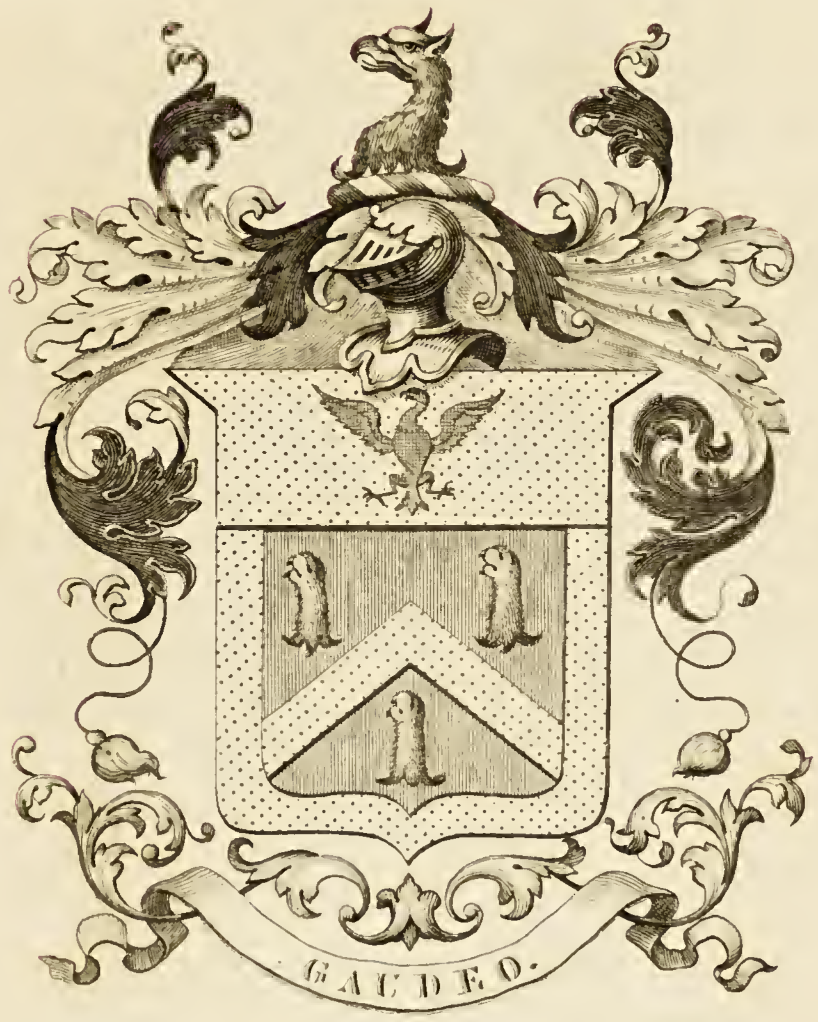

GAUDEO.

AANMERKELYK VERHAAL

Van de opkomst en voortgang van een zonderling werk van Gods genade onder een groote meenigte

INDIANEN,

IN DE PROVINTIEN VAN

NIEUW-JERSEY EN PENSYLVANIA.

DOOR

DAVID BRAINERD,

Bedienaar des Euangeliums, en Afgezondene van de Eerwaardige Maatschappye tot voortplantinge van de Christelyke Leere in Schotland.

Waar by gevoegt is een Opdracht aan gemelde Maatschappye door

P. DODDRIDGE,

Professor in de Godgeleertheit, en Gereformeert Predikant te NORTHAMPTON.

Uit het Engels Vertaald door J. ROS.

TUTRECHT,

By { JAN JACOB VAN POOLSUM, EN ABRAHAM VAN PADDENBURG,

Boekverkoopers, 1756.

De Uitgevers aan den Waarheid-lievende Lezer.

Voor eenige Maanden gaven wy in 't Ligt het *Historiesch Verhaal van het Godvrugtig Leven en de zalige Doodt van den Eerw. Heer DAVID BRAINERD door J. Edwards, met een Voorberigt van den Wel Eerw. Heer G. v. Schuylenborgh*; 't genoegen waar mede het ontfangen, en 't nut waar mede het van vele gelezen is, was ons ten spore, nevens 't aanhoudend verzoek, tot het uitgeven van 't *Dag-verhaal*, wyl 't gedurig in *s' Mans Godvugtig Leven* aangehaald, en dus als een noodzakelyke Historische Bylage 'er toe vereischt wordt; zoo dat wy zeer gaarne daar in hebben willen voldoen, gelyk wy nu het genoegen hebben, 't zelve mede te deelen, als een *Aanmerkelyk Dag-verhaal van een zonderlinge werkinge Gods, onder veele Indianen door 't Eeuwig Euangelium*; niet twyfelende of zal met een ongemeene toegenegentheid ontfangen worden; latende het geene 'er met recht van gezegt zoude konnen worden aan het bescheiden oordeel des Lezers over; wenschende ondertusschen, dat het den vrywerkende God behage, dit Werkje te doen dienen tot uitbreidinge en bevordering van zyn Kerke, en s' Heeren Volk mogt opgewekt worden, om ook aan dat deel van s' Heeren Kerke, als aan andere, daar ze zugten en zig moeten verbergen meer te gedenken, op dat alles mogt strekken tot 't groot einde.

UTRECHT,
den 27. *Augustus*,
1756.

OPDRACHT

Aan de EERWAARDIGE MAATSCHAPPYE tot voortplantinge van de Christelyke Leere in de *Hoogelanden* van *Schotland*, en in andere Paapsche en Heidensche Gewesten van de weereld.

MYN HEEREN!

Dit Uittreksel van den Eerwaardigen Mr. *Brainerd's Dag-verhaal*, het welk ik verzocht word aan uwe goedwillige aanneminge aan te bieden, is gemaakt door een myner Vrienden in eenen zeer verren afstant, aan wien het *Dag verhaal*, door een Godtvruchtig Leeraar van zyn bekende, was medegedeelt, die het van eenen Briefgenoot in *Amerika* ontfangen had. Wanneer ik dit Uittreksel eerst had doorlezen, het welk myn Vriend voornaamentlyk tot zyn eigen gebruik gemaakt had, zonder de minste gedachte om het in druk te geven, konde ik niet anders

dan krachtige aandoeninge hebben over de zaken die 'er in vervat zyn, welke my zeer wonderlyk voor kwamen. Ik had als toen de gelegentheit noch niet ontfangen, om het geheele *Dag-verhaal* te lezen, en konde dus van de waarde van dit Uittrekfel, ten aanzien van gemelde *Dag verhaal* niet oordeelen; doch ik zag 'er evenwel genoeg in om my te doen wenfchen, dat het in meer handen mocht komen, dan dat enkelde Affchrift bereiken konde. Want ik konde niet anders dan hopen, dat het, onder Gods zegen, in het gemoet van anderen die aangename mengelinge van verwonderinge en blydfchap mocht verwekken, welke ik in het doorlezen daar van gevoeld hebbe, en hen ook verbinden om God te verheerlyken over de verfchyninge van zyn macht en genade, in deze wonderlyke ontdekkingen van de groote kracht van zyn Euangelium; ook hoopte ik, dat het de gebeden van veelen mocht opwekken en verlevendigen voor de genen die gebruikt worden tot voortplantinge van het zelve, en myne Broederen in de Bedieninge opwakkeren, om met meer yver en liefde hun getuigenis te geven aan die heerlyke waarheden, welke een kracht Gods geweeft zyn tot zaligheit van die gelukkige fchepfelen, dewelke, of fchoon zy zoo onlangs in den donkerften en elendigften ftaat waren, nu evenwel *licht zyn in den Heere.*

Dit

Dit waren, *Myn Heeren*, de inzichten, welke my de gemeenmakinge van dit geſchrift deeden wenſchen; en ik maakte myn Vriend bekent, dat, vermits Mr. *Brainerd* een Zendeling is geweeſt die door uwe hoog *Eerwaardige Maatſchappye* onderſteunt was geworden, het niet wanvoegelyk zoude zyn, dat het zelve, met uw verlof, aan uwe Eerwaardigheden toegeſchreven wierd. Dit toeleg keurde hy in 't algemeen volkomen goed, maar bracht in, dat hy geen perſonele kennisſe aan iemant van u lieden had, als eene omſtandigheit welke het hem te ongelegener maakte om zich by U E. te vervoegen, inzonderheit nadien hy beſloten had zyn naam te verbergen. Hierom hield hy by my zeer ernſtig aan om dat werk geheel op my te nemen, te meer, om dat ik de eere heb om een van uwe onderhandelende Leden te zyn; en nu betuige ik myne openbaare dankzegginge, voor die zeer verplichtende wyze op welk het u lieden behaagt heeft, door uwen waardigen Secretaris, uwe gereedheit om deze kleine ſchattinge van eerbied en achtinge aan te nemen, aan my bekent te laaten maaken: en terwyl ik hier mede bezig ben, zoo vergun my de vryheit om u lieden geluk te wenſchen over die groote voldoeninge, met welke ik verzekert ben, dat gy die goede tydinge uit een ver land ontfangen moet, rakende dien zonderlingen

zegen welken God behaagt heeft te gebieden, over de bedieninge van zynen getrouwen Dienaar, den Autheur van dit *Dagverhaal.* Het zoude ongetwyffelt een ftoffe en gelegentheit van groote blydfchap zyn geweeft, indien hy voor u lieden een' vreemdeling geweeft had; maar nu hy door u lieden gezonden, en, ten aanzien van zyn tydelyk geryf, door uwe mildadigheit, voor een groot deel in zyne zendinge onderfteunt was, zoo moet gy een zonderling vermaak hebben in deze wonderlyke verhaalen van zyn' voorfpoedt. Ik neme oprecht deel in die fmerte, welke ik verzekert ben dat de droevige tydinge van zyn dood u geven moet; doch ik verzekere my, dat God deze heilige en edele zaak met hem niet zal laaten fterven. Hy zal, zoo ik vertrouwe, anderen opwekken, om zich met een gelyke oprechtigheit, liefde, en yver daar aan over te geven; en Hy geve dat zy gevoert mogen worden tot het toneel van dezen heerlyken, hoewel ootmoedigen arbeid, op de vleugelen van vuurige gebeden, voortkomende uit het herte van duizenden, die hen op geen andere wyze konnen behulpzaam zyn! Ook kan ik niet nalaaten myne begeerte en hope uit te drukken, dat de gewichtige gebeurteniffen, welke in dit Uittrekfel gemeld, en meer uitgebreid in het *Dagverhaal* zelve verhaalt worden, (het welk

ik

ik wenſchte dat in de handen van alle Lezers mocht zyn) een middel mochten wezen tot opwekkinge van veelen, om zich by uwe nuttige Maatſchappye te voegen, dewelke de Proteſtanten van alle benaamingen zoo oprechtelyk ontfangt, tot voortzettinge van een oogmerk waar in alle gelykelyk belang hebben. Terwyl ik myne oprechtſte verlangens en begeertens opoffere voor deszelfs voorſpoed buitenslands, zoo kan ik ook niet anders dan dezelve uitdrukken voor den voorſpoed van uwe Zendelingen naar de *Hoogelanden* van *Schotland*, op dat de ruwe en niet onderwezene Inwoonders van dat deel van ons Land, gebracht mogen worden tot de leere en tucht van den waaren Godtsdienſt, en door een natuurlyk en gelukkig gevolg, ook tot een behoorlyk bezef van hun geluk onder de tegenwoordige Regeringe. De rampen die onlangs door het gebrek hier van veroorzaakt zyn, dienen, benevens veele andere aanmerkingen, tot ophelderinge van de noodſakelykheit en de aangelegentheit van dat oogmerk, het welk uwe Godvruchtige Maatſchappye heeft voortgebracht. Myn wenſch is, dat dat oorſpronkelyk einde zoo ten vollen beantwoord mach worden, dat gy op uw gemak, met grooter gezetheit als ooit, moocht acht geven op uwe zendinge buitenslands; dat dit verhaal, het welk den Lezer voorgeſtelt

word,

word, eene vernieuwde en vermeerderde ſterkte daar aan mach byzetten; en dat dien edelmoedigen yver voor de Chriſtelyke en Proteſtantſche zaak, welke uwe raadſlagen beſtiert, en uwe mildaadigheden opwekt tot zulke wyze en edele ondernemingen, genadiglyk van Godt aangenomen, en met tydelyke en eeuwige zegeningen vergolden mach worden!

Ik blyve myn Heeren met de grootſte eerbied uwen zeer gehoorzamen en ootmoedigen Dienaar,

P. DODDRIDGE.

HISTO-

HISTORISCH VERHAAL VAN DE OPKOMST EN VOORTGANG VAN EEN AANMERKELYK WERK VAN GODTS GENADE ONDER EEN GROOT GETAL INDIANEN, IN DE PROVINTIEN VAN NIEUW-JERSEY EN PENSYLVANIA.

Crosweekſung in *Nieuw-Jerſey*, den 19^{den} van *Juny*, 1745.

Hebbende meer dan een Jaar lang myn meeſte tydt in de hoeken van *Delaware*, in *Penſylvania*, doorgebracht, en hebbende geen aanmerkelyken voorſpoedt onder de *Indianen* aldaar gehadt, zo ben ik op het hooren dat 'er een meenigte *Indianen* waren te *Crosweekſung*, byna tachtig mylen Zuid-ooſt-waarts gelegen van de hoeken van *Delaware*, heden aldaar aangekomen, om te beproeven, wat 'er gedaan konde worden tot hunner bekeeringe tot den Chriſtelyken Godsdienſt.

Ik vondt zeer weinige Perſonen op de plaats die ik bezocht, en bemerkte dat de *Indianen* in die Gewesten grootelyks verſtrooit waren, nadien 'er niet meer dan twee of drie Huisgezinnen gevonden wierden; en deze kleine Vaſtſtellingen waren ſes, tien, vyftien, twintig, dertig, en ſommige noch meer mylen afgelegen van de Plaatſe daar ik toen was. Ik predikte evenwel voor die weinigen, en zy ſchenen wel gezint, en niet tot tegenwerpinge en beknibbelinge genegen te zyn, gelyk de *Indianen* gewoonelyk doen.

Wanneer ik hun zeide, dat ik ze gaarne des anderen daags wederom bezoeken wilde, zoo trokken zy vaardig uit, en reisden tien of vyftien mylen ver, ten einde om eenige van hunne Vrienden daar van kennis te geven; zoo dat op den 22ſten hun getal, het welk in 't eerſt uit zeven of acht Perſonen beſtont, tot byna dertig vermeerdert was; en daar was niet alleen een plechtigen aandacht onder hen; maar het bleek, dat de Goddelyke Waarheden eenige aanmerkelyke indrukken op hun gemoedt gemaakt hadden. Sommige begonnen hunne elende en verlooren ſtaat te gevoelen, en bezorgt te worden omtrent eene Verloſſinge uit denzelven

Op des *Heeren-dag*, den 23ſten van *Juny*, predikte ik voor de *Indianen*, en bracht den gantſchen dag met hun door. Hun getal vermeerderde ſteets, en zy ſchenen alle eendrachtig verblydt te zyn over myne komſte onder hen. Op den 24ſten predikte ik, op hun eigen verzoek en aanhouden, wederom voor hun. Het zien dat de arme *Heidenen* zo begeerig waren om het Euangelium van Chriſtus te hooren, bemoedigde my krachtig, ſchoon ik nu zeer zwak was, en myne geeſten uitgeput waren. Op den 27ſten predikte ik wederom. Hun getal was nu tot veertig Perſonen vermeerdert. Des anderen daags verzochten zy my tweemaal daags voor hen te prediken, begee-

begeerig zynde zoo veel te hooren als zy mogelyk konden, zoo lang ik by hen was. Deze voorslag bewilligde ik met groote blymoedigheit, en predikte voor hen tweemaal daags, tot den 2den van *July*, zynde nu omtrent, Oudt en Jong, tusschen de veertig en de vyftig Personen; zy kwamen tot het Woordt met de grootste ernst en naarstigheit, en daar wierdt, onder verscheide van dezelve, een aanmerkelyke bezorgtheit voor hunne zielen ontdekt.

Op den 2den van *July* was ik genoodsaakt hen te verlaaten, nadien ik het myn Plicht oordeelde, zoo ras myn gezondheit zulks toeliet, om de *Indianen* aan de hoeken van *Delaware* te bezoeken. Ik bracht evenwel een aanmerkelyke tydt met hun door, voor dat ik ze verliet, in met hun te spreken op een meer byzondere wyze; hun ondervragende, wat zy van de Groote Waarheden onthouden hadden welke hen geleerdt waren, en ik mag met waarheit zeggen, dat het verbaazende was te zien en te hooren, hoe zy de Onderwyzingen, die hun gegeven waren, ontfangen en onthouden hadden, en wat een mate van kennisse sommige onder hen, in weinige dagen, hadden verkregen. By het scheiden, vroegen zy allen zeer ernstelyk, wanneer ik weder zoude komen, en zy bestemden, uit eigen beweeginge, wanneer ik zoude wederkomen, om dan den tydt van myn verblyf by hen, te samen te komen en by malkanderen te woonen; en dat zy hunne uiterste poogingen zouden aanwenden, om alle de andere *Indianen* in die Gewesten te vergaderen. Eene Vrouw zeide my in 't byzonder, met traanen, *dat zy wenschte dat Godt haar herte wilde veranderen*; een andere, *dat zy Christus zocht te vinden*; en een oudt Man, die een van hunne Opperften geweest hadt, weende bitterlyk met bekommeringe over zyne Ziele.

Deze bemoedigende gefteltheit en gereedtheit om onderwyzinge te ontfangen, die nu onder hen blykbaar was, fchynt het gelukkig gevolg geweeft te hebben van de Overtuiginge die een of twee, eenige tydt geleden, aan de hoeken van *Delaware* gehadt hadden, dewelke federt dien tydt altydt hebben getracht, om aan hunne Vrienden het kwaadt van den Afgoden-dienft voor oogen te ftellen; het welk, fchoon zy het in 't eerfte befpotteden, hen mogelyk tot nagedachten gebracht heeft, of ten minften in fommige van hun een nieuwsgierigheit verwekt, om meer van het Chriftendom te hooren. En dit geeft my hope, dat Godt ook op zulk eene wyze de middelen zal zegenen, die ik onder de *Indianen* gebruikt hebbe op andere plaatfen. Indien dit zoo mocht zyn, dat dan zynen Name de Eere hebbe; want ik hebbe by bevindinge geleert, dat Hy alleen de Ooren openen, den Aandacht bepaalen, en het herte neigen kan, om de Onderwyzinge te ontfangen.

Hoeken van *Delaware* in *Penfylvania* 1745.

Op des *Heeren-dag*, den 14den van *July*, Predikte ik tweemaal voor de *Indianen*, onder welke 'er verfcheide waren die bekommert, en eenigermaaten van hunne zonden en elenden overtuigt fcheenen, zoo dat zy bitterlyk weenden. Op den 18den Predikte ik wederom, en verfcheide waren voor hunne Zielen bezorgt. Op des *Heeren-dag*, den 21ften Predikte ik voor myn eigen Volk; vervolgens voor een aantal van *Blanken*, die daar tegenwoordig waren; en na middag wederom voor de *Indianen*. Veele weenden zeer ootmoedig. Daar na bediende ik den Doop aan myn *Tolk*, en aan zyn Vrouw, welke beide perfonen zyn die eenige bevindelyke kenniffe hebben van den Godsdienft. Deze zyn de eerften

ſten die ik onder de *Indianen* gedoopt hebbe.

Wanneer ik hem in het voorleden Jaar eerſt tot dit Werk gebruikte, was hy daar toe zeer bekwaam, ten aanzien van zyne kundigheit van de *Indiaanſche* en *Engelſche* Taalen; maar hy ſcheen weinig of geen indruk van Godtsdienſt te hebben op zyn eigen gemoedt: en daar door onbekwaam zynde om veele dingen van gewicht te verſtaan, en aan anderen te konnen mededeelen, zoo worſtelde ik onder groote nadeelen in myne redenvoeringen tot de *Indianen*, uit hoofde van zyn gebrek van een bevindelyke, zoo wel als van eene meer letterlyke kenniſſe van de Goddelyke Waarheden. 't Is waar hy gedroeg zich zeer zedig na dat ik hem gebruikte, (ſchoon hy te voren een *Groot Dronkaardt* hadt geweeſt) en ſcheen begeerig te zyn dat de *Indianen* hunne *Heidenſche Afgodery* verzaken zouden; maar hy bleef ſteets zonder bezorgtheit omtrent zyn eigen Ziele, tot dat hy een' aanmerkelyke tydt met my geweeſt hadt. Doch hy wierdt voorleden *July*, terwyl ik voor eene Vergaderinge van blanke Menſchen predikte, met meer vrymoedigheit en vuurigheit dan na gewoonte, ontwaakt tot eene bekommerniſſe voor zyne Ziele; zoo dat hy des anderen daags omtrent zyne Geeſtelyke belangens openhartig met my ſprak; en voor eenigen tydt hier na ſprak hy tot de *Indianen*, met meer belangneminge en vuurigheit, als voorheen.

Doch deze indrukken ſchenen haaſt verdweenen te zyn, zoo dat hy wederom zorgeloos wierdt, tot laat in het najaar; op welke tydt hy zeer krank wierdt, en verſcheide weeken ziek bleef; toen greep hem de Goddelyke Waarheit aan, en maakte diepe indrukken op zyn gemoedt: zyn Conſcientie wierdt van dagh tot dagh beſwaart, en zyn groot onderzoek en vragen was, *Wat hy zoude doen om zalig te worden?* Zyn Geeſtelyke benaauwtheit nam de over-

handt, zoo dat hy nacht noch dag byna geen ruſte hadt; en terwyl hy om Genade worſtelde zag hy, zeide hy, *eenen onoverklimmelyken Berg* voor hem; zyn' weg wierdt met doornen betuint, invoegen hy geen hairbreedt verder konde gaan. Hy zag dat het onmogelyk was om zich zelven ooit te konnen helpen; *en dat het hem niet baten konde langer te worſtelen en te ſtryden.* En hier, zegt hy, gaf hy het ſtryden op, en gevoelde dat het met hem *verlooren* was, ten aanzien van zyn *eigen kracht*, en dat alle zyne poogingen te vergeefs en vruchteloos waren, en voor eeuwig zyn zouden: evenwel was hy onder het gezicht van deze dingen, meer bedaart en ſtille, dan hy geweeſt hadt toen hy zich zelven poogde te helpen. Te dezer tydt gevoelde hy zich in eenen elendigen en verlooren ſtaat. En of ſchoon hy zoo erg niet hadt geweeſt als veele anderen; niet gewoon was te ſteelen, te twiſten, en dood te ſlaan, zoo zag hy echter nu zeer klaar, dat hy nooit iets goets gedaan hadt, gelyk hy dat uitdrukte. Of ſchoon hy wel wiſt, dat hy veele dingen gedaan hadt die goedt waren, hy hadt vriendelyk en liefdragende geweeſt jegens zynen Naaſten, enz. zoo was zyn geroep nogthans altydt, *dat hy nooit iets goedts gedaan hadt.* "Ik wiſt, zeide hy, dat ik niet zoo erg was ge-
„ weeſt als ſommige anderen, in ſommige dingen; en
„ dat ik veele dingen hadt gedaan, welke de Men-
„ ſchen goed noemen; maar *dit alles konde my nu*
„ *niet helpen. Ik zag dat alles kwaadt was, en*
„ *dat ik van al myn leven niet eene goede zaak*
„ *gedaan hadt.* En nu dacht ik dat ik in de Hel-
„ le verzinken moeſt, en dat 'er voor my geen ho-
„ pe was, *om dat ik nooit iets konde doen dat goedt*
„ *was.* Ook zag hy niet alleen, zegt hy, in wat een' verlooren ſtaat hy zelfs was, maar dat de Weereldt rontom hem, in 't algemeen, in dien zelfden

ver-

verloorengaanden ſtaat was. Hy zag dat het leven dat hy geleidt hadt, de weg was tot den eeuwigen doodt, en dat hy nu op de kant lag van een eindelooze elende.

Na dat hy eenigen tydt in dezen toeſtant geweeſt, en alles, ten aanzien van zyne eigene poogingen, voor verlooren opgegeven hadt; toen wierdt, zegt hy, als met een hoorbaare ſtemme, op zyn gemoedt gebracht, *Daar is hope, daar is hoope.* Hem ſtaat niet voor, dat hy toen eenige onderſcheide beſchouwingen van *Chriſtus* hadt; maar deze Ziels-oeffeningen veroorzaakten een zeer groote veranderinge by den Man, zoo dat men met recht kan zeggen, dat hy *eenen anderen*, indien niet *eenen nieuwen Menſche* geworden is. Hierop volgde een groote veranderinge in zyne geſteltheit, redenen en gedraginge; en daar was inzonderheit eene verbaazende veranderinge in zyne openbaare verrichtingen. Nu ſprak hy tot de *Indianen* met eene wonderlyke vuurigheit en ernſt, en wanneer ik myne redenen geëindigt hadt, en weggegaan was, dan bleef hy by hun om het gene dat ik geſproken hadt te herhaalen en verder in te prenten.

Deze veranderinge is byblyvende, en zyn leven onbeſtraffelyk, tot op dezen dag. Hy ſchynt eene aanmerkelyke ondervindinge te hebben van Geeſtelyke Oeffeningen, en ſpreekt zeer openhartig van den ſtrydt en de vertrooſtinge van een waar Chriſten. Zyn voldaan herte beantwoordt aan de Ziel-vernederende Leeringen der Genade; en nooit ſchynt hy beter in zyn ſchik, en meer vergenoegt te wezen, als wanneer hy van Godts volſtrekte Souvereinheit, en van de Zaligheit van Zondaren uit *vrye Genade*, hoort ſpreken. Alles ingezien, zoo hebbe ik reden te hopen, dat hy een nieuw ſchepſel is, geſchapen in Chriſtus Jezus tot goede werken.

Op den 23^{ften} predikte ik voor de *Indianen*, als ook op den 26^{ften}. en daar na doopte ik de Kinderen van mynen *Tolk*. Op den 28^{ften} zynde des *Heeren-dag*, predikte ik wederom; wanneer sommige meer bezorgt schenen over hunne Ziels-belangens, dan ooit te voren. Zy erkenden, dat het zien dat myn *Tolk* en zyn Huisgezin gedoopt wierden, hen meer getroffen en bezorgt gemaakt hadt, dan al wat zy te voren gezien of gehoort hadden. Daar was ook waarlyk een aanmerkelyke verschyninge van Godts Macht onder hen, ter tydt als die Ordonnantie bedient wierdt. Op den 30^{ften} predikte ik voor een groote meenigte van dezelve, en gaf hun byzondere raadt en bestieringe, nadien ik hen voor een' tydt stond te verlaaten, ten einde om myn bezoek aan de *Indianen* in *Nieuw Jersey* te vernieuwen. Zy letteden zeer aandachtig op myne redenen, en waren ernstig begeerig te weten, wanneer ik tot hen zoude wederkeeren.

Crosweeksung in *Nieuw-Jersey*, 1745.

Op den 3^{den} van *Augustus*, vondt ik alhier een meenigte van de *Indianen* onder een diepe bezorgtheit om een aandeel aan Christus; zynde de overtuiginge van hunnen zondigen en verlooren staat, grootelyks bevordert door den arbeidt van den Eerwaardigen Heer *William Ternent*, aan wiens bestieringe ik hen, in myn afwezen, geraaden hadt. Op dezen dag predikte ik voor hen, uit Openb. XXII: 17. *Ende die wil, neme het Water des levens om niet.* De Heere maakte my zekerlyk bekwaam, om den Heere Jezus Christus op een ongewoone wyze hun voor te stellen, als eenen vriendelyken en medelydenden Zaligmaker, arme, verlegene, en verloorene zondaren noodigende om eene eeuwige Zaligheit

aan

aan te nemen. Daar wierd ras eene verbaazende bezorgtheit onder hen befpeurt; en daar waren onder de bejaarde Perfonen, niet boven de twee, onder twintig, die ik met drooge oogen zien konde.

Op des *Heeren-dag*, den 4^den^ van *Auguftus*, zynde door een Nabuurig Predikant genoodigt, om hem in de bedieninge van des Heeren Avondtmaal behulpfaam te zyn, nam ik de *Indianen* met my mede, zynde alle omtrent vyftig in getal, die de byzondere redenvoeringen van dezen dag bywoonden; en de bekommerniffen fcheenen by hen allen eenigermaaten vermeerdert te zyn. Nu wierdt eene zichtbaare veranderinge in hunne zeden openbaar. Wanneer zy des Avondts te famen kwamen om te eeten, wilden zy niets nuttigen voor dat zy my gehaalt hadden, om eenen Zegen af te bidden over hunne fpyze, op welke tydt veele van hun weenden, inzonderheit toen ik hun herinnerde, hoe zy in voorgaande tyden hunne Feeften gehouden hadden ter Eere van de Duivelen, met verzuim van Godt te danken. Des anderen daags, na dat de andere Leeraar een Predikatie gedaan hadt, befloot ik het openbaare Werk van die plechtigheit, en veele van de *Indianen* waren onder eenen zeer diepen indruk. Des Avondts deedt ik eene redenvoeringe tot hen, en vondt hen alle werkfaam omtrent het belang van hunne Zielen, vragende, *Wat zy zouden doen om zalig te worden?* Eene Vrouwe, die federt dat zy in *Juny* laatftleden my hadt hooren prediken, onder fwaare overtuigingen geweeft hadt, wierdt nu geredt, en verkreeg ruimte en vertrooftinge. Zy fcheen vervult te zyn met liefde tot Chriftus, en was nergens zoo bevreeft voor als om Hem, dien haare Ziele lief hadt, te bedroeven en te beledigen. Op den 6^den^ predikte ik voor de *Indianen* in het huis daar

wy logeerden; en na middag op de plaatſe daar ik gewoon was te prediken. Daar ontdekte zich niets aanmerkelyks tot omtrent het einde van myne Redenvoeringe; toen wierden de Goddelyke Waarheden met eene verbaazende kracht op der menſchen gemoedt gebracht, zoo dat zy op dezelve met groote aandacht acht gaven. Daar waaren 'er onder de veertig naauwelyks drie, die zich van traanen, en bittere uitroepingen onthouden konden. Zy allen waren, als een eenig man, in eenen ſwaaren zielen-ſtrydt om een aandeel aan Chriſtus te bekomen; en hoe meer ik ſprak van Godts liefde in het zenden van zynen Zone, om voor de zonden der menſchen te lyden en te ſterven, en hen noodigde om deel te komen nemen aan deze liefde; hoe meer hunne elende en benaauwtheit vermeerderde, om dat zy zich zelven onmachtig gevoelden om te konnen komen. Het was verbaazende te zien, hoe hunne herten verſlagen en doorwondt wierden met de teedere en zachte noodiginge van het Euangelium, zonder dat 'er een woordt van verſchrikkinge tot hen geſproken wierdt.

Op dezen dag verkreegen twee Perſoonen reddinge en trooſt voor hunne zielen, dewelke, toen ik in 't byzonder met hen ſprak, zeer gegrondt, redelyk, en Schriftuurlyk bleek te zyn. Hen gevraagt hebbende wat zy wilden dat Godt meer voor hen doen zoude, antwoordden zy, op hunne gemeene eenvoudige wyze, *dat Chriſtus hunne herten geheel rein mocht afwiſſchen*, enz.

Op den 7den van *Auguſtus* predikte ik voor de *Indianen*, uit Jez. LIII: 3—7. De meeſte waren onder groote aandoeninge, en veele in groote benaauwtheit over hunne zielen, en eenige weinigen konden noch gaan noch ſtaan, maar leiden plat op den grondt, onophoudelyk roepende om genade. Ver-

ſchei-

ſcheide wierden op nieuw ontwaakt ; en ik vondt noch twee andere Perſonen, die reddinge en trooſt voor hunne zielen genooten hadden.

Op den 8ſten van *Auguſtus* predikte ik wederom voor hen, uit Luc. XIV: 16——23. hun getal was nu omtrent vyf en ſeſtig. Daar was veel zichtbaar belang en bekommeringe onder hen terwyl ik Predikte; maar toen ik naderhant meer byzonder tot een en ander ſprak, die ik beſpeurde onder groote bekommeringe te zyn, ſcheen de Macht van Godt op de Vergaderinge neder te komen, als eenen geweldigen gedrevenen Windt, die met eene verbaazende kracht alles ter neder velde. Ik ſtondt verſtelt over den invloedt die byna de geheele Vergaderinge aantaſte; en konde die niet bekwamer vergelyken, dan by de onwederſtandelyke kracht van een geweldige Ruisbeek, of ſwellende en toenemende Overſtroominge, die met een ondraaglyk gewicht en drang alles met zich mede voert. Byna alle die tegenwoordig waren, van wat ouderdom zy ook zyn mochten, wierden met belangneminge te ſamen als nedergebogen, en daar was naauwelyks een eenige in ſtaat, om den aanval van deze verbaazende werkinge te konnen wederſtaan. Oude Mannen en Vrouwen, die veele jaren rampzalige Dronkaarts hadden geweeſt, en eenige kleine Kinderen, niet boven de ſes of zeven jaren oudt, waren in groote benaauwtheit over hunne zielen, zoo wel als Perſonen van eenen middelbaren ouderdom. De allerhardnekkigſte herten wierden nu genoodtſaakt te buigen. Een voornaam Man onder hen, die te voren gantſch zorgeloos, en by zich zelven rechtvaardig was, om dat hy meer wiſt dan het gemeene gros dier *Indianen*, wierdt nu onder eene plechtige bezorgtheit en verlegentheit gebracht over zyne ziele, en weende zeer bitterlyk. Een ander Man van hooge jaren, die een

Dood-

Doodſlager, een *Beſweerder*, en openbaare *Dronkaart* hadt geweeſt, wierdt gebracht om met veele traanen om Genade te roepen, en te klagen dat hy niet meer over zyn groot gevaar bekommert en verlegen konde zyn.

Zy waren byna alle biddende en uitroepende om Genade, in alle hoeken van het huis, als ook veele buiten de deure, en verſcheide konden noch gaan noch ſtaan. Niemant ſcheen eenig acht te geven op de gene die rondtom hem waren, maar ieder badt zoo vry voor zich zelven, als of hy alleen hadt geweeſt in de allerſtilſte afzonderinge. Het ſcheen my nu toe als of 'er eene volkomene vervullinge was van die Voorzegginge, Zach. XII: 10, 11, 12. Want nu was *de Rouwklage groot*, *gelyk de Rouwklage van Hadadrimmon*, en ieder ſcheen nu te *Rouwklagen in 't byzonder.* Het was een dagh waar op ik verzekert ben, dat de Heere veel deedt om het Koninkryke der Duiſterniſſe onder dit Volk te verbreken.

Deze verlegentheit ſcheen in 't algemeen zeer redelyk. Die eenige tydt lang te voren ontwaakt waren geweeſt, klaagden voornamentlyk over de boosheit hunner *herten*, en die nu eerſt ontdekt wierden, over de boosheit van hunne *levenswyze* en *daaden.* Die onlangs tot ruimte waren gebracht, wierden vervult met vertrooſtinge, en verheugden zich in Chriſtus Jezus; en ſommige van hun namen hunne benaauwde vrienden by de handt, hun voorhoudende de Goedertierenheit van Chriſtus, en de Vertrooſtinge die 'er in Hem te vinden was, hen noodigende te komen en hunne herten aan Hem over te geven. Andere heſten, op de alleroprechtſte en ongemaaktſte wyze, hunne Oogen op naar den Hemel, en riepen om Genaade voor de benaauwde zielen die rontom hen waren.

Een aanmerkelyk Voorval kan ik hier niet voorbygaan; een jonge *Indiaansche* Vrouwe, die te voren, zoo ik geloove, zelfs niet wist dat zy eene ziele hadt, kwam aan myne wooninge, en wanneer ik haar zeide dat ik voornemens was zo aanstonts te Prediken, zoo lachte zy, en scheen daar mede te spotten: maar ik had niet lang in myne Redenvoeringe geweest, of zy gevoelde krachtdadig dat zy eene ziele hadt; en voor dat ik geeindigt had, was zy zoodanig van haare zonde en elende overtuigt, dat zy scheen te zyn als iemant die met eene pyle doorstooken was, en deedt niet anders dan onophoudelyk roepen. Zy kost niet gaan noch staan, noch ook niet zitten zonder opgehouden te moeten worden Na den openbaaren Dienst lag zy op den grondt, en was zeer ernstig biddende; den inhoudt van haar Gebedt was, *Gutteemmau kaleemeh*, *Wéchaüméh kmeléh Ndah*, dat is, *Ontfermt u myner, en helpt my om u myn herte te geven.* Dus bleef zy veele uuren achter een onophoudelyk bidden. Het was waarlyk een' verbaazende dag van Gods Heirkracht, die genoegsaam scheen om een Atheist van de Waarheit, het belang, en de kracht van Gods Woordt te overtuigen.

Op den 9den van *Augustus*, bracht ik het gedeelte van den dag door in byzonderlyk met hen te spreken en des Avonds, Predikte ik voor hen in 't openbaar. Daar waren nu omtrent zeventig Personen tegenwoordig. Ik verklaarde de Parabel van den *Zaadzaayer* Matth. XIII. welke ik ook toepaste. Daar wierden veele traanen gestort, maar daar was geen aanmerkelyk geschreeuw. Eenige wierden zeer bewoogen en ontroert, door een kort Woordt dat gesproken wierdt over Matth. XI: 28. Naderhandt, terwyl ik tot twee of drie van de ontwaakte Personen sprak, scheen een Goddelyke kracht en invloedt

het

het gesprokene te vergezellen, zoo dat, of schoon ik niet een enkel woordt van verschrikkinge sprak, maar hen de Volheit en Algenoegsaamheit van Christus Verdiensten voorstelde, als ook zyne Gewilligheit om alle die tot Hem komen zalig te maken, en hen drong om zonder uitstel tot Hem te komen, zy evenwel in benaauwtheit en angst hunner ziele uitriepen. Het geschrei van deze wierdt door anderen gehoort, dewelke, schoon zy te voren verstrooit waren, terstont by een vergaderden. Ik ging voort op dezelfde wyze van Euangelische noodiginge, tot dat zy alle, uitgenomen twee of drie, in traanen en geschrei wegsmolten, en in de grootste verlegentheit waren, om een aandeel aan den grooten Zaligmaker verzekert te krygen. Daar was waarlyk *een groote Rouwklaage* onder hen; en een ieder scheen, als te voren, te *Rouwklaagen in 't byzonder.* Zy waren byna alle voor zich zelven biddende, en uitroepende *Gutteemmau kaleemeh*, *Gutteemmau kaleemeh*, dat is, *Ontfermt u myner*, *Ontfermt u myner.*

Ik vondt noch twee of drie anderen, die 's Avonds te voren tot troost voor hun gemoedt gekomen waren, en deze, met de anderen die troost en ruimte bekomen hadden, verblydden zich te samen, dat Godt zyn Werk met zoo veel kracht onder hen voortzette. Des anderen daags sprak ik meer byzonder tot de genen die troost bekomen hadden; zy waren zeer ingenomen met Goddelyke dingen, en ernstig begeerig om met Christus te zyn. Wanneer ik hun voor oogen stelde de volmaakte heiligheit der Godtzalige zielen, en de volle genietinge van Christus, ten einde om van de Opstandinge des Lichaams te spreken, zoo zeide ik, maar mogelyk zullen sommige van u zeggen; ik beminne myn Lichaam zoo wel als myne Ziele, en ik kan de gedachten niet

dragen dat myn Lichaam doodt zoude leggen, terwyl myn Ziele gelukzalig is;—doch zy hoorden my in myne redenen, en riepen uit, *Muttoh*, *Muttoh*, dat is, *Neen*, *Neen!*

Wanneer ik met deze eenigen tydt hadt doorgebracht, zoo keerde ik weeder tot de andere *Indianen*, en predikte voor hen uit Luc. XIX: 10. Ik had niet lang gepredikt of hunne verlegentheit en bekommeringe rees tot een hooge trap, en het Huis wierdt met geroep en zuchtinge vervult; en wanneer ik van het Medelyden en de zorge van den *Heere Jezus* ſprak, met en voor *de geene die verlooren waren*, en die geen weg van ontkominge konden zien; zoo verbrak dit hen te meer, en verſwaarde hunne benaauwtheit, dat zy tot zulk eenen vriendelyken Zaligmaker niet konden komen. Ik bevondt dat veele, die te voren maar eenige ontwaakingen hadden gehadt, nu zeer diep gewondt wierden met een gevoelen van hunne zonde en elende; ook vondt ik dat een, die van dagh tot dagh onder een drukkende benaauwtheit had gegaan, tot trooſt en ruimte was gekomen.

Op *des Heeren-dag*, den 11den van *Auguſtus*, predikte ik Voormiddag over de Parabel van den *Verlooren Zoone*. Ik beſpeurde geen zulk aanmerkelyk uitwerkſel van het Woordt als in de vorige dagen. Namiddagh predikte ik over een gedeelte van de Predikatie van *Petrus*, Hand. II. Op het einde van myne Redenvoeringe tot de *Indianen*, vervoegde ik my tot de blanke Menſchen, zoo *Quakers* als anderen, toen wierden de Goddelyke Waarheden met kracht verzelt, beide tot de *Indianen* en *Engelſchen*; een of twee wierden op dezen dag ontdekt, die nooit te voren voor hunne zielen eenige bezorgtheit ſcheenen gehadt te hebben; en die ruimte en trooſt ontſangen hadden waren zeer ootmoedig

en

en Godtsdienſtig. Ik wierdt zeer verkwikt de teederheit van gewiſſe te zien, welke zich in eenige van hun ontdekte. Daar was eene Vrouwe die 's morgens zeer bedroeſt ſcheen, en onderzoekende na de reden haarer droefheit, bevond ik dat zy 's avonds te voren toornig op haar kindt geweeſt hadt, en dat zy vreesde of haaren toorn niet buitenſpoorig en zondig was, het welk haar verſcheide uuren lang deedt weenen.

Op den 14^{den} van *Auguſtus* bracht ik den dagh door met de *Indianen.* Daar was een Man die zyne Vrouwe verſtooten, en een andere genomen hadt, (gelyk onder hen gewoon is) die nu onder ernſtige indrukken gebracht zynde, ten vollen overtuigt wierdt van de godloosheit van dat bedryf, als ook zeer begeerig was te weten wat Godt wilde dat hy doen zoude. Bevindende dat zy hem door *Onkuisheit* geen rechtmaatige reden gegeven hadt om haar te verlaaten, en dat zy gewillig was het voorledene te vergeven, teffens ook haar recht aandringende om hem te genieten, zoo wierdt hem gezegt, dat het zyn onvermydelyke Plicht was, de Vrouwe die hy laatſt genomen hadt te verlaaten, en de andere, die zyn eige Vrouwe was, aan te nemen; tot het welke hy gereedelyk en blymoediglyk bewilligde, en deedt dit beide op eene openbaare wyze. Ik was niet zonder vreeze, of mogelyk dezen handel niet mocht zyn gelyk het doen van *nieuwen Wyn in oude Leedere zakken*, doch die ſcheen veel eer een goede, dan een kwaade uitwerkinge te hebben onder de *Indianen*, dewelke algemeen erkenden, dat de Wetten van Chriſtus omtrent het Huwelyk goedt en recht waren. Na de Middag predikte ik uit Hand. x: 34, enz. Zy bleven ſteets aandachtig, en hoorden als om hun leven.

Des anderen daags predikte ik uit Luc. IV: 16--21. Het Woordt wierdt vergezelt met kracht op de her-

herten van de toehoorders. Daar waren veele traanen en geſchrei. Sommige wierden ontwaakt, die van deze week eerſt waren aangekomen. De hertstochten van de Vergaderinge in 't algemeen, waren niet zoo ſterk bewoogen als in de voorgaande dagen; maar hunne herten ſchenen zoo plechtig en krachtig aangedaan te zyn door de Goddelyke waarheden, als ooit.

Op den 16[den] van *Auguſtus*, vondt ik eene Vrouwe, die, na eene drukkende benaauwtheit en verlegentheit, tot trooſt en ruimte gekomen was, en ik konde niet anders dan hopen, dat haaren trooſt gegrondt en van het rechte ſoort was. Namiddag predikte ik uit Joh. VI: 26 — 34. en de Goddelyke waarheden wierden met eene aanmerkelyke kracht op de Toehoorders vergezelt. Daar wierden inzonderheit twee Perſoonen ontwaakt en overtuigt. De eene was onlangs eerſt aangekomen, en de andere hadt geduurig zeer aandachtig geweeſt, en begeerig om ook eens ontwaakt te worden, maar konde nooit te vooren eenige levendige ontdekkingen van haaren verlooren ſtaat bekomen: doch nu was haare benaauwtheit zoodanig, dat my dunkt dezelve nooit meer drukkende gezien te hebben. En verſcheide oude Menſchen waren in benaauwtheit over hunne zielen, zoo dat zy zig van het ſchreyen en uitroepen niet onthouden konden. God werkt krachtiglyk onder hen; en ſommige, die voor eenigen tydt eene beroeringe en hertſtochtelyke beweeginge ondervonden hadden, toonen nu dat hunne herten nooit behoorlyk noch recht bewoogen waren geweeſt. Ik hebbe nooit het werk Gods zoo onafhankelyk van de middelen zien verſchynen, als te dezer tydt. Gods wyze van werkinge op hen ſcheen ten eenemaal zoo bovennatuurlyk, en boven de middelen, dat ik nauwelyks konde gelooven, dat Hy my als een

Werktuig, of het geene ik ſprak als een *Middel*, gebruikte, om zyn Werk voort te zetten. Het ſcheen my toe dat ik niets deed, of ook waarlyk iets te doen had, dan *ſtille te zyn en het heil des Heeren te zien*; ik vond my verplicht, en was verheugt te zeggen, *Niet ons*, *O! Heere*, *niet ons*, niet aan Werktuigen en Middelen; *maar uwen Name geeft eere*.

Des anderen daags bevondt ik dat eene, die meer als een jaar lang, aan de hoeken van *Delaware*, een van myne Toehoorders hadt geweeſt, en my hier, onder een diepe verlegentheit voor zyne ziele gevolgt was, onlangs redding en trooſt gevonden had, welke ik overvloedige reden heb te hopen dat wel gegrondt en waarlyk Goddelyk is. Naderhandt predikte ik in 't openbaar uit Hand. VIII: 29 —— 32. en nam daar uit gelegentheit om van den Doop te handelen.

Op des *Heeren-dag*, den 18den van *Auguſtus*, predikte ik 's morgens voor eene Vergaderinge van blanke Menſchen, welke ſamengeſtelt was uit *Presbyterianen*, *Wederdoopers*, *Quakers*, enz. En naderhandt predikte ik voor de *Indianen* uit Joh. VI: 35 — 40. Hunne bezorgtheit was niet zo zichtbaar, als die wel voorheen geweeſt had.

Des anderen daags predikte ik uit Jez. IV: 1. toen wierden de Goddelyke waarheden met kracht vergezelt op de genen die trooſt ontfangen hadden, en ook op anderen. Een groote meenigte arme onmachtige zielen lagen wachtende aan het *Badtwater* om *genezinge*, en de *Engel* ſcheen, gelyk als op andere tyden, het *water te beroeren*.

Op den 23ſten van *Auguſtus*, bracht ik eenigen tydt door met de *Indianen* in een byzonder geſprek; naderhandt predikte ik voor hen uit Joh. VI. 44----50. En op den 24ſten ſprak ik met hen, ten einde om het Sacrament des Doops te ontfangen. Wanneer

ik

ik voor hen de natuure van deze Ordonnantie opende, als ook de verplichtingen die daar mede vergezelt gaan, de plicht van ons zelven aan God daar in op te offeren, en het voorrecht van met Hem in het Verbond te ſtaan, ſcheenen ſommige van hun met de liefde Gods vervult, en met de hope van den zaligen Verloſſer te genieten verkwikt te zyn. Toen predikte ik uit 1 Theſſ. IV: 13—17. Daar was eenig zichtbaar belang en verlegentheit onder de toehoorders, welke naderhandt vermeerdert wierdt, door middel van eenige verdere vermaaninge, die hun gegeven wierdt om tot Chriſtus te komen, en hunne herten aan Hem over te geven, ten einde op dat zy bekwaam gemaakt mochten worden, om op te vaaren en *Hem te ontmoeten in de Lucht*, wanneer *Hy met een geroep, en met de ſtemme des Archangels, van den Hemel zoude nederdalen.*

Daar waren verſcheide *Indianen* nieuwelings aangekomen, welke oordeelden dat hunne ſtaat goedt was, om dat zy hadden leeren lezen, en door hunne verkeeringe met de blanke Menſchen, wat beſchaaft en geſchikt waren geworden. Met deze ſprak ik na den openbaren Godsdienſt in 't byzonder, en was verbaaſt hun eigen rechtvaardige geſteltheit te zien, ſchoon zy ten eenemaal vreemdelingen waren van hun eigen herte, en van de kracht der Godzaligheit geen de minſte kenniſſe hadden. Na veele redenen gewiſſelt te hebben, ſcheen een van hun overtuigt te zyn, dat uit de Werken der Wet geen vleeſch gerechtvaardigt konde worden, en weende bitterlyk, vragende, *wat hy doen zoude om zalig te worden.* Dit was zeer trooſtelyk voor anderen die eenige bevindelyke kenniſſe van zich zelven bekomen hadden, en die door den wandel en het gedrach van deze *nieuwe aankomelingen* bedroeft waren geworden.

Op des *Heeren-dag*, den 25^(ften) van *Augustus*; predikte ik uit Luc. xv: 3—7. Een meenigte blanke Menschen tegenwoordig zynde, sprak ik op het laatst van myne Redenvoeringe tot de *Indianen* ook tot hen, maar konde ze zelfs niet brengen om zich geschikt aan te stellen; want veele van hun bleven wandelen, en romtom kyken, zoo dat zy zich ongevoegelyker gedroegen, dan eenige *Indianen* daar ik ooit tegen gesproken hadt; dit maakte my zoo neerslachtig, dat ik naauwelyks met myn Werk konde voortgaan. Des Namiddags predikte ik uit Openb. III: 20. De *Indianen* waren zeer ernstig, terwyl veele anderen zich ydel aanstelden. Naderhandt doopte ik vyfentwintig *Indianen*, vyftien bejaarde Personen, en tien Kinderen. Van de meeste bejaarde heb ik zeer troostelyke gronden te gelooven dat zy vernieuwde Personen zyn, en daar is 'er onder hen niet een, of ik heb 'er eenige goede hope van. Toen de meenigte weggegaan was, sprak ik tot de gedoopte Personen in 't byzonder, herinnerde hun van de plechtige verbinteniffen daar zy nu onder waren; hen waarschouwende tegen de schrikkelyke gevolgen van een zorgeloos leven, en hen aanmoedigende en opwekkende tot waakfaamheit en Godvrucht. Dit was een verkwikkelyke tydt. Hunne herten waren verbonden tot, en blymoedig in de plichten, en zy verheugden zich, dat zy zich zelven op eene plechtige en openbaare wyze aan God verbonden en overgegeven hadden. Zy namen met veel teederheit en liefde malkanderen by de handt, terwyl ik tot hen sprak; en verscheide van de andere *Indianen* waren grootelyks bewoogen, en weenden bitterlyk, verlangende om ook deelgenooten te mogen worden van dezelfde blydschap.

Op den 26^(ften) van *Augustus* predikte ik uit Joh.

VI: 51 —— 55. Na dat ik een weinig tyds gesproken hadt, vervoegde ik my in 't byzonder tot de genen welke vertrouwden, dat zy *uit den doodt waren overgegaan in het leven*, verklaarde hun de natuure van de vertroostingen die Christus aan zyn Volk geeft, en welke ik vertrouwde dat Hy aan eenigen van hun gegeven hadt. Ik was zo ras niet begonnen op deze wyze te spreken, of de dierbaare Christenen in de Vergaderinge begonnen weg te smelten in de liefde tot Christus, en in begeertens na Hem. Zy weenden hertelyk, maar nogtans ook blymoediglyk; zoo dat dit een teeder, ootmoedig, en genoeglyk weenen was, als ook een natuurlyk uitwerksel van *den Geest der Aanneminge tot kinderen.* De invloedt hier van scheen zich te verspreiden over de gantsche Vergaderinge, en veele die Christus als hunnen Zaligmaker noch niet gevonden hadden, wierden nu ernstig opgewekt om Hem te zoeken. Hun getal was nu omtrent vyfennegentig Personen; en het was een aangenaam gezicht, om ze byna allen bewoogen te zien, het zy met blydtschap in Christus Jezus, of met eene diepe verlegentheit om een aandeel aan Hem te bekomen.

Hebbende twee Reizen gedaan, voor dat ik eerst te *Crosweeksung* kwam, verre heen tot de *Indianen* aan de Riviere van *Susquehannah*, en het nu een bekwaame tydt zynde om ze allen t'huis te vinden, zoo oordeelde ik het myn plicht te zyn hen wederom te bezoeken. Na dat ik derhalven in 't openbaar en in 't byzonder tot myn Volk gesproken hadt, zoo maakte ik hun bekent, dat ik ze nu voor tegenwoordig verlaaten moest, om naar hunne Broederen te gaan die verre afgelegen waren, om voor hen te prediken; dat ik begeerig was dat de Geest Gods met my zoude gaan, zonder welken 'er niets goeds gedaan konde worden; en ik vroeg hen, of

zy het overige van den dag niet zouden willen doorbrengen in voor my te bidden? Hier toe bewilligden zy blymoediglyk, en kort na dat ik hen verlaaten hadt, begonnen zy, de Zonne noch anderhalf uur hoog zynde, en bleven den geheelen nacht door bidden, tot den morgenſtondt toe; en myn *Tolk* heeſt my verhaalt, dat dit Werk vergezelt ging met eene krachtige Werkinge, zoo wel op de geene die noch onder verlegentheit des gemoeds waren, als op de gene die trooſt en reddinge voor hunne zielen gevonden hadden.

Twee benaauwde zielen wierden, zoo ik vertrouwe, op dezen dag tot de genietinge van eenen wezentlyken trooſt gebracht. En eenen Ouden *Indiaan*, die tot nu toe eenen hardtnekkigen Afgodendienaar was geweeſt, gaf zyne Ratels, welke zy in hunne Afgodiſche Feeſten voor Muziek gebruiken, aan de Chriſten *Indianen* over, die dezelve terſtont verbraken; en dit alles zonder dat ik eenige pooginge tot deze zaak aanwende.

De hoeken van *Delaware* in *Penſylvania* 1745.

Op den 1ſten van *September* predikte ik voor de *Indianen*, en naderhandt voor de blanke Menſchen. Daar wierden in beide de Vergaderingen veele traanen geſtort. Omtrent den Avondt predikte ik wederom voor de *Indianen*, en beſpeurde een grooter aandacht, en zichtbaarder verlegentheit dan ik gewoon was.

Op den 3den van *September* predikte ik voor de *Indianen* uit Jez. LIII: 3 — 6. Daar wierden verſcheide Perſonen ontwaakt, onder welke waren twee ongevoelige ſchepſelen, die ik te voren haaſt nooit wakker konde houden. Op den 5den predikte ik voor hen over de Parabel van den *Zaadzaayer*, en

en naderhandt ſprak ik met verſcheide van hun. Veele weenden en riepen op eene ontroerende wyze uit; en andere wierden met verbaazinge en verlegentheit bevangen. Ik vroeg aan eenen die tot trooſt gekomen was, waarom hy nu ſchreide en uitriep? Hy antwoordde, *dat wanneer hy gedacht, dat Chriſtus als een Lam geſlacht was, en zyn Bloedt voor Zondaren geſtort hadt, hy dan niet nalaten konde uit te roepen, zelfs wanneer hy in zyne eenzaamheit was.* Ik vroeg vervolgens zyn Vrouw, die ook overvloedig getrooſt was geworden, waarom zy ſchreide? Zy antwoordde, *om dat de* Indianen *albier niet zoo gereedt tot Chriſtus wilden komen, als de anderen te* Crosweekſung. Ik vroeg haar of zy een herte vondt om voor hen te bidden, en of Chriſtus haar onlangs in het gebedt zoo naby geweeſt hadt, als in den voorgaanden tydt? Zy zeide, ja; dat Hy haar naby geweeſt hadt, en dat op ſommige tyden, wanneer zy in haar eenſaamheit badt, haar herte met die plicht zoo ingenomen was, dat zy die plaatſe niet gewillig konde verlaten, maar daar begeerde te blyven en langer te bidden.

Op den 7den van *September* predikte ik voor de *Indianen*, uit Joh. VI: 35 — 39. Zy waren ernſtig en aandachtig; maar daar vertoonde zig geen groote verlegentheit onder hen.

Op des *Heeren-dag*, den 8ſten van *September*, predikte ik Voormiddags, uit Joh. XII: 44 — 50. en Namiddags, uit Hand. II: 36 — 39. Het Woordt van God viel met kracht op de toehoorders neder. De meeſte vloeiden weg in traanen, en waren onder eene benaauwde verlegentheit over hunne zielen. Daar wierdt inzonderheit een oud Man krachtig overtuigt, en daar bleek een aanmerkelyk Werk van Gods Geeſt te zyn byna onder hen allen, niet ongelyk aan het geene dat onlangs te *Crosweekſung*

geweeſt hadt. Daar wierden eenige van de zorgelooze blanke Menſchen ontwaakt, of ten minſten verſchrikt, ziende dat het Werk Gods onder de *Indianen* zoo krachtig was.

Eenige van de *Indianen* in deze Geweſten, hebben altydt geweigert my te hooren prediken; en zyn verbittert op de gene die myne Predikatien bywoonen; en nu onlangs zyn zy bitterder dan ooit te voren, het Chriſtelyk Geloof beſpottende, en myne toehoorders ſomtyds vragende, *hoe dikwils zy geſchreit hebben, en of zy nog niet genoeg hebben geſchreit om behouden te worden?* Zoo dat zy alreede de beproevinge van wreede beſpottinge moeten ondergaan.

Op den 9den van *September*, verliet ik de *Indianen* aan de hoeken van *Delaware*, en trok naer de Riviere van *Delaware*, myn koers nemende naer eene *Indiaanſche* Stad, genaamt *Shaumoking*. Deze Stad legt ten deele aan de Ooſtzyde van de Riviere, en ten deele aan de Weſtzyde van dezelve, bevattende wat meer als vyftig huizen, en, zoo men zegt, byna driehondert inwoonders, van drie byzondere Geſlachten van *Indianen*, die drie byzondere taalen ſpreken. De helft byna van deze inwoonders worden genaamt *Delawaren*; de andere hieten *Senakanen* en *Tutelanen*. Zy worden geacht de dronkenſte, en boeſachtigſte ſoort van Menſchen in die Geweſten.

Op den 14denvan *September*, bezocht ik den Koning van *Delaware*, die men oordeelde op ſterven te leggen, toen ik in *Mey* laatſtleden hier was, maar nu herſtelt was; ik ſprak met hem en anderen van het Chriſtendom, en ontſing meer bemoediginge dan ik verwacht hadt. De Koning ſcheen vriendelyk geneigt te zyn, en gewillig om onderwezen te worden.

Op

Op des *Heeren-dag*, den 15^{den} van *September*, bezocht ik hem wederom, en wierdt vriendelyk van hem ontfangen; en des Middags predikte ik voor de *Indianen*. Tegens den Avondt ontmoette ik iemant, die de taalen verſtondt van de *ſes Natien* (gelyk die genaamt worden) die eene genegentheit ontdekte om naar het Chriſtendom te hooren: maar veele waren van dag tot dag zoo dronken, dat ik geen gelegentheit konde bekomen, om tot hen te ſpreeken. Des anderen daags trachtte ik hen te onderwyzen van huis tot huis. Omtrent den Avondt trok ik naar een gedeelte van de Stadt, daar zy nuchteren waren, en kreeg omtrent vyftig Perſonen by malkanderen, tegen welken ik ſprak; hebbende eerſt des Konings goedwillige toeſtemminge daar toe verkregen. Daar was een of twee die geraakt ſchenen, en wāren wel vergenoegt met eenig geſprek, dat naderhandt met hen in 't byzonder gehouden wierdt. Myn Geeſt was verkwikt door deze vertooninge van zaken, en ik keerde met myn *Tolk* weder te rug, ons verblydende in hope en verwachtinge.

Op den 17^{den} van *September*, bracht ik den voormiddag door met de *Indianen* te bezoeken, en met hun te ſpreken. Omtrent middag verliet ik *Shaumoking*, (nadien de meeſte *Indianen* op dezen dag op de jacht gingen) en reisde de Rivier Zuid-Weſtwaards af.

Op den 19^{den} van *September* bezocht ik een *Indiaanſche* Stadt, *Juncauta* genaamt. Ik was zeer moedeloos over hunne geſteltheit en gedraaginge. Zy ſchenen beſlooten te hebben, in hunne Afgodiſche praktyken te volharden. Des anderen daags bezocht ik ze wederom, en vondt hen zeer bezig in toeſtel te maken voor een groote Offerhande. Myn geeſt was zeer neerſlachtig, hebbende geen andere *Tolk* dan een

Heiden; (zynde myn eigen *Tolk* genoodſaakt geweeſt my daags te voren te verlaaten, ook konde hy waarlyk de taale van deeze *Indianen* niet ſpreken noch verſtaan) zoo dat ik onder groote nadeelen moeſt worſtelen.

Des avondts kwamen 'er omtrent hondert by malkanderen, en danſten rontom een groot vuur, hebbende een vet gemeſt *Hert* bereit voor eene Offerhande. Het vet van de ingewanden verbranden zy in het vuur, terwyl zy danſten, en deden de vlam ſomtyds tot eene verbaazende hoogte opryzen, ſchreeuwende en huilende zoo hardt, dat zy meer dan twee mylen ver gehoort konden worden. Deze dans duurde byna den geheelen nacht, na welken zy het vleeſch van de Offerhande aten, en toen naar hunne Wooningen te rug trokken. Ik genoot van dezen nacht weinig voldoeninge, in het midden van deze Afgodiſche vrolykheit; en heen en weder gewandelt hebbende, tot dat beide myn lichaam en geeſt afgemat, en zeer bedrukt waren, trok ik eindelyk in een kleine krebbe, die voor het koorn opgeſlagen was, en ſliep daar op de houten.

Op des *Heeren-dag*, den 22ſten van *September*, bracht ik den gantſchen dag door met de *Indianen* op het Eilandt. Zoo ras zy opgeſtaan waren, trachte ik ze by malkanderen te brengen, om ze te onderwyzen, maar bevondt ras, dat zy wat anders te doen hadden; want omtrent den Middag verzamelden zy alle hunne *Pawwawen* of Beſweerders, en zetten ſes van dezelve aan hun guichelſpel, ten einde om uit te vinden, waarom zy toen zoo ziekelyk waren op het Eilandt; terwyl 'er te dezer tydt een groote meenigte aan de koorts en de roode loop krank waren. In dit werk waren zy verſcheide uuren bezig; ſomtyds ſchreeuwende en huilende, ſomtyds hunne handen zoo ſtrek uitſteekende als zy konden, alle hunne vingeren

geren uitſpreidende, zich houdende of zy daar mede ſtooten wilden ; ſomtyds hunne aangezichten ſtrykende en ſtreelende met hunne handen, dan water ſpuitende zoo fijn als ſtofregen, zittende, leggende, buigende, hunne zyden wringende, hunne aangezichten draayende, hunne oogen opſlaande, knorrende, blaazende, enz. Sommige waren veel vuuriger en Godsdienſtiger, ſchynende te zingen, te piepen, en te mompelen met zulk een mate van ernſt, als of zy beſlooten hadden de helſche Machten op te wekken en te verbinden. Ik zat omtrent dertig voeten van hun af, ſchoon van hun niet ontdekt, met myn' Bybel in myne handt, voorneemende, indien het mogelyk was, hun ſpel te bederven, en te verhinderen, dat zy geen antwoordt uit de Hel ontfangen mochten. Wanneer zy hunne yſſelyke beſweeringen en betooveringen meer als drie uuren lang gepleegt hadden, hebbende in dien tydt verſcheide maalen geruſt, ſcheiden zy van malkanderen, zonder eenig antwoordt, zoo ik vermoede, ontfangen te hebben.

Na dat zy hunne beſweeringe geëindigt hadden, poogde ik met hun te ſpreken van het Chriſtendom; maar zy verſtrooiden terſtont, en gaven my geen de minſte gelegentheit. Het zien van deze dingen, zynde geheel alleen, afgeſcheiden van het gezelſchap van allen, die zoo veel als den naam van Chriſtus noemden, benam my byna alle hope om het Euangelium alhier voort te planten; en maakte dit den allerlaſtigſten *Sabbath* die ik ooit gehadt heb. Des anderen daags deedt ik verder eenige poogingen, om ze tot het Chriſten geloove te brengen; maar het was alles te vergeefs. Zy woonen zoo dicht by de blanke menſchen, dat zy altydt gelegentheit hebben ſterken drank te bekomen, en de kwaade voorbeelden der *Naam-Chriſtenen* te zien, waar door het onuitſprekelyk

moeye-

moeyelyk wordt gemaakt, om met hun van het Chri-stendom te handelen.

De hoeken van *Delaware* 1745.

Op den 1[ften] van *October* predikte ik voor de *Indianen* alhier, en bracht toen eenigen tydt met hun door in een byzonder gesprek, over de belangens van de ziele; daar na verzocht ik hen my te willen vergezellen, of my, zoo ras hunne gelegentheit zulks toeliet, naar *Crosweeksung* te volgen; welk verzoek sommige van hun blymoedig inwilligden.

Crosweeksung, den 5[den] van *October* predikte ik voor myn Volk, uit Joh. XIV: 1 — 6. De Goddelyke tegenwoordigheit was in de Vergaderinge. Een groote meenigte was beroert, en voor sommige was het een tydt van vertroostinge. O! wat een onderscheit is 'er niet tusschen deze *Indianen*, en tusschen die te *Susquehannah*! Hoe groot is de veranderinge die onlangs aan hun gewrocht is, daar zy niet veele maanden geleden zoo zorgeloos, en afkeerig waren van het Christendom als die te *Susquehannah*! En hoe verbazende is die genade niet, welke deze veranderinge gemaakt heeft!

Op des *Heeren-dag*, den 6[den] van *October*, predikte ik voormiddags, uit Joh. X: 7 — 11: Na den middag over de geschiedenisse van den *Stokbewaarder*; en des avonds verklaarde ik Hand. XX: 1 — 12. Daar was te dezer tydt een zeer aangenaame beweeginge, welke zig over de geheele Vergaderinge verspreide. Daar was naauwelyks een onder hen die niet weende; en nochtans niets dat na ongestuimigheit of onbetaamelykheit geleek; niets dat den openbaaren Godsdienst konde stooren, maar dat veel eer konde strekken om eenen Christelyken yver, en

eenen

eenen geest van Godvrucht te verwekken. Na den openbaren Godsdienst ging ik weg, maar de *Indianen* bleven met malkanderen noch by de twee uuren lang bidden. Het was zeer verkwikkelyk de gene, die onlangs *Heidenen en Afgodendienaars waren, die geen hope hadden, en zonder God waren in de weereldt*, nu vervult te zien met een gevoelen van Gods liefde en genade, en den Vader aanbiddende in geest en in waarheit; gelyk een groote meenigte hier doen.

Op den 24sten van *October* predikte ik, uit Joh. IV: 13, 14. Het is verbazende te zien, hoe yverig zy het woordt van God hooren. Ik heb meenigmaal gedacht, dat zy blymoedig en naarstig den Godsdienst den geheelen dag lang zouden willen bywoonen. Op den 25sten sprak ik over de *Opstandinge der dooden*, uit Luc. XX: 27 — 36. Een groote meenigte wierdt zeer bewoogen, en smolt als weg in de beschouwing van de gelukzaligheit der vroomen, dat zy eindelyk bevrydt zouden worden van alle zonden en droeffenissen, en den Engelen gelyk zouden zyn; als ook dat zy nu kinderen Gods waren, en van Hem daar voor erkent wierden.

Zynde op den 26sten van *October* geroepen, om in eene nabuurige Vergaderinge des Heeren Avondmaal te helpen uitdeelen, noodigde ik myn Volk om met my te gaan, nadien de meeste van hun nu iets van de *Engelsche taale* verstonden; welke gelegentheit zy blymoedig omhelsden.

Terwyl ik op des *Heeren-dag*, den 27sten van *October*, voor eene groote Vergadering predikte, welke in 't algemeen gantsch zorgeloos scheen, was 'er eene *Indiaansche* Vrouwe, een vreemdeling, die my nooit te voren gehoort hadt, met zulk eene drukkende verlegentheit over haare ziele bevangen, dat zy een groote begeerte uitdrukte om naar huis

huis te gaan, en haaren Man te roepen (zynde meer dan veertig mylen afgelegen) op dat hy ook ontwaakt mocht worden tot eene bezorgtheit voor zyne ziele. De Godvruchtige onder de *Engelschen* waren zeer verkwikt, door de *Indianen* God te zien dienen op zulk eene Godvruchtige en plegtige wyze, in en met de Vergaderinge van zyn Volk. Des anderen daags predikte ik wederom, en myn Volk drukte steets hunne begeerte uit om Gods Woordt te hooren.

Crosweeksung, den 28[sten] van *October* predikte ik uit Matth. XXII: 1—13. Het Woordt van God viel op de Vergaderinge met eene Goddelyke kracht en werkinge, inzonderheit omtrent het slot van myne Redenvoeringe; en daar was beide een aangenaame ootmoedige verheuginge, en een bitter Rouwklagen onder de Toehoorders. Daar was zoo veel van de Goddelyke tegenwoordigheit in de Vergaderinge, dat het niet anders scheen als een *Huis Gods*, en een *Poorte des Hemels.* En veele wierden, door de dierbaarheit van dezen stont, genootsaakt te zeggen, *Heere, het is goedt dat wy hier zyn.*

Op den 1[sten] van *November*, predikte ik uit Luc. XXIV. het geheele Hoofdstuk kortelyk verklaarende.

Op des *Heeren-dag*, den 3[den] van *November*, predikte ik voor myn Volk, uit Luc. XVI: 17. Daar was eenige blykbaare verlegentheit en ontroeringe in de Vergaderinge, schoon veel minder dan 'er voor eenigen tydt gewoonelyk geweest hadt. Naderhandt bediende ik den Doop aan veertien *Indianen*, onder welke waren ses bejaarden en acht kinderen. Een van dezelve was byna tachtig jaaren oudt, en ik hebbe veel reden te hopen, dat God haar zaligmakende tot Hem bekeert heeft. Twee van de andere waren Mannen van omtrent vyftig jaaren, die zonderling en aanmerkelyk, zelfs onder de *Indianen*, goddeloos hadden

den geweest; de een hadt geweest een Doodslager, en beide openbaare Dronkaarden, zoo wel als ongemeen twistgierig; doch nu kan ik niet anders dan gelooven, dat zy beide onderwerpen zyn geworden van Gods byzondere genade. En daar is 'er niet een van de bejaarden die ik doopte, die my niet eenige troostelyke gronden gegeven hebben te hopen, dat God een werk van byzondere genade in hunne herten gewrocht heeft.

Op den 4den van *November* predikte ik, uit Joh. XI. het grootste gedeelte van het Hoofdtstuk kortelyk verklaarende. De Goddelyke Waarheden maakten diepe indrukken op veele in de Vergaderinge. Een groote meenigte was bewoogen, door de beschouwinge van Christus macht om de dooden op te wekken; inzonderheit van doode zielen tot een geestelyke leven. Eenige die maar onlangs van verre plaatsen waren gekomen, wierden onder een diepe en drukkende verlegentheit gebragt, inzonderheit eene Vrouwe, die niet lang geleden half dronken aankwam, ons uitscholdt, en verscheide wegen beproefde, om ons in den Godsdienst te stooren, doch die nu zoo verlegen en benaauwt was voor haare ziele, dat zy onmogelyk scheen eenige ruste te konnen vinden, zonder een aandeel aan Christus. Ik doopte op dezen dag een Kindt, en bemerkte dat eenige van de gedoopte Persoonen onder de bedieninge van deze Ordonnantie zeer bewogen waaren, als wordende daar door van hunne eigene plegtige verbintenissen herinnert. Ik hebbe nu in 't geheel zevenenveertig *Indianen* gedoopt, drieëntwintig bejaarden, en vierentwintig kinderen. Vyfendertig behooren tot deze gewesten, en de andere tot de hoeken van *Delaware*. En door Gods ryke genade, heeft noch niemant van hun zyne belydenisse van het Christendom

dom onteert, door eenige ergerlyke of onbetaamelyke gedraagingen.

Nu zoude ik op zulk een merkwaardig werk van genade, als dit geweeſt is, verſcheide aanmerkingen konnen maken, doch ik zal my alleen tot deeze weinige dingen bepaalen.

1. Het is aanmerkelyk, dat God dit werk onder de *Indianen* begonnen heeft, op een tydt wanneer ik de minſte hope, of redelyk vooruitzicht hadt, om zulk een werk onder hen te zullen zien voortgeplant worden; nadien myn lichamelyke kracht veel verteert, en myn gemoedt uitnemende zeer gedrukt was, door de beſchouwinge van de vruchteloosheit van mynen arbeidt, zoo dat ik ernſtig begon te denken om myne zendinge op te geven. In deze geſteltheit des gemoeds bezocht ik deze *Indianen* te *Crosweekſung* voor de eerſtemaal; en nochtans was dit juiſt de tydt die Godt bekwaam zag om dit heerlyke werk te beginnen. Aldus bracht de Heere kracht voort uit zwakheit, zyn' Almachtigen arm ontblootende op eenen tydt, wanneer alle hope en menſchelyke waarſchynlykheden verdweenen waren. *Het is goedt den weg van onzen plicht te volgen, ſchoon in het midden van de duiſterniſſe en van moedeloosheit.*

2. Het is aanmerkelyk, hoe Godt door zyne *Voorzienigheit*, en op een wyze *daar men geen reden van geven kan*, deze *Indianen* te ſamen geroepen heeft om onderwezen te worden. Wanneer ik eerſt kwam, vondt ik niet een Mansperſoon in de plaats, alleen vier Vrouwen en eenige weinige Kinderen; doch ik hadt hier niet veele dagen geweeſt, of zy verzamelden van alle kanten, ſommige van meer dan twintig mylen ver; en by myn tweede bezoek kwamen veele meer dan veertig mylen ver. En veele kwamen zonder de minſte kenniſſe van het geene hier ge-

gebeurde, zoo dat het ſcheen als of God hen te ſamen hadt geroepen uit alle oorden, om zyn Euangelium te hooren. Ook is het niet minder verbazende, dat zy de eene na de andere met eene bezorgtheit voor hunne ziele krachtig bewoogen wierden, byna zoo ras als zy op de plaatſe kwamen, daar de Goddelyke Waarheden geleerdt wierden. Na dat dit Werk der Genade met kracht begonnen was, was het byna gewoon, dat de vreemdelingen onder de *Indianen*, voor dat zy eenen dag by ons geweeſt hadden, krachtig van hunne zonde en elende overtuigt wierden, en bekommerlyk begonnen te vragen, *wat zy doen moeſten om zalig te worden?*

3. Het is ook aanmerkelyk, hoe God deze arme *Indianen* bewaart heeft, dat zy niet vooringenomen wierden tegen my, door middelen welke goddelooze menſchen tot dat einde gebruikt hebben. Daar wierden een menigte verleidende en liſtige konſten gebruikt, om ze met vooroordeel in te nemen tegen, of af te ſchrikken van het Chriſtendom; doch zy keerden geduurig op haare uitvinders te rug, en hebben, door Gods goedheid, alleen gedient, om de genegentheden der *Indianen* krachtiger aan my te verbinden. En dit is te meer verwonderlyk, daar ik hun geheel vreemd was, en de andere hunne oude bekenden waren. *Doch als God wil werken, wie zal het dan verhinderen of wederſtaan?*

4. Het is niet minder wonderlyk en aanmerkelyk, dat het God behaagde een hulpmiddel te verzorgen tegen myn gebrek van kundigheit in de *Indiaanſche* Taal, door myn *Tolk* aanmerkelyk bekwaam te maken tot volbrenginge van zyn Werk. Men mocht redelyk onderſtellen, dat de Goddelyke Waarheden onvermydelyk veel verliezen zouden van de kracht en aandrang, daar zy eerſt mede geſproken zyn, door het komen uit een tweede hand: doch

of schoon dit meenigmaal (tot myn droefheit en moedbeneminge) zoo geweest is, toen myn *Tolk* weinig of geen aandoeninge of gevoelen had van Goddelyke dingen, doch naderhand was het geheel anders. Ik kan niet denken dat myne aanspraken gewoonelyk, sedert dien genade tyd aan hem, iets van haare *kragt* of *scherpte* verlooren hebben, met welke zy eerst gesproken waren. Hy had ook eene ondervindelyke kennisse van Goddelyke dingen, en verlangende begeertens na de bekeeringe der *Indianen*, als ook een wonderlyken yver en vuurigheit in hen tot dat einde aan te spreken. En het is aanmerkelyk, wanneer ik met een zonderlinge bystant in myn werk begunstigt, en bekwaam gemaakt wierd, om met een meer dan gewoone vryheit, vuurigheit, en kracht, onder een levendig en aandoenend gevoelen van Goddelyke dingen, te spreken; dat hy dan gewoonelyk op dezelfde wyze bewoogen wierd, en te gelyk verlevendigt en bekwaam gemaakt, om op die zelfde zielroerende wyze te spreken. En op zulke tyden wierd het Woord meenigmaal met eene verbaazende kracht vergezelt, zoo dat het geheele aanzien van de Vergaderinge byna in een oogenblik veranderde, en traanen en zuchtingen onder hen gemeen wierden.

5. Het is verder aanmerkelyk, dat God zyn Werk alhier voortzette door zulke *Middelen*, en op zulk eene *Wyze*, als strekten tot voorkominge van zulke vooroordeelen en tegenwerpingen als meenigmaal tegen zulk een Werk verwekt zyn geworden. Niemant konde zeggen, dat hy alleen *verschrikt* wierd door een *vreesselyk geraas van de Helle en de verdoemenisse*, zynde dit Werk begonnen en voortgezet byna door een aanhoudende trant van Euangelische noodiginge aan verloorengaande Zondaren, als gemakkelyk opgemaakt kan worden uit

uit de Texten, die ik voornamentlyk verhandelde: ook heb ik nooit zoo een algemeene ontwakinge gezien, als toen ik de Parabel van het *groote Avondmaal*, Luc. XIV. verklaarde en toepaste. In welke Redenvoeringe ik bekwaam gemaakt wierd om aan hun voor te stellen den *onnaspeurelyken Rykdom* van de Genade des Euangeliums. Niet dat ik hen niet onderwezen hebbe van hunnen *gevallen staat*, en van de zondigheit en de elende van denzelven: dit was het geene daar ik in 't eerste voornamentlyk op aandrong, en het welke ik geduurig herhaalde en byna in iedere Redenvoeringe zocht in te stampen, wetende dat ik zonder dit fondament maar alleen op een zandgrond zoude bouwen; en dat het te vergeefs was hen tot Christus te noodigen, tot dat zy overtuigt waren, dat zy Hem noodig hadden.

Ook heeft men geen rechtmaatige tegenwerpinge konnen inbrengen tegen dit Werk, ten aanzien van de *Wyze*, op welke het voortgezet is geworden. Hunne overtuigingen van zonde en elende hebben waarlyk veele traanen, roepingen, en zuchtingen voortgebracht; maar daar is geen schyn geweest van die stuiptrekkingen, lichamelyke benaauwtheit, ysselyke schreeuwingen, beswymingen, en diergelyke, daar zo veel in andere plaatsen over geklaagt is geworden. Sommige zyn wel voor een tyd, in een groote maate, van hunne lichamelyke krachten berooft geweest, doch zonder eenige blyk van stuiptrekkingen.

6. Eindelyk zyn ook de vruchten van dit Werk aanmerkelyk. Veele van deze Menschen hebben meer letterlyke kennisse van de Goddelyke Waarheden, in minder dan vyf maanden, verkregen, dan hun door het allernaarstigst gebruik van de bekwaamste middelen van onderwys, zonder zulk eene God-

delyke Werkinge, in veele jaren had konnen ingescherpt worden. Hunne *Heidensche* in beeldingen en Afgodische Praktyken, schynen ten eenemaal van hun verlaaten te zyn. Zy zyn geschikt, en in de zaken van het Huwelyk zeer regelmatig. Zy zyn algemeen van de dronkenschap, hunne bemindste zonde, ten eenemaal afgebracht. Daar ontdekt zig een beginsel van Eerlykheit en Rechtvaardigheit in veele van hun; en zy schynen belang te stellen in het betaalen van oude schulden, welke zy verzuimt, en mooglyk in jaren lang niet eens aan gedacht hadden. De liefde heerscht onder hen, inzonderheit onder de genen die bewys van eene zaligmakende veranderinge gegeven hebben; en ik hebbe in deze geen blyk van bitterheit noch van bedilzucht gezien, noch geen de minste gesteltheit om zig zelven beter te achten dan anderen.

Gelyk hunne droefheit onder de overtuigingen groot is geweest, alzo is ook de blydschap geweest van veele na dien tyd. Doch hunne vertroostingen bleeken niet *verrukkende* of *vluchtig* te zyn, noch hen neigende tot *losheit* en *ydelheit*; maar zyn met eene plechtige bedaartheit, en meenigmaal met traanen, en eene zichtbaare gebrokenheit des herten, vergezelt geweest. Alles dan ingezien zynde, zoo oordeele ik met recht te mogen zeggen, dat hier alle de blyken en bewyzen zyn van een aanmerkelyk Werk van Genade, onder deze *Indianen*. De groote Werkmeester daar van bewaare en bevordere het zelve alhier, en Hy plante het zelve verder allerwegen voort, tot dat de gantsche Aarde vervult zy met zyne Heerlykheit! *Amen.*

Ik hebbe nu meer dan drieduizend mylen weegs, in deze laatste acht maanden afgereden, byna enkel in myn eigen Werk als een *Zendeling*, tot voortplantinge van de Christelyke Leere onder de *Indianen*.

nen. Ik hebbe verſcheide honderden mylen gereiſt, ten einde om een bekwaam Amptgenoot tot dit Werk te vinden; maar hebbe noch niemant gevonden, die daar toe beweegt en geneigt is. Ik beſpeur eene noodſakelykheit, om met 'er haaſt een *Engelſche* School op te richten onder de *Indianen*, die gewillig zyn om in een Lichaam of Gemeenſchap, tot dit einde, te vergaderen. De verſcheide Gemeenſchappen, daar ik voorleden Somer voor gepredikt hebbe, woonen in zulke groote afſtanden van malkanderen, en daar word noodſakelyk zoo veel van myn tyd met reizen doorgebracht, dat ik maar weinig daar van tot myne noodige ſtudien kan beſteeden. De *Indiaanſche* taalen zyn zoo meenigvuldig, myn ander Werk en Arbeid zoo groot, en myn lichaams-geſteltheit daar onder zoo gekrenkt, dat ik ſomtyds haaſt afgeſchrikt worde om dezelve te leeren. Ik hebbe evenwel groote moeite gedaan, om de *Delawaarſche* Taal te leeren, en ben van voornemen, zoo veel myn bezigheit toelaat, zulks te blyven doen.

Vermits deze onwetende *Heidenen* regel op regel noodig hadden, zoo hebbe ik openbaar gepredikt, en hen, verſcheide weken achter een, van huis tot huis onderwezen; myne openbaare Predikatien maakten toen de helft van myn Werk niet uit, terwyl 'er geduurig zoo veele tot my kwamen met deze gewichtige vraage, *Wat zullen wy doen om zalig te worden?* En nochtans kan ik, tot roem van Gods ryke Genade, zeggen, dat de blykbaare voorſpoed van mynen Arbeid al myn moeite overvloedig vergolden heeft, en is een groot middel geweeſt, om my daar in te onderſteunen, en door te helpen. Ik vinde het evenwel grootelyks noodig, dat ik in myn Werk onderſteunt worde, en ben zeer bedrukt geweeſt over het gebrek van iemant, om een deel te

dragen in mynen arbeidt en moeyelykheden.

Mocht de Heere des Oogſt meer Arbeiders in zynen Oogſt uitſtooten, op dat de gene die in duiſterniſſe zitten een groot licht mogen zien, en dat de gantſche Aarde vervult worde met de kenniſſe Gods!

Vervolg van het DAGVERHAAL.

Crosweekſung, op des *Heeren-dag*, den 24ſten van *November*, predikte ik Voor- en Namiddag over de geſchiedeniſſe van *Zacheus*, Luc. XIX: 1 — 9. Het Woord wierd met eene Goddelyke kracht vergezelt. Veele wierden zeer bewogen, voorgaande overtuigingen verlevendigt, en een of twee op een nieuw ontwaakt.

Op den 26ſten van *November*, na eenigen tyd in byzondere ſamenſpraken doorgebracht te hebben, predikte ik uit Joh. v: 1 — 9. Ik wierd met een zonderlinge vrymoedigheit en vuurigheit begunſtigt, en de Goddelyke Waarheden wierden met een zeer groote kracht vergezelt. Veele weenden bitterlyk, en daar wierd byna niemant gevonden, die niet bekommert ſcheen te zyn. Daar was geen onſtuimige beroeringe, maar een lieflelyke ootmoedige aandoeninge en wegſmeltinge. Het was gelyk de zachte doch aanhoudende plasregens, die de Aarde bevochtigen. De onlangs overtuigden wierden ſommige zeer diep verlegen, en zeiden, *dat zy niet wiſten wat zy doen zouden, noch hoe zy hunne goddelooze herten verandert zouden krygen.*

Op den 28ſten van *November*, na verſcheide byzondere onderwyzingen, opende, en maakte ik verſcheide aanmerkingen op de heilige geſchiedeniſſe van Chriſtus *verheerlykinge op den Berg*, Luc. IX: 28 — 36. Ik bedoelde daar in bezonderlyk de ſtich-

ſtichtinge en vertrooſtinge van Gods Volk, en merkte dat ſommige door het bericht van de heerlykheit van Chriſtus in zyne veranderinge zeer bewoogen, en met verlangende begeertens vervuld wierden, om met Hem te zyn daar Hy is, op dat zy zyne Heerlykheit mochten aanſchouwen. Ik vroeg aan eene die zeer beweeglyk ſchreide, *Wat zy nu begeerde?* Zy antwoordde, *met Chriſtus te zyn; en dat zy zyn afwezen niet verdragen konde.* De Heere *Jezus* ſcheen zyne Heerlykheit te openbaaren, gelyk als toen Hy van gedaante veranderd wierd voor zyne Discipelen.

Op den 30ſten van *November*, na dat ik eenige uuren met hen geſproken had, verklaarde ik omtrent den Avond, de geſchiedeniſſe van den *Ryken Man* en *Lazarus*, Luc. XVI: 19—26. Het Woord maakte krachtige indrukken op veele van de Toehoorders; inzonderheit toen ik ſprak van de gelukzaligheit van *Lazarus* in *Abrahams* ſchoot. Dit bewoog hen veel meer dan het gene ik ſprak van des *Ryken Mans elende en pyne.*

Op des *Heeren-dag*, den 1ſten van *December*, predikte ik 's morgens uit Luc. XVI: 27—31. En des Achtermiddags predikte ik voor een meenigte blanke Menſchen, waar by de *Indianen* zig naarſtig byvoegden, en veele waren in ſtaat, om een groot deel van myne Redenvoeringe te verſtaan. Des Avonds predikte ik wederom voor myn Volk, hen vermaanende tot waakſaamheit in hunnen geheelen wandel, nadien zy omringt waren van de geene die op hunne hinken paſten, en die bereid waren om ze in verzoekingen te brengen.

Op des *Heeren-dag*, den 8ſten van *December*, predikte ik over de geſchiedeniſſe van den blindgeboorenen, uit Joh. IX. Daar ontdekte zig te dezer tyd geen aanmerkelyke uitwerkinge van het Woord

op de Vergaderinge. Zoodanig zyn *de Werkingen des Heeren* alhier geweeſt, in het ontwaken van Zondaren, en in het vertrooſten der Heiligen, dat het nu vreemd was, de Vergaderinge te zien zitten met drooge oogen, en zonder zuchten en kermen.

Op den 12^{den} van *December* predikte ik de Parabel van de *tien Maagden*, Matth. xxv. Ik wierd met een ongemeene vrymoedigheit en duidelykheit van aanſpraak tot de Vergaderinge begunſtigt, zoo dat veele wegſmolten in traanen, en ongemaakte zuchtingen.

Op des *Heeren-dag*, den 15^{den} van *December*, predikte ik uit Luc. XIII: 24—28. De Goddelyke Waarheden vielen met gewicht en kracht op de Toehoorders. Omtrent den Avond predikte ik wederom voor hen, uit Matth. xxv: 31—46. Daar wierden krachtige indrukken gemaakt op de Vergaderinge in 't algemeen. Het was een verbaazende tyd van Genade. Het Woord des Heeren was op dezen dag levendig en krachtig, ſcherper dan een tweeſnydend zwaard, en drong in veeler herten in. De indrukken die op hen gemaakt wierden, waren vaſt, redelyk, en diep, die plechtige Waarheden waardig, door middel van dewelke dezelve voortgebracht waren. O! hoe bogen hunne herten niet onder het gewicht van de Goddelyke Waarheit! En hoe klaer bleek het nu niet, dat zy dezelve ontfongen en gevoelden niet als eenes menſchen Woord, maar, gelyk het waarlyk was, als Gods Woord! Niemant kan zig een waar denkbeeld vormen van de geſteltheit van onze Vergaderinge te dezer tyd, dan de zulke die eene Vergaderinge hebben gezien, dewelke onder een plechtig *ontzag*, en diepen *indruk* wierd gebracht, door de Goddelyke Waarheden, die haar in den Name Gods verkondigt wierden.

Op den 16^{den} van *December*, predikte ik des Avonds

Avonds voor myn Volk, uit Luc. XI: 13. Na dat ik het gebod en de bemoediginge, in het 9de vers verklaart had, om Goddelyke genadens af te ſmeeken, zoo riep en noodigde ik ze, om met de grootſte aanhoudentheit, en op de dringenſte wyze, een *nieuw herte* te begeeren, gelyk de Man in de Parabel om *brooden* verzocht ter *middernacht*. Daar was groote aandoeninge en verlegentheit in de Vergaderinge, inzonderheit by eene Vrouwe, die in zulk eene benaauwtheit was in het zoeken na Chriſtus, dat het zweet voor een langen tyd van haar aangezichte afliep, ſchoon het een zeer koude Avondſtond was; en haar bitter geſchrei was een allerontroerenſte aanduidinge van de inwendige angſt van haar herte.

Op den 21ſten van *December*, myn Volk een aanmerkelyke maate van kenniſſe bekomen hebbende in de gronden van het Chriſtendom, oordeelde ik het gevoegt te zyn een *Catechetiſche* verhandelinge op te richten, en op dezen Avond ondernam ik iets op deze wyze, hun vraagen voorſtellende overeenkomſtig de korte *Catechismus* van de *Weſtmunſterſche* Godgeleerden. Zy waren bekwaam om vaardig en verſtandig te antwoorden op veele gewichtige vraagen, die hun voorgeſtelt wierden. In de toepaſſinge van het geheel, wanneer ik de gelukzaligheit verklaarde van de genen, die God tot hunnen eeuwigen Vriend en deel hebben, waren zy grootelyks bewoogen en tot werkſaamheit opgewekt.

Op des *Heeren-dag*, den 22ſten van *December*, predikte ik over den *ryken jongeling* in het Euangelium, Matth. XIX: 16—22. God maakte dit, zoo ik vertrouwe, een tydig woord voor veele zielen. Sommige *Indianen* waren nieuwelings aangekomen, die onder *Quakers* gewoont, en eenige van hunne dwaalingen ingedronken hadden, inzonderheit deze

 grond-

gronddwalinge, dat indien men zedig en eerlyk leeft, volgens de inspraken van het geweeten (of het *inwendige licht*) 'er dan geen gevaar noch twyffel van zaligheit is. Deze Personen bevond ik veel moeyelyker te behandelen, dan de bloote *Heidenen*, die zulk een eigen rechtvaardigen grond niet hebben, om op te bouwen. Zy scheenen nu evenwel alle, op een na, overtuigt te zyn, dat dit zedig eerlyk leven op zig zelven niet genoegsaam was tot de zaligheit, nadien Christus zelve het zoo verklaart had in het geval van den *jongeling*.

Het was ook een tyd van vertroostinge voor sommige zielen, inzonderheid voor die Vrouwe, daar op den 16den dezer maand van gemeld is, die nooit te voren eenige bestendige troost genooten had; zy verscheen nu in eene hemelsche gestalte des gemoeds, bedaart, en een vermaak en welbehagen hebbende in den wille Gods. Wanneer ik in 't byzonder met haar kwam te spreken, en haar vroeg, hoe zy van haare geestelyke benaauwtheden verlost was geworden? Zoo antwoordde zy in gebroken *Engelsch: ik poogde, ik poogde my zelven te verlossen; toen verging en verloor ik al myn kracht, zoo dat ik my niet een hairbreed verder verroeren konde. Eindelyk liet ik van Jezus Christus af, Hy mocht my indien het Hem behaagde in de Helle werpen.* Ik zeide, gy waart immers niet gewillig om naar de Helle te gaan? Zy antwoordde, *ik konde het niet helpen. Myn herte zoude evenwel goddeloos zyn, en ik konde het niet goed maken. Terstont wierd myn herte toen zeer verblyd.* Ik vroeg haar, waarom haar herte blyde was? Zy antwoordde, *Myn herte is blyde, om dat Christus met my doen mag wat Hem behaagt; dan dacht my dat myn herte blyde zoude zyn, al stiet Christus my in de Hel. Ik was niet bekommert, ik zoude Hem*

evenwel liefhebben. En zy konde niet gemakkelyk overtuigt worden, dat zy niet gewillig was naar de Helle te gaan, indien het Christus beliefde haar daar henen te zenden; doch de Waarheit was, haar wille was zoo verslonden in den Wille Gods, dat zy geen Helle konde verbeelden, die haar verschrikkelyk of onbegeerlyk zoude zyn, indien het anders maar de Wille Gods was, haar daar henen te zenden.

Omtrent den Avondt vervolgde ik de *Catechetische* handelwyze, en wanneer ik kwam tot beantwoordinge van die vraage, hoe zy zouden weten, of God hen tot het eeuwige leven had uitverkoren? door hen te vermaanen en aan te zetten, om hunne herten aan Christus te geven, en daar door hunne verkiezinge vast te maaken, zoo wierden de bekommerde op een nieuw verbonden en aangemoedigt, om een aandeel aan Hem te zoeken; en andere, die troost bekomen hadden, wierden verkwikt door in zig zelven die liefde tot God te vinden, welke een bewys was van zyne *verkiezende liefde* jegens hen.

Op den 25sten van *December*, de *Indianen* op *Kersdag* gewoon geweest hebbende met de blanke Menschen te drinken en te ravotten, oordeelde ik het gevoegt te zyn, hen by malkanderen te roepen, en predikte voor hen over de Parabel van den *onvruchtbaren Vygenboom*, uit Luc. XIII: 6—9. Ik verzekere my, dat te dezer tyd eene Goddelyke kracht en invloed het Woord vergezelde, welke op hen veel eer scheen gelyk de werkinge van de *Aardbeevinge*, als van den *Stormwind*. Hunne hertstochten waren niet zo zeer ontroert, als wel hun oordeel overtuigt was, door de alles overwinnende kracht van de Goddelyke Waarheit. God was waarlyk in het midden van ons, de onbuigsaame herten

verne-

vernederende en verootmoedigende. Zy fchenen naar het Woord van God te wachten, gelyk het dorftig Aardryk naar den *vroegen en fpaden regen.* Daar na predikte ik voor hen over de onderlinge plichten van de *Mannen* en *Vrouwen*, uit Eph. v: 22——33. En des Avonds prente ik hun de Waarheden van myn voorgaande Redenvoeringe verder in, en befpeurde een krachtigen invloed, die noch fteeds het gene gefproken wierd vergezelde.

Op den 26^ften van *December*, wierd ik bezocht door een zeer oude Vrouwe, die door ouderdom zeer gekrenkt en kinds geworden was, doch onder een' groote geeftelyken ftrydt en oeffeninge. Zy wierd by de hand naar myn huis geleid, en fcheen in groote benaauwtheit te zyn. Wanneer ik vroeg, wat haar fchortte? zoo antwoorde zy, *dat haar herte zeer benaauwt was, en dat zy vreesde Chriftus nooit te zullen vinden.* Zy zeide, dat zy my dikwyls had hooren prediken, maar daar nooit iets van geweten hadt voor den voorleden Ruftdag, en toen kwam het, zeide zy, *even of 'er een naalde door haar hert geftooken wierd*, federt welken tyd zy dag noch nacht geen ruft gehad had. Dat op den avond voor *Kersmis*, eenige *Indianen*, aan een zeker huis daar zy was, over Chriftus te famenfprekende, hunne redenen *haar hert doorwondden*, zoo dat zy niet overend konde zitten, maar op het bed nederviel, op welken tyd zy wegging, (gelyk zy het uitdrukte, meenende dat zy van haar zelven viel) en haar gevoelde als of zy droomde, zynde nochtans verzekert dat zy niet droomde. Wanneer zy dus weg was, zag zy twee wegen; de eene fcheen zeer breed en krom, en deze, zeide zy, keerde na de flinkerhand: de andere fcheen recht en zeer naauw, en ging den berg op na de rechterhand. Zy reisde, zeide zy, een tyd lang den naauwen weg na de rechterhand op, tot dat ten laatften iets haaren weg verhin-

verhinderde. Dit noemde zy somtyds duisternisse, en somtyds vergeleek zy het by een Blok of Dwarsboom. Toen kwam haar te binnen, zeide zy, het geene zy my had hooren zeggen over *het stryden om in te gaan, door de enge poorte*, en dacht dat zy over dezen Dwarsboom wilde henen klimmen: maar zoo als zy dit dacht te doen, *kwam zy weder*, gelyk zy het uitdrukte, meenende, dat zy weder by haar zelven kwam; waar op zy uitnemende benaauwt en verlegen was, vreezende dat zy nu te rug gegaan en Christus verlaaten had, en dat 'er daarom voor haar geen hope van genade was.

Vermits ik wist, dat *verrukkingen* en *denkbeeldige beschouwingen* van dingen, een gevaarlyk gevolg hadden in den Godsdienst, wanneer daar na gezocht, en op vertrouwt wordt; zoo konde ik niet anders dan zeer bezorgt zyn omtrent deze oeffeninge, inzonderheit in 't eerst, vreezende dat dit een toeleg van den Satan mocht zyn, om een vlek te leggen op het werk Gods alhier, door eene invoeringe van *herfenlooze vertooningen*, *denkbeeldige verschrikkingen*, en allerlei inwendige *beroeringen* en *verleidingen*, in de plaatse van waare overtuigingen van zonde, en de verlichtende invloeden en bewerkinge van den gezegenden Geest; en had byna besloten te verklaaren, dat ik dit aanzag als een van des Satans listen en bedriegeryen, en myn Volk daar tegen als zoodanig te waarschouwen. Evenwel besloot ik eerst te onderzoeken na haare kennisse, en te vernemen, of zy eenige rechte ofte waare beschouwingen had van zulke dingen, welke haare tegenwoordige benaauwde verlegentheit mochten veroorzaaken, dan of het een enkele vreeze was, alleenlyk uit denkbeeldige verschrikkingen ontstaande. Ik vroeg haar verscheide vraagen, rakende des menschen eersten en oorspronkelyken staat, en meer byzonder rakende zynen tegenwoordigen staat,

en

en rakende haar eigen hert, waar op zy verſtandig, en tot verbaazinge van my, antwoordde. Ik dacht dat het onmogelyk was, dat een *Heidin*, die door ouderdom kinds was geworden, in dien ſtaat zoo veel kenniſſe konde bekomen, door een blood menſchelyk onderwys, zonder aanmerkelyk van boven verlicht te zyn.

Daar na ſtelde ik haar voor den voorraad, die in het Euangelium verzorgt was tot zaligheit van zondaren, als ook de macht en de gewilligheit van Christus, om volkomentlyk zalig te maken allen die door Hem tot Godt gaan. Het welk zy toeſtemde, maar terſtont ook zeide, *ja*, *maar ik kan niet komen*; *myn goddeloos herte wil tot Chriſtus niet komen*; *ik weet niet hoe ik tot Hem komen zal*, enz. En dit ſprak zy in benaauwtheit des geeſtes, ſlaande op haaren borſt, met traanen in de oogen, en met zulk een ernſt in haar aangezicht, als waarlyk deerniswaardig en ontroerende was. Zy ſchynt waarlyk van haare zonde en elende overtuigt te zyn, en dat haar herte vernieuwt en verandert moet worden; ook is haare verlegentheit byblyvende, en ik hope dat die eene zaligmakende uitkomſte hebben zal.

Hoe verre nu God het gebruik van verbeeldinge kan gebruiken tot ontwaakinge van ſommige Perſonen, laat ik my niet voorſtaan te bepaalen. En of deze oefſeninge door eene Goddelyke werkinge zy, laat ik anderen oordeelen. Dit moet ik zeggen, dat de uitwerkſelen van dezelve, tot hier toe, dezelve zoodanig bewyſen te zyn.

Op den 28ſten van *December*, predikte ik voor myn Volk op een *Catechetiſche* wyze, en de Heere verleende, zoo ik vertrouwe, eenen aanmerkelyken invloed van zyn gezegenden Geeſt, om het geſprokene te vergezellen. Twee of drie Perſoonen, in 't byzonder, ſchenen gebragt te zyn tot de laatſte oeffeningen

gen van een voorbereidend werk, zynde in een groote maate overtuigt van de onmogelykheit om zich zelven te helpen, en waren als op het point van alle hope in zich zelven op te geven, en het op Chriſtus, als ontbloote, hulpelooze, en verloorene te waagen; en nogtans bleven zy in angſt en benaauwtheit, poogende noch ſteets iets tot behoudeniſſe van zig zelven te doen. Een van deze was die hoog bejaarde Vrouwe, daar laatſt van geſproken is, die nu vermoeid en belaſt was onder een gevoelen van haare zonde en elende, en van een aandeel aan Chriſtus te moeten hebben.

Op des *Heeren-dag*, den 29ſten van *December*, predikte ik uit Joh. III: 1 — 5. Daar was een meenigte blanke menſchen tegenwoordig, gelyk zulks op den Sabbath gewoon is. Deze Redenvoeringe wierd met eene Goddelyke kracht vergezelt, en daar wierden eenige traanen geſtort onder de blanke menſchen, zoo wel als onder de *Indianen*; doch de indrukken die op hun gemoet gemaakt wierden, ſcheenen voornanamentlyk veroorzaakt te zyn, door den ongewoonen ernſt van der *Indianen* aandacht, en hunne ſwaare zuchtingen. Ik ging na den openbaaren Godsdienſt naar huis, van voornemen zynde, na een kleine verpoozinge, wederom te prediken; maar zy kwamen ras, de eene na de andere, by my in huis, met traanen in de oogen, en vraagende, *wat zy doen zouden om zalig te worden*? Het gene ik ſprak wierd met zulk een kracht op hun gemoet gebracht, dat het huis zeer haaſt met geroep en zugtingen vervult wierd. Hier op vergaderden zy alle te ſamen, en de allerzorgelooſte wierden zelfs, byna alle, met eene verlegentheit over hunne zielen bezet.

Dit was een verbazende tyd van Gods kracht; het was als of Hy *de Hemelen geſcheurt had, en neder was gedaalt*. Deze werkinge was zoo verbazen-

zende

zende krachtig op oud en jong, dat het scheen als of niemant in eenen zorgeloozen en natuurlyken staat gelaaten zoude worden, maar dat God werksaam was, om de geheele weereld te bekeeren. Het is onmogelyk een nette beschryvinge te geven van de vertooninge der dingen, zoo dat die een gelykmatig denkbeeld zoude mededeelen van de uitwerkingen van dezen Goddelyken invloed. Sommige verblydden zich te mogen zien, dat zoo veele *ſtreden om in te gaan door de enge poorte*, en poogden hen voort te stuwen, gelyk sommige dat uitdrukten. Andere, zoo oude als jonge, smolten weg in traanen, en waren in benaauwtheit des geestes, met neergeslagen oogen, als misdaadigers: zoo dat hier een levendig zinnebeeldt was van den plechtigen oordeelsdag, of eene vermenginge van Hemel en Hel onder een. Hunne verlegentheit en Godvruchtige aandoeninge was zoodanig, dat ik maar tot een en ander spreken konde; somtyds vervoegde ik my tot hen alle te gelyk, en eindelyk besloot ik met het Gebed. Hunne omstandigheden waren zoodanig, dat ik naauwelyks een half uur verpoosinge van spreeken konde bekomen, van 's morgens te half twaalf tot 's avonds na zeven uuren toe.

Op den 30sten van *December*, wierd ik door vier jonge Personen bezocht, die onder eene verlegentheit waren over hunne zielen, en van welke de meeste onlangs eerst ontdekt zyn geworden. Des anderen daags bezogt ik myn Volk van huis tot huis, niet een huis byna verlaatende, daar niet sommige van de Inwooners in traanen wegsmolten. Zy zyn nu van alle oorden te samen gekomen, en hebben kleine hutten voor zich zelven gebouwt, zoo dat meer dan twintig Huisgezinnen binnen een kwartier van een myl van my woonen. Des anderen daags bezocht ik ze wederom, en ontmoette 'er nauwelyks een, die niet onder ernstige indrukken was. Daar komen byna geduurig

vreemde-

vreemdelingen aan, zoo dat ik gelegentheit hebbe, om by herhaalinge de eerste gronden van het Christendom te openen en in te prenten.

Op den 4^{den} van *January*, vervolgde ik myn *Catechetische* wyze van onderwys; ik bevond myn Volk in staat, om zeer bekwaam op vraagen te konnen antwoorden, en verscheide wierden grootelyks bewoogen.

Op des *Heeren-dag*, den 5^{den} van *January*, predikte ik uit Matth. XII: 10 —— 13. Daar ontdekte zig niet zoo veel levendigheit en aandoeninge als na gewoonte. Dezelfde waarheden, dewelke meenigmaal veele traanen en zuchtingen hadden voortgebracht, scheenen nu geen byzonderen invloed op iemant te hebben. Naderhand doopte ik die Vrouwe, daar op den 22^{ften} van *December* van gemeld is, en een Kind. Deze Vrouwe heeft een aangenaame en hemelsche gestalte des gemoeds gehad, sedert dat zy eerst gered was, en troost voor haare ziele ontfangen had. Zy kwam eens op een morgen met een ongemeene blydschap by my, en zeide, *dat God haar had doen gevoelen en zien, dat het recht by Hem was, om met alle dingen te doen zoo als het Hem behaagde; en dat Hy rechtvaardig zoude zyn, indien Hy beide haar Man en haar Zoon in de Helle wierp*; schoon het blykbaar was, dat zy ze beide teederlyk beminde. En verstaande, dat ik door eenige vroome lieden in *Schotland* gezonden was, om voor de *Indianen* te prediken, zoo zeide zy, *dat zy 's avonds te voren zulk een liefde in haar gevoeld hadde, dat zy naauwelyks na konde laaten de geheele nacht voor hen te bidden; en dat zy met haar herte steeds voor hen tot God zoude gaan*, enz.

Omtrent den avond was ik van voornemen met myn *Catechetische* handelwyze voort te gaan, maar terwyl ik in 't eerste gebedt was, daalde de kracht

van

van God op zulk een aanmerkelyke wyze op de Vergaderinge neder, dat ik het nuttiger oordeelde van den overvloedigen voorraad des Euangeliums te ſpreken, en hen te noodigen tot een ſpoedige aanneminge van de groote zaligheit, dan hun vraagen te doen omtrent de Leerſtukken des Geloofs, terwyl zulk een groote meenigte zoo bezorgt ſcheen, om een aandeel te bekomen aan den grooten Zaligmaker.

Op den 11den van *January*, handelde ik op eene *Catechetiſche* wyze, verklaarde den afval van onze eerſte Voorouders, als ook hoe wy *in haar gevallen waren*, en toen ging ik vervolgens over om aan te toonen, hoe wy eenen Almachtigen Zaligmaker, en een aandeel aan zyne verdienſten en voorbiddinge noodig hadden. Daar was eenige zichtbaare teederheit, en gemoedelyke bezorgtheit in de Vergaderinge.

Op des *Heeren-dag*, den 12den van *January*, predikte ik uit Jez. LV: 6. De overtuigingen van veelen, die te voren onder Geeſtelyke Oeffeningen geweeſt hadden, wierden krachtig vernieuwt en verlevendigt. Omtrent den Avond *catechiſeerde* ik. Omtrent het ſlot van myne Redenvoeringe ontdekte zig een groote verlegentheit onder de Toehoorders. De Geeſt van God ſchynt van tyd tot tyd met veele zielen te ſtryden, zoo dat zy niet in ſtaat zyn, om zig zelven tegenwoordig in ſlaap te ſuſſen. Des anderen daags wierd ik door verſcheide perſonen bezocht, die onder diepe bekommeringen waren voor hunne zielen, een van dewelke onlangs eerſt ontwaakt was. Het is een alleraangenaamſt Werk, met zielen te handelen die ernſtig komen vraagen, *wat zy doen moeten om zalig te worden*; ook *moeten wy nooit vertraagen in wel te doen*: nochtans is myn gezontheit zoo verzwakt, en myne geeſten

zoo verteert en uitgeput, door myn veelvuldigen arbeid en eenzaame levenswyze, (zynde geen menſchelyk ſchepſel by my in huis) dat hunne herhaalde en byna onophoudelyke bezoeken van, en komen tot my, ſomtyds uitnemende laſtig is, zoo dat ik nergens voor bekwaam worde, en op tyden geheel buiten ſtaat ben, om eenig werk te doen voor dagen aan malkanderen.

Op den 14den van *January* bragt ik eenigen tyd door in byzondere ſamenſpraken, en bevond dat ſommige geneigt waren, om trooſt te nemen zoo als my toeſcheen, op loſſe gronden. Zy zyn nu zoo algemeen ontwaakt, en het is zoo ſchandelyk geworden, zoo wel als verſchrikkelyk voor de Conſcientie, van Genade en Godvrucht ontbloot te wezen, dat zy in groot gevaar zyn, om maar de minſte blyken van Genade aan te nemen, dan te leven onder de ſchande en de vreeze van eenen onherboorenen ſtaat.

Op den 18den van *January* vervolgde ik myne *Catechetiſche* Handelwyze. Toen ik deze Leerwyze eerſt begon, vreesde ik, dat myne Redenvoeringen onvermydelyk zoo leerſtukkig zouden zyn, dat die alleen mogten ſtrekken, om het *verſtand te verlichten*, zonder het *herte te raaken*. Doch de uitkomſt is geheel anders; want deze Oeffeningen zyn aanmerkelyk gezegent geweeſt, inzonderheit ook op dezen dag, zoo wel in het laatſte als in het eerſte opzicht.

Op des *Heeren-dag*, den 19den van *January*, predikte ik uit Jez. LV: 7. en omtrent den Avond *Catechiſeerde* ik. Dit was een aanmerkelyke tyd van Genade. Een groote meenigte wierd grootelyks bewogen; de overtuigingen van veelen wierden krachtig vernieuwt; verſcheide Chriſtenen wierden verkwikt en verſterkt; en eene vermoeide en belaſte

ziele wierd, zoo ik vertrouwe, tot waare ruſte en vaſte trooſt in Chriſtus gebracht.

Hy verhaalde my, dat hy my dikwils had hooren zeggen, dat de menſchen zig zelven geheel hulpeloos en verlooren moeſten zien en gevoelen, dat zy van alle vertrouwen in zig zelven uitgeledigt en ontbloot moeſten zyn, en dat hy lang geworſtelt had om daar toe te geraken, zig verbeeldende dat God die geſtalte zoude aanzien. Doch doe hy zig in dezen hulpeloozen toeſtant kwam te gevoelen, zoo bevond hy het geheel anders als hy verwacht had; want in plaatſe van zig dan in een goede geſtalte te bevinden, zag hy niet anders dan kwaadheid en zonde in zig zelven, en dat hy niets konde doen om zig zelven beter te maken. In plaatſe van zig nu te verbeelden, dat God een welgevallen zoude hebben aan Hem, ter oorzake dat hy zyn verlooren ſtaat zag en gevoelde, zoo zag hy in tegendeel klaar, dat God rechtvaardig zoude zyn, om hem voor eeuwig te verdoemen, en dat 'er geen goedheit was in het gene hy gevoelde; maar dat hy naakt, zondig, en elendig was. In deze geſtalte des gemoeds kwam hy van daag tot den openbaren Godsdienſt; en terwyl ik zondaren nodigde, om zoo naakt en leedig als zy waren tot Chriſtus te komen, poogde hy om zulks te doen, maar bevond dat hy niet komen konde, en het ſcheen hem toe, dat het te vergeefs zoude zyn, zulks ooit meer te onderneemen. Maar terwyl hy hier op peinsde, zeide hy, zag hy met zyn herte (zynde dit onder de *Indianen* een gemeene ſpreekwys) iets dat onuitſprekelyk goed en beminnelyk was, het welk hy nooit te voren gezien had; en dit *ſtal hem zyn herte weg of hy wilde of niet.* Hy wiſt niet wat het was dat hy zag; hy zeide niet dat het Jezus Chriſtus was, maar het was zulk eene heerlykheit en ſchoonheit, als hy nooit te

voren had gezien. Hy gaf nu zyn herte niet weg, gelyk hy te voren bedoelde en poogde te doen, maar het *ging van zelfs uit na die heerlykheit, welke hem ontdekt wierd.* Enige tyd daar na was hy wonderlyk ingenomen met den weg van zaligheit door Christus; zoo dat het hem onuitsprekelyk beter voorkwam, geheel en al door de *vrye genade* van God in Christus gezaligt te worden, dan zelfs eenige hand te hebben in zig zelven te zaligen. Het gevolg hier van is, dat hy een smaak en gevoelen van Goddelyke dingen behoud, en een Godvruchtig leven leid.

Op den 30sten van *January*, predikte ik uit Joh. III: 16, 17. Daar was eenige zichtbaare aandoeninge in de Vergaderinge, en één heeft my naderhandt onder groote verlegentheit verhaalt, dat *zyn herte door myne predikinge zoo doorwond was geworden, dat hy niet wist waar hy hem keeren, noch wat hy doen zoude.* Des anderen daags kwam de persoon, die ik tot een Schoolmeester verkooren had, tot ons over; waar op ik verscheide dozynen A B C Boeken onder de Kinderen uitdeelde, en des morgens daar aan volgende ging hy tot zyn werk over. Hy heeft gewoonelyk op den dag dertien kinderen en jonge personen in zyn School, en 's avonds omtrent vyftien getrouwde personen.

Des Avonds *Catechiseerde* ik op myn gewoone wyze. Omtrent het slot van myne Redenvoeringe verzelde een verbazende kracht van Gods Geest myne woorden. Een Mansperfoon, die al hoog bejaart was, en een groote Dronkaart, Besweerder, en Moordenaar geweest had, en eenige maanden te voren ontwaakt was geworden, wierd nu in groote angst en geestelyke benaauwtheit gebracht, zoo dat hy voor verscheide uuren lang stond te beeven, en ieder ogenblik meende, dat hy in de Helle zoude in-

 stor-

ſtorten. Veele anderen waren ook onder groote verlegentheit, en bezorgt om eene zaligmakende veranderinge te bekomen.

Op des *Heeren-dag*, den 2den van *February*, predikte ik uit Joh. v: 24, 25 en omtrent den Avond *Catechiſeerde* ik. Ik bevond, dat myn Volk bekwaamer was om de vraagen te beantwoorden, als ooit te voren. Het is blykelyk, dat zy dagelyks in de beſchouwende en bevindelyke kenniſſe toenemen. Des anderen daags 's Avonds predikte ik voor een aanmerkelyke meenigte, op welken tyd veele grootelyks aangedaan en bewoogen waren over Goddelyke dingen.

Op den 8ſten van *February*, bezocht ik myn Volk van huis tot huis. Veele weenden, en ſcheenen nergens zoo zeer over bekommert te zyn, als om aandeel te hebben aan den dierbaaren Zaligmaker. Des Avonds *Catechiſeerde* ik, en ſommige ſcheenen onder groote gemoeds-werkſaamheit te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 9den van *February*, predikte ik de geſchiedeniſſe van den blinden *Bartimeus*, Marc. x: 46.—52. Verſcheide, die aanmerkelyk verhard en zorgeloos hadden geweeſt, wierden nu ontwaakt, en weenden zeer beweegelyk. En daar wierd ook de grootſte aandacht, zoo wel als teederheit en aandoeninge beſpeurt over de geheele Vergaderinge. Naderhand doopte ik drie bejaarde Perſonen, en een Kind. Ik heb veel reden te gelooven, dat deze bejaarden waarlyk Godvruchtig zyn. Het heeft God behaagt de bedieninge van deze inſtellinge te erkennen en te zegenen, zoo wel als zyne andere ordonnantien onder de *Indianen*. Sommige zyn door het zien dat anderen gedoopt wierden, krachtig ontwaakt geworden; en andere hebben door dat middel ruimte en vertrooſtinge bekomen.

Om-

Omtrent den Avond *Catechiseerde* ik. God maakte dit voor sommige een nuttige stond. Een die een snoode Dronkaart had geweest, wierd aanmerkelyk ontwaakt. Hy was in groote angst der ziele, weenende en bevende tot byna middernacht toe. Nog eene andere vermoeide en belaste ziele, wierd nu tot eene troostelyke kalmte gebracht, geboogen zynde onder, en vereenigt met de Goddelyke Souvereinheit. Zy zeide my, dat de swaare last daar zy onder gelegen had nu weggenomen was; dat zy gevoelde, dat zy nooit iets zoude konnen doen om zig zelven te behouden, maar dat zy voor eeuwig moest verlooren gaan, indien Christus niet alles voor haar deed; dat zy niet verdiende nog waardig was, dat Hy haar hielp, dog dat Christus haar konde behouden, schoon zy niets konde doen tot behoudinge van haar zelven, enz. En hier scheen zy te berusten.

De hoeken van *Delaware* in *Pensylvania*, 1746.

Op des *Heeren-dag*, den 16^{den} van *February*, wetende dat veele van de *Indianen* alhier hardnekkig gekant waren tegen het Christendom, zoo nam ik ses van de ernstigste en verstandigste van myn Volk, en bracht die van *Crosweeksung* met my mede, hopende dat het een middel mocht zyn, om hen van de waarheit en de aangelegentheit van het Christendom te overtuigen, wanneer zy sommigen van hun eigen Natie zagen en hoorden spreken van Goddelyke dingen; en veele kwamen op dezen dag by ons, die waarschynelyk niet overgehaalt zouden konnen geworden zyn, de byeenkomst by te woonen, ware het niet geweest om deze Godvruchtige *Indianen*. Sommige gedroegen zig zedig, en andere lachten en spotteden. Het Woord van God viel even-

wel met zulk een gewigt op de Vergaderinge neder, dat verſcheide ſcheenen verbaaſt te ſtaan, en eene gewilligheit uit te drukken, *om my wederom over deze zaken te hooren.* Na den openbaaren Godtsdienſt, nam ik eenige moeite, om die genen, dewelke gelachgen en geſpot hadden, te overtuigen van de Waarheit en de aangelegentheit van het gene ik verhandelt had, het welk een aanmerkelyke uitwerkinge had op een van de ergſte onder hen.

Des anderen daags, hebbende veel tyd doorgebragt in het ſpreken met de *Indianen* in hunne byzondere huizen, kreeg ik ze te ſamen, en herhaalde en prente hun in, het gene ik ze te voren geleerd had. Naderhand predikte ik uit Hand. VIII: 5—8. Het Woord wierd met eene Goddelyke kracht vergezelt. Verſcheide *Indianen* ſchenen eenigſins ontwaakt te zyn, en openbaarden eene verlegentheit door hunnen ernſtigen aandacht, traanen en ſnikkingen. Myn Volk van *Crosweekſung* bleef dag en nacht by hen, de Waarheden die ik geleerd hadde herhaalende en inprentende; ook baden zy ſomtyds, en zongen Pſalmen onder hen; zy ſpraken dikwyls in hun aanhooren, met malkanderen van de groote dingen, die God voor hen, en voor de *Indianen* te *Crosweekſung*, gedaan hadde, het welk meer uitwerkinge op hen ſcheen te hebben, dan al wat zy tot hen konden zeggen.

Op den 18den van *February*, predikte ik voor eene Vergaderinge van *Ieren*, omtrent vyftien mylen af van de *Indianen*. Des anderen daags predikte ik wederom voor de *Indianen*, hebbende eerſt veel tyd beſteed, in afzonderlyk met hen te ſpreken. Daar ontdekte zig een groote plegtigheit, en eenige verlegentheit en hertstochtelyke beweeginge onder hen. Verſcheide *Indianen* alhier ſchynen hunne vooroordeelen afgelegt te hebben, en wel genegen te zyn om het Woord van God te hooren.

Op

Op den 20sten van *February*, predikte ik voor eene Vergaderinge van *Hoogduitſchers*, die ſelden het Euangelium gehoort hadden, en zeer onweetende waren. Zy hadden een' wonderlyken aandacht, en ſommige zeiden naderhand, dat zy te voren van den weg der zaligheit nooit zoo veel verlicht hadden geweeſt. Zy ſmeekten my te blyven, of om weder te keeren; en het ſmertte my, dat ik geen van beide konde doen, nadien zy als ſchapen waren zonder Herder, en ook ſommige onder ziels-benaauwtheit. Des anderen daags predikte ik voor een meenigte Volks, van welke veele *Hollanders* waren. Sommige van de voorgemelde *Hoogduitſchers* kwamen het Woord hooren, ſchoon zy acht of tien mylen van hunne huizen af waren. En daar waren inzonderheit twee van de *Indianen* alhier, dewelke voorleden Ruſtdag het Chriſtendom gelaſtert en beſpot hadden, die zig nu zeer zedig gedroegen.

Op den 22^{ſten} van *February*, predikte ik voor de *Indianen*. Zy ſchenen meer vry te zyn van vooroordeelen, en meer tot het Chriſtendom toegedaan, en ſommige ſchenen door de Goddelyke waarheden bewoogen en aangedaan te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 23^{ſten} van *February*, predikte ik voor de *Indianen*, uit Joh. VI: 35 —— 37. Na den openbaren Godsdienſt ſprak ik byzonderlyk met eenige van dezelve, dewelke aanmerkelyk verligt ſchenen, en noodigde ze om mede naar *Crosweekſung* te gaan, alwaar zy van de beſpottingen en verzoekingen van de tegenkantende *Heidenen* bevryd zouden zyn, het welk ſommige my beloofden te zullen doen.

Crosweekſung in *Nieuw-Jerſey*.

Op den 1^{ſten} van *Maart Catechizeerde* ik op myn gewoone wyze. Omtrent het ſlot van myne verhan-

 de-

delinge maakten de Goddelyke-waarheden groote indrukken op de Vergaderinge.

Op des *Heeren-dag*, den 2^{den} van *Maart*, predikte ik uit Joh. xv: 1 — 6. De Vergaderinge scheen niet zoo levendig in haaren aandacht, nog ook zoo zeer niet bewoogen door de Goddelyke waarheden, als naar gewoonte. Twee van de *Indianen*, tot de hoeken van *Delaware* behoorende, zyn hier aangekomen; ach! of de Heere hun alhier mogt ontmoeten. Zy konnen nu naauwelyks in een huis komen, of zy zullen een Christelyk gesprek aantreffen. Des achtermiddags predikte ik wederom voor de *Indianen*, en bespeurde onder hen eenige levendigheit en werksaame oeffeninge in den dienst van God. Ik ken geen Christelyke Vergaderinge, daar zoo veel van Gods tegenwoordigheit openbaar is, nog daar de broederlyke liefde zoo zeer de overhand heeft, schoon zy negen maanden geleden, de Duivelen en de stomme Afgoden dienden en aanbaden. O verbaazende veranderinge! *Dit is van den Heere geschied, en het is*, met recht, *wonderlyk in onze oogen.*

Op den 5^{den} van *Maart*, besteedde ik des Avonds eenige tyd in het bidden, zingen, en spreken met myn Volk. Hunne Wooningen zyn nu zoo beknopt en dicht by een, dat zy gemakkelyk door het geluit van een schilp te samen geroepen konnen worden; zoo dat zy dikwils gelegentheit hebben, om den Godsdienst by te woonen, het welk, onder den Goddelyken zegen, een groot middel is, om de indrukselen van Goddelyke dingen in hun gemoed levendig te houden.

Op den 8sten van *Maart*, *Catechiseerde* ik 's Avonds myn Volk. Hunne kennisse in den Godsdienst neemt dagelyks toe. En de Goddelyke tegenwoordigheit was op dezen Avond in de Vergaderinge.

deringe. De Goddelyke waarheden wierden met zulk een invloed byna op allen die tegenwoordig waren vergezelt, dat men het met recht *eenen Avond van Gods kracht* mogt noemen.

Op des *Heeren-dag*, den 9^{den} van *Maart*, predikte ik uit Luc. x: 38—42. Veele wierden geraakt, en bezorgt om het eene noodige te mogen bekomen; en andere, die waarlyk Godvruchtig waren, wierden zeer bewoogen over hun gemis van Geeſtelykheit, en zagen hoe nodig zy hadden om op te waſſen in de genade. Des achtermiddags was ik van voornemen te *Catechiſeeren*; maar terwyl wy bezig waren in het eerſte gebed, wierd een groot deel van de Vergaderinge zoo ontroert en bewoogen, dat ik het tydig oordeelde de praktikaalſte dingen te verhandelen. Daar ſcheen een krachtige Goddelyke invloed met dezelve gepaart te gaan. Verſcheide wierden zoodanig geraakt met een gevoelen van hunne *onvruchtbaarheit*, en *onwaardige* behandelinge van den gezegenden Zaligmaker, dat zy Hem aanſchouwden als door hen doorſteken, *rouwklaagende en bitterlyk kermende, als over een eerſtgeboorenen.* Andere waren in een groote zielsbenaauwtheit, en ſtryd om een aandeel aan Chriſtus; zoo dat 'er een groote *rouwklaage* was. En een of twee perſonen, die eerſt waren aangekomen, wierden ontwaakt. Het was een zeer aangenaame tyd. En zy, die eenige ſmaak van Goddelyke dingen hadden, konden niet dan uitroepen—*Hoe lieffelyk zyn uwe Wooningen, O Heere der heirſchaaren!*

Na den openbaaren Godsdienſt, kwamen 'er veele aan myn huis, alwaar wy te ſamen zongen; en terwyl wy in 't zingen waren, wierd die Vrouwe, daar op den 9^{den} van *February* van gemeld is, indien my vergunt mag worden, dit van iemant die ik ooit gezien heb te mogen zeggen, *vervult met eene*

onuit-

onuitſprekelyke en heerlyke vreugde, en zy konde niet anders dan uitberſten in gebeden en dankzegginge tot God, ſomtyds in het *Engelſch*, en ſomtyds in het *Indiaanſch* uitroepende, *O! gezegende Heere, kom doch, kom doch! O neem my weg! laat my ſterven en tot Chriſtus Jezus gaan! O! dierbaare Heere Jezus, kom doch! Ik kan niet langer wachten, ik kan niet langer wachten! O! hoe kan ik langer in deze Weereld leven? Neem doch myne ziele uit deze zondige plaatſe!* met veele andere woorden tot dit zelfde einde. In deze verrukkinge bleef zy eenigen tyd, en toen zy een weinig bedaarde, vroeg ik haar, of Chriſtus nu niet dierbaar was voor haare ziele? Waar op zy, zig tot my keerende met traanen in de oogen, en met alle teekenen van eene diepe veroотmoediginge, antwoordde; *Ik heb u meenigmaal van de goedertierenheit en dierbaarheit van Chriſtus hooren ſpreken, maar ik wiſt niet wat gy meende; ik hebbe u ook nooit gelooft: maar nu weet ik dat Hy beter is dan de geheele Weereld.* Ik vroeg haar, ziet gy genoeg in Chriſtus voor de grootſte zondaren? Zy antwoordde, *O! ja genoeg, genoeg voor alle de zondaren in de weereld, indien zy maar tot Hem wilden komen.* En zy haar, op myn verzoek, tot eenige Chriſtus miſſende zielen wendende, die hier onder groote aandoeninge by ſtonden, zeide zy, *O! daar is genoeg in Chriſtus voor u allen, indien gy maar komen wilt; O! tracht, tracht doch, uwe herten aan Hem te geven.* Hoorende toen iets melden van de hemelſche heerlykheit, viel zy weder in eene verrukkinge van blydſchap, en riep uit als te voren, *Dierbaare Heere, laat my gaan! O! wat zal ik doen? Ik hebbe een begeerte om naar Chriſtus te gaan*, enz. In deze verkwikkelyke geſtalte bleef zy meer dan twee uuren lang.

Van

Van alle menſchen, die ik ooit onder geeſtelyke oeffeningen gezien heb, heb ik naauwelyks een gezien, die zoo vernedert en verbroken is geweeſt onder de overtuigingen, als deze Vrouwe. Niemant ſcheen grooter kennis van zyn eigen herte te hebben als zy. Zy klaagde dikwils over de hardigheit en wederſpannigheit van haar herte, en wierd niet minder aanmerkelyk gebogen en vernedert onder de Goddelyke Souvereinheit, voor dat zy eenige reddinge en hulp genoot; gelyk ik op den 9^{den} van *February* heb aangemerkt; ſedert welke tyd zy geduurig de geſtalte van het *nieuwe Schepſel* vertoont heeft. Wanneer ik haar ſomtyds vroeg, waerom zy zoo droevig zag? of zy ook bevreeſt was voor de Helle? zoo antwoordde zy, *neen, daar ben ik zoo zeer niet voor bevreeſt*; *maar myn herte is zoo goddeloos*, *dat ik Chriſtus niet kan lief hebben*, en berſte daar op in traanen uit.

Deze verkwikkelyke en verbaazende verrukkinge, ontſtond uit eene waare *geeſtelyke* ontdekkinge van de heerlykheit, en de verrukkende ſchoonheit en uitnementheit van Chriſtus; en niet uit eenige *groove denkbeelden* van zyne Menſchelyke Natuure; nog ook uit geen eigenliefdige bevattinge van weldaden aan haar geſchonken: maar uit eene beſchouwinge van zyne *perſoneele* uitmuntentheit, en overklimmende beminnelykheit. Zy ſcheen de Goddelyke waarheden te beſchouwen als levendige daadelykheden, en konde zeggen, *Ik weet dat die dingen zoo zyn*; *ik gevoele dat ze waarheit zyn.* Nu was haare ziele aan den Goddelyken wille onderworpen. Gevraagt zynde, indien God eens uwen Man (die toen heel krank was) van u wegnam, hoe zoud gy dat konnen dragen? Zy antwoordde, *Hy komt God toe*, *en niet my*; *Hy doe met hem al wat Hem behaagt*, *en goed in zyne oogen is.* Nu kon zy haar

haar *Al* op God, voor de tyd en voor de eeuwigheit, geruſt vertrouwen. Gevraagt zynde, hoe zy gewillig konde zyn te ſterven; en haar kleine Kind te verlaten, wat of zy dacht dat van het zelve zoude geworden? Zy antwoordde, *God zal daar voor zorgen, het hoort Hem toe; Hy zal 'er wel voor zorgen.*

Zy was nu ook onder een zeer ootmoedig gevoelen van haar eigen geringheit, onwaardigheit, en zwakheit, uitroepende, *indien ik leve, ik zal maar zondigen.* En van dezen tyd af betoont zy zig een zeer teeder, verbroken, liefdraagende, Godvruchtig, en nederig Chriſten te zyn; zoo voorbeeldig van leven en gedrag, als iemand in myne Vergaderinge.

Op den 10den van *Maart*, kwamen de *Indianen*, omtrent den Avond, uit eigen beweeginge te ſamen, en zongen en baden met veel liefde en teedere beweeginge onder malkanderen. Een weinig daar na ging ik by hen, bad met hen, en ſprak een woord van vermaaninge. Dit was een Avondſtont van Gods heirkracht. Des Morgens wierd ik van een groote meenigte bezocht, met welken ik eenigen tyd in Godvruchtige oeffeningen doorbracht. Des anderen daags *Catechiſeerde* ik des Avonds. Veele ſchenen opgewekt en verlevendigt te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 16den van *Maart*, predikte ik voor myn Volk, uit Heb. II: 1 — 3. De Goddelyke waarheden hadden eenen aanmerkelyken invloed op veelen. Des Avonds predikte ik wederom over de groote zaligheit; en de geeſt van God ſcheen *te zweven op het aangezichte* van de Vergaderinge. Vervolgens doopte ik de Vrouwe, daar op den voorgaanden Ruſtdag van geſproken is, die in een zeer Godvruchtige, ootmoedige, en uitnemende geſtalte was. Myn huis des Avonds vol

zyn-

zynde, bracht ik den tyd door in Godvruchtige oeffeningen, tot dat myne krachten byna uitgeput waren. Zy ſchenen onvermoeit te zyn in Godvruchtige oeffeningen, en onverzadelyk te dorſten na de Chriſtelyke kenniſſe.

Op den 19^{den} van *Maart*, kwam myn Volk te ſamen in myn afwezen, gelyk zy gewoonelyk uit eigen beweeginge doen, tot Godvruchtige oeffeninge; en in 't byzonder om God te danken, voor de behouden terugkomſt van de genen die eenige weken afweezig hadden geweeſt aan de hoeken van *Delaware*, en voor de herſtellinge van hem die krank had geweeſt. Myn *Schoolmeeſter* woonde, op hun verzoek, hunne byeenkomſt by; en deze verhaalt my, dat zy zeer levendig werkſaam en bewoogen waren in herhaalde gebeden, Pſalmzingen, enz.

Op den 22^{ſten} van *Maart*, *Catechiſeerde* ik naar gewoonte. Daar ontdekte zig niets aanmerkelyks, en nochtans mag ik met recht zeggen, dat de gezette aandacht, de teederheit en beweeginge, de veelvuldige traanen en ſnikkingen, die 'er by veelen waren, zouden zeer aanmerkelyk geweeſt hebben, indien het niet was dat God deze dingen onder ons *gemeen* gemaakt had, en zelfs onder vreemdelingen na hunne komſte by ons, van tyd tot tyd.

Op des *Heeren-dag*, den 23^{ſten} van *Maart*, vyftien vreemdelingen, bejaarde perſonen, voorleden week tot ons overgekomen zynde, predikte ik uit Hoz. XIII. 9. zynde, in een zeker opzicht, zonderling gepaſt na hunne omſtandigheden en vatbaarheit. Daar was een aangenaame aandacht in 't algemeen, en zelfs onder de vreemdelingen; maar niet die beweeginge en verlegentheit, als onder ons gewoon geweeſt is.

Omtrent het ondergaan van de zonne gevoelde ik

een

een ongemeene bezorgtheit voor de arme vreemdelingen, inzonderheit, dat God op dezen dag zyne tegenwoordigheit, en den krachtigen invloed van zynen geest onttrokken had; en in deze gestalte bezocht ik verscheide huizen, dog met weinig blyken van voorspoed, tot dat ik kwam aan een huis, daar verscheide van de *vreemdelingen* waren; en daar werkten de plechtige waarheden met kragt, eerst op eenige Kinderen, toen op eenige bejaarde personen, en toen ook op verscheide van de *Heidensche vreemdelingen.* Ik strekte myne reden uit, tot dat byna alle die in 't huis waren in traanen wegsmolten, en verscheide overluid weenden. Hier op kwam een groote meenigte *Indianen* terstond te samen van alle de huizen rontom, en maakten zulk een gedrang in deze plaatse, dat wy genootsaakt waren tot het huis te gaan, daar wy gewoonelyk by een kwamen; en de Vergaderinge terstont te samen komende, en veele aanmerkelyk bewoogen zynde, predikte ik uit Luc. XIX: 10. Daar was veel zichtbaare verlegentheit en gemoeds-beweeginge. Vyf of ses van de vreemdelingen wierden grootelyks ontwaakt, inzonderheit een ruw jongeling, dewelke scheen als of hy nergens door bewoogen konde worden, beefde nu gelyk de *stokbewaarder*, en weende bitterlyk. Deze *Heidensche Indianen* die ontwaakt wierden, verlieten hunne woeste ruwheit, en wierden zeer gezellig, geschikt, en beleest in hunne gedraginge. Wanneer zy eerst aankwamen, vermaande ik de Godvruchtigen onder myn Volk, om dog alle moeite aan te wenden, om ze in het Christendom te onderwyzen; maar zy wilden na hen niet hooren. Dog nu wierden zy zoodanig geraakt met een gevoelen van hunnen verlooren staat, dat zy zig zeer gedwee onderwierpen aan de vrymoedigste redenen, die tot hen gesproken wierden.

Op

Op den 24sten van *Maart*, telde ik myn Volk, en bevond dat zy, oud en jong, tot omtrent honderd en dertig waren toegenomen, behalven dat nog omtrent vyftien of twintig van myn gezette toehoorders nu afwezig waren. Vermits veele van daag uitgingen, om eenige van hunne landeryen te zuiveren, omtrent vyftien mylen van hier, ten einde om zig aldaer kort by malkanderen ter neder te ſtellen, op dat zy met meer voordeel den openbaaren Godsdienſt bywoonen, hunne kinderen ter ſchoole doen gaan, en zy te gelyk eene gelegentheit tot beplantinge van hunne landeryen hebben mogten: (zynde hunne landeryen alhier tot dat einde van weinig of geen waardy) zoo oordeelde ik het gevoegt hen te ſamen te roepen, en hun de plicht van getrouw en naarſtig te arbeiden voor oogen te ſtellen; en trachte het belang van hunne arbeidſaamheit en naarſtigheit, in het vervolgen van hun werk, aan te dringen, inzonderheit in deze tyds omſtandigheit. En hun beſtieringe tot hun werk, zoo wel als omtrent hunne gedraaginge in verſcheide opzichten gegeven, den CXXVIIsten Pſalm van Dr. *Watts* overzettinge gezongen, en hen met hun toeleg aan God door den gebede aanbevolen hebbende, liet ik ze tot hun werk henen gaan.

Des Avonds las en verklaarde ik voor de genen die overgebleven waren, en voor de *vreemdelingen*, dewelke nieuwelings waren aangekomen, den voornamen inhoud van Hand. III. Veele waren zeer ootmoedig aangedaan onder het woord, en verſcheide van de vreemdelingen wierden geraakt, en gevoelig gemaakt over hunne *natuurlyke bedorventheit*, welke zy in hunnen *Heidenſchen* ſtaat niet geloofden, maar ontkenden.

Op den 27sten van *Maart*, ſprak ik tot een meenigte van dezelve in een van hunne huizen, en

trachtte myne redenen te fchikken tot elk in 't byzonder, na dat ik hunnen ftaat oordeelde te zyn. Ik bevinde, dat een byzondere en duidelyke behandelinge van zielen in 't verborgen, meenigmaal zeer voorfpoedig en nuttig is.

Op den 29ften van *Maart*, *Catechifeerde* ik des Avonds, gelyk ik gewoonelyk *Saturdags* doe. Ik handelde van *de Weldaden, die de Geloovigen van Chriftus ontfangen in den doodt.* De vraagen wierden beantwoord, gelyk gewoonelyk gefchied, met groote vaardigheit en welvoegelykheit. Daar ontdekte zig zulk eene levendigheit en kragt in hunnen aandacht, en zulk een ernft om deelgenooten van de toen gemelde weldaden te worden, dat zy niet alleen fchenen *te verwachten*, maar *te haaften na den dag des Heeren.* Evenwel waren veele niet behoorlyk werkfaam, om die veranderinge des herten te bekomen, welke tot dat zalige einde noodfakelyk is.

Op des *Heeren-dag*, den 30ften van *Maart*, predikte ik uit Matth. xxv: 31——40. Daar was een zeer groote beweeginge en teedere aandoeninge in de Vergaderinge. Een oud Man, die eerft onder ons gekomen was, wierd aanmerkelyk ontwaakt en overtuigt. Des Avonds *Catechifeerde* ik. Daar was die teedere werkfaamheit niet als 's Avonds te voren.

Op den 31ften van *Maart* riep ik myn Volk te famen, gelyk ik Maandags te voren gedaan had, en fprak met hen wederom van de noodfakelykheit en het belang van hunnen naarftigen arbeid, en na een plechtig gebed zond ik ze tot hun werk. Een groote meenigte bood zig gewillig tot dit werk aan, en fommige betoonden een groote bezorgtheit, dat God met hen mogt mede gaan, en hunne *kleine Stad* beginnen, op dat dezelve, door zynen zegen, een

troo-

troostelyke plaats mogt zyn voor hun en voor de hunnen, zoo ten aanzien van het tydelyke als van het geestelyke.

Op den 5den van *April*, omtrent den Avond, *Catechiseerde* ik; daar na kwam een meenigte van de Godvruchtigsten aan myn huis, en scheenen begeerig te zyn na eenige verdere onderwyzinge; en terwyl ik bezig was hun, uit verscheide stellingen en gronden, aan te wyzen de verplichtingen, daar de Christenen onder waren, om malkanderen op een byzondere wyze lief te hebben, zoo smolten zy weg in teederheit en liefde jegens malkanderen.

Op des *Heeren-dag*, den 6den van *April*, predikte ik uit Matth. VII: 21—23. Het woord had groote en zichtbaare uitwerkingen op de toehoorders, en wel zulke die zeer begeerlyk waren. Veele wierden tot een ernstig en naauw onderzoek gebracht, en sommige drukten hunne vreeze en bekommeringen uit: inzonderheit wierd een Man onder een groote en drukkende verlegentheit over zyne ziele gebracht, niet zoo zeer over eenige byzondere zonde, als wel om dat hy nooit den wille Gods in eenig ding gedaan had.

Des achtermiddags verklaarde ik hun de Tucht van Christus Kerke, en de wyze hoe men de overtreders te behandelen heeft. Zy waren onder de hoogste vreeze van als een *Heiden* behandelt te worden, nadien de staat van het *Heidendom*, waar uit zy zoo onlangs verlost waren, hun zeer verschrikkelyk voorkwam. Daar na bezocht ik verscheide huizen, en de Heere scheen myne byzondere poogingen te begunstigen, en dezelve voor sommige krachtdadiger te maken, dan myne openbaare Redenvoeringen.

Op den 7den van *April*, des Avonds, predikte ik voor hen uit 1 Cor. XI: 23—26. en verklaar-

de hun de inſtellinge, de natuure, en het einde van des Heeren Avondmaal; als ook de vereiſchtheden en de voorbereidingen, dewelke noodſakelyk waren tot een recht gebruiken van het zelve. Veele wierden zeer bewoogen en aangedaan over de liefde van Chriſtus.

Op des *Heeren-dag*, den 20ſten van *April*, predikte ik beide voor en na den middag uit Luc. XXIV. en verklaarde het grootſte gedeelte van dat *Hoofdſtuk.* Daar was niet zoo veel beweeginge en teederheit als naar gewoonte. Onze Vergaderinge was zeer vol, nadien 'er verſcheide vreemdelingen by ons waren. Des Avonds *Catechiſeerde* ik, en toen was de Vergaderinge zeer teeder en ootmoedig. Het was een verkwikkelyke en gezegende tyd. God heeft deze kleine vlies, reis op reis, bevochtigt door den dauw van zyne genade, terwyl de geheele Aarde rontom, vergelykender wyze, droog geweeſt is.

Op den 25ſten van *April*, hebbende voor eenigen tyd begrepen, dat veele van myn Volk bekwaame en gepaſte onderwerpen waren voor de Ordonnantie van des Heeren Avondmaal, zoo hebbe ik op goed beraad voorgeſtelt, het zelve den naaſtvolgenden *Ruſtdag* te bedienen; en deze dag wierd tot eene voorbereidinge daar toe, met vaſten en bidden, afgezondert; als ook om te ſmeken, dat de Goddelyke tegenwoordigheit met ons mogt zyn, in onze voorgenomene toenaderinge tot zyn Bondtafel; om ons te verootmoedigen voor zyn aangezichte, ter oorzaake van de onttrekkinge (ten minſten eenigermaaten) van zyn gezegenden invloed onder ons, als ook over de vertooninge van zorgeloosheit, ydelheit, en zonde onder ſommige, dewelke door de Goddelyke waarheden ſchenen geraakt en bewoogen geweeſt te hebben; en om te bidden voor de vreedſaame vaſtſtellinge van de *Indianen* tot een vereenigt lichaam,

op

op dat zy eene bloeyende Kerke mogten worden.

Deze plechtigheit wierd ernſtig van de geheele Vergaderinge bygewoont, en met groote teederheit en veele traanen van de Godvruchtigen; daar was ook eenige ontdekkinge van Gods kragt op het gemoed van de genen, die te voren ontwaakt waren geworden. Na gebeden en gepredikt te hebben, ſtelde ik kortelyk en klaar voor den zakelyken inhoud van de Chriſtelyke leere, waar aan zy hunne vernieuwde en blymoedige toeſtemminge gaven. Toen leide ik hen tot eene vernieuwinge van hunne verbinteniſſe aan God door den Doop; welke plechtige onderhandelinge gepaart ging met veel zedigheit, ernſt, vryheit, en blymoedigheit, en eene Godvruchtige vereeniginge en eendrachtigheit van hert en ziele ſcheen het geheele werk te kroonen.

Op den 26ſten van *April*, omtrent den middag, bad ik voor een ſtervend kind, en ſprak een woord van vermaaninge tot de omſtanders. Des Achtermiddags predikte ik voor myn Volk, uit Matth. XXVI: 26—30. en ſprak van den Inſteller, van de natuure, en het oogmerk van des Heeren Avondmaal. De Godvruchtige waren zeer bewoogen, ja ſmolten zelfs weg onder de Goddelyke waarheden, en met het beſchouwen van de ſtervende liefde van Chriſtus. Toen doopte ik twee bejaarde perſonen, die beide ernſtig en voorbeeldig van leven, en, zoo ik hope, ook waarlyk Godvruchtig waren. Des Avonds *Catechiſeerde* ik de gene, die voornemens waren des anderen daags des Heeren Avondmaal te gebruiken, over de inſtellinge, de natuure, en het einde van die ordonnantie; en ontfing overvloedige voldoeninge ten aanzien van hunne kenniſſe in de leere, en van hunne bevoegtheit in dit opzicht. Zy ſchenen ook in 't algemeen een diepen indruk te hebben van de plechtigheit van deze heilige ordonnantie,

en vernedert te zyn onder een gevoelen van hunne eigene onwaardigheit, als ook ernſtig bezorgt te zyn, dat zy 'er behoorlyk toe voorbereid mogten worden. Hunne herten waren vol liefde voor malkanderen, en dit was de geſtalte, welke zy bezorgt waren met hen te brengen aan des Heeren Tafel. In het zingen en bidden na de *Catechiſatie*, ontdekte zig eene beminnelyke teederheit, en zulke bewyzen van broederlyke liefde, dewelke iemant zelfs zouden dringen te zeggen, *Heere*, *het is goet dat wy hier zyn.*

Op des *Heeren-dag*, den 27ſten van *April*, predikte ik uit Tit. II: 14. *die Hem zelven voor ons gegeven heeft*, enz. Toen bediende ik des Heeren Avondmaal aan *drieentwintig* perſonen, zynde nu *vyf* of *ſes* anderen afwezig aan de hoeken van *Delaware*, die anders met ons het Avondmaal gehouden zouden hebben. Het is aanmerkelyk, dat zy onder de verrichtinge van de Sacramentele handelingen, inzonderheit onder de uitdeelinge des Broods, op eene allerlevendigſte wyze bewoogen ſchenen te zyn, even als of Chriſtus daadelyk voor hunne oogen gekruiſt was geworden. Dog hoe zeer hunne hertſtochten gaande waren, zo waren die echter lieffelyk geregelt. Wanneer ik na de bedieninge wat geruſt had, wandelde ik van huis tot huis, en ſprak byzonderlyk met de meeſte die het Avondmaal ontfangen hadden, en bevond, dat zy algemeen aan des Heeren Tafel, als met nieuwen wyn, verkwikt waren geworden. Nooit heb ik van al myn leven, onder eenig Volk, zulke bewyzen van Chriſtelyke liefde gezien. Dezelve was zoo aanmerkelyk, dat men met recht met een aangenaame verbaaſtheit mogt uitroepen, *ziet*, *hoe lief zy malkanderen hebben!*

Omtrent den Avond predikte ik wederom, uit Tit.

Tit. II: 14. De Godvruchtige werden zeer verkwikt, zoo dat eenige van hun tot my zeiden, dat zy nooit iets diergelyks te voren gevoelt of ondervonden hadden. In anderen wierden de overtuigingen verlevendigt, ook wierden sommige ontwaakt, en de geheele Vergaderinge, wanneer die weggezonden wierd, scheen, schoon het byna duister was, als onwillig om die plaats te verlaaten. Op het geheel moet ik zeggen, dat ik groote voldoeninge had ten aanzien van de bedieninge van deze ordonnantie. Ik ben verzekert, dat God zelve in het midden van zyn Volk tegenwoordig was; en ik twyffele geenzins, of veele konden in de uitkomst met hun geheele herte zeggen, - Waarlyk, *een dag op deze wyze in Gods huis, is beter dan duizend elders.* Het was de levendigste afbeeldinge van den Hemel, die ik ooit gezien heb.

Op den 28sten van *April*, besloot ik deze Sacramentele plechtigheit met eene Redenvoeringe, uit Joh. XIV: 15. *Indien gy my lief hebt, zoo bewaart myne geboden.* Daar ontdekte zig eene beminnelyke teederheit, inzonderheit onder de *Avondmaalgangers.* Zy schenen gewillig hunne ooren doorboort te hebben aan de posten van Gods huis, om voor eeuwig zyne Dienaren te zyn. Bemerkende dat veele in deze uitnemende gestalte waren, oordeelde ik het gevoegt deze voordeelige gelegenheit waar te nemen, gelyk *Hiskia* de gelegentheit van het *Pascha* waarnam, om de gene die ernstig en Godvruchtig waren te vermanen, daar in te volharden; en stelde hun dienvolgens voor, dat zy zig verder zouden verbinden, om over zig zelven en malkanderen te waken, op dat zy niet door onbetamelyke praktyken, en inzonderheit door *dronkenschap*, hunne *bemindste zonde*, den name Gods onteeren mogten. Zy bewilligden hier toe met groote bly-

 moe-

moedigheit, en traden uitdrukkelyk in dat verbond. Toen riep ik God tot een getuige over hunne heilige verbintenisse, en maakte hen indachtig, dat God een *vreesselyk getuige* zoude zyn tegen de schenders van dezelve, in dien grooten en geduchten dag des Heeren. Dit was een tyd van verbaazende plechtigheit.

Op dezen dag doopte ik ses kinderen.

Op des *Heeren-dag*, den 4den van *Mey*, myn Volk nu naar hunne landeryen vertrokken zynde, alwaar zy bezig zyn een kort by een gevoegde vaststellinge te vervaardigen, zoo ging ik hen op dezen dag bezoeken, (zynde nu genootsaakt in een *Engelsche* Familie in de kost te zyn, wat ver van hun af) en predikte 's Morgens uit Marc. IV: 5. trachtende hun te toonen het gevaar dat 'er was, op dat niet de hoopgevende beginselen in den Godsdienst misdragen mogten, gelyk het zaad dat in *steenagtige plaatsen* gezaait was. Des Achtermiddags predikte ik uit Rom. VIII: 9. Toen bragt ik eenige uuren in byzondere samenspraken met hen door, en arbeide om eenige wanorders onder hen te reguleeren.

Op den 5den van *Mey* bezogt ik myn Volk wederom, en gaf hun eenige bestieringen aangaande hun werk. Ik zie hoe langer hoe meer, van wat aangelegentheit het zyn zal voor hunne Godsdienstige belangens, dat zy arbeidsaam en naarstig worden, als ook kennisse bekomen in de zaken van den Landbouw, en in staat zyn om de nooddruftigheden en de verkwikkelykheden dezes levens voort te brengen uit zig zelven.

Op den 9den van *Mey*, predikte ik voor myn Volk, uit Joh. V: 40. in het open veld, nadien zy als nog geen huis hadden in deze plaatse voor den openbaaren Godsdienst, nog ook waarlyk geen genoeg-

noegſaame ſchuilplaatſe voor zig zelven. De Goddelyke waarheden maakten aanmerkelyke indrukſelen op veelen. Op dezen dag doopte ik een Mansperſoon, (namentlyk de *Beſweerder* en *Moordenaar*, daar op den 8ſten van *Auguſtus*, en den 1ſten van *February* van gemeld is) die zulk een aanmerkelyk voorbeeld van Gods genade zynde, ik niet nalaten kan een kort berigt van hem te geven.

Hy woonde digt by de hoeken van *Delaware*, en woonde aldaar onze Vergaderinge by, meer dan een jaar lang; maar hy was gantſch aan den drank overgegeven, en ſcheen in 't allerminſte in zyne zeden niet verbetert. Te dezer tyd vermoorde hy een hupſche jonge *Indiaan*, waar door hy in groote angſt en eenigermaaten in wanhoop verviel; zoo dat hy zig eenige maanden van my onttrok, tot dat ik eens gelegentheit bekwam om met hem te ſpreken, en hem eenige bemoedginge te geven om te hopen, dat hem zyne zonden om Chriſtus wille mogten vergeven worden. Na welke tyd hy myne Vergaderinge wederom bywoonde. Dog het gene my het meeſt mismoedigde, was zyne *Beſweeringe*. Hy was een van de genen, die onder de *Indianen* PAWWAWEN genaamt worden; en die, niet tegenſtaande hy myne predikinge bywoonde, ſteeds zyne oude *Beſweeringen* en *Guichelaryen* aan de hand hield, *zig uitgevende voor wat groots, en die de* Indianen *aanhingen*, meenende dat hy een groote kracht bezat. En de groote gedagten, die zy van hem, van zyne *tooverkundige Beſweeringen*, en bygeloovige verbeeldingen hadden, ſcheenen hun een verderffelyke hinderpaal te zyn, om het Euangelium aan te nemen. Ook heb ik meenigmaal gedagt, dat het aan den toeleg om de *Indianen* tot het Euangelium over te brengen zeer gunſtig zoude zyn, indien God dit booze Schepſel uit de Weereld be-

liefde weg te nemen. Dog God, *wiens gedagten hooger zyn, dan onze gedagten*, floeg een veel begeerlyker weg met hem in.

Zyn eerfte waare verlegentheit en bekommeringe voor zyne ziele, wierd verwekt door het zien dat myn *Tolk* en zyn Vrouw gedoopt wierden; hy volgde my, door aanraadinge van eenen *Indiaan*, naar *Crosweekfung* in de maand van *Auguftus*, alwaar hy verfcheide weken bleef, ter tyd van de aanmerkelykfte en krachtigfte ontwaakingen; op welke tyd hy meer krachtdadig ontwaakt, en onder groote bekommeringe over zyne ziele gebragt wierd: en toen, op zyn *gevoelen van Gods woord in zyn herte*, (gelyk hy het uitdrukte) verliet hem de Geeft der *befweeringe* geheel en al, zoo dat hy van dien tyd af geen meer magt van die natuure gehad heeft, dan eenig ander Menfch; en hy verklaart, dat hy zelfs nu niet weet, hoe hy gewoon was zyne *befweeringe* en *guichelary* te plegen.

Hy bleef den geheelen *herfft*, en een gedeelte van den winter, onder overtuiginge van zynen zondigen en verlooren ftaat; dog zyne ontdekkingen waren niet zoo diep tot in de maand van *January*, wanneer het woord van God hem zoodanig aangreep en arrefteerde, dat hy in groote benaauwtheit gebragt wierd, en niet wift wat hy doen zoude. Hy bleef onder den fwaaren en drukkenden laft van eenen *verflagenen geeft*, en wierd op den 1ften van *February* in de hoogfte ziels-benaauwtheit gebragt, welke dien nacht, en een gedeelte van den volgenden dag, duurde. Na dezen befpeurende, dat hy aanmerkelyk bedaart en ftille was, vroeg ik hem hoe hy voer? Hy antwoordde, *het is gedaan, het is gedaan, het is nu geheel gedaan.* Ik vroeg hem wat hy meende? Hy antwoordde, *ik kan nooit meer iets doen, om my zelven te behouden; het is voor eeuwig*

wig gedaan, ik kan niets meer doen. Ik vroeg hem, of hy niet nog een weinigje konde doen, liever dan naar de Helle te gaan? Hy antwoordde, *myn hert is dood, ik kan my zelven nooit helpen.* Ik vroeg hem, wat hy dagt dat van hem worden zoude? Hy antwoordde, *ik moet naar de Helle gaan.* Ik vroeg hem, of hy dan dagt dat het regt by God was, dat Hy hem naar de Helle zond? Hy antwoordde, *O! het is regt, de Duivel is in my geweeſt van myn geboorte af.* Vervolgens vroeg ik hem, of hy dit des Avonds te voren gevoelde, toen hy in zulk eene groote benaauwtheit was? Hy antwoordde, *neen, ik oordeelde toen niet dat het regt was. Ik dagt dat God my naar de Helle zoude zenden, en meende dat ik 'er al in nederzonk; maar myn herte twiſtte met God, en wilde niet zeggen dat het regt was, dat Hy my daar henen zond. Maar nu weet ik dat het regt is; want ik hebbe altyd den Duivel gedient, en myn herte heeft ook nu niets goeds in zig, maar is zoo boos als het ooit geweeſt is*, enz.

In deze geſteltheit des gemoeds bleef hy verſcheide dagen, het vonnis over zig zelven uitſprekende, als ook geduurig erkennende, dat het rechtvaardig zoude zyn, indien hy verdoemt wierd, en dat hy niet anders verwachte dan dat dit zyn deel zoude wezen. En nogthans was het klaar, dat hy een heimelyke hope van genade had, ſchoon hy die zelve niet bemerkte. Hy vroeg dikwils, *wanneer ik wederom zoude prediken?* Ik vroeg hem, waarom hy begeerte had, om my te horen prediken, *nadien zyn herte dood, en alles met hem gedaan was, en dewyl hy dog verwachte naar de Helle te gaan?* Hy antwoordde, *ik beminne evenwel u van Chriſtus te hooren ſpreken.* Ik vroeg hem, wat hem zulks zoude baten, indien hy dog eindelyk naar de Helle

moeſt

moeſt gaan? Hy antwoordde, *ik wilde gaarne, dat andere tot Chriſtus zouden komen, ſchoon ik zelve moet verloren gaan.* Hy had een groote liefde voor Gods Volk, en daar was niets dat hem meer bewoog, dan de gedachte van voor eeuwig van hun geſcheiden te moeten zyn. Het is ook aanmerkelyk, dat hy, geduurende deze tyd, zeer naarſtig was in het gebruik van alle middelen tot zaligheit zyner ziele, ſchoon hy de klaarſte ontdekkinge had van de ongenoegſaamheit van alle middelen om hem te helpen. Na dat hy meer als een week in deze geſteltheit des gemoeds gebleven was, ontfing hy, terwyl ik predikte, een levendig ziel-verkwikkend gezichte van de heerlykheit van Chriſtus, en van den weg der zaligheit door Hem, het welk hem in traanen deed wegſmelten, en hem met verwonderinge, trooſt, en dankzegginge aan God vervulde; ſedert welke tyd hy zig betoont heeft een ootmoedig, Godvruchtig, en teeder Chriſten te zyn; ernſtig en voorbeeldig in zyn gedrag en wandel, geduurig klaagende over zyn gebrek van Geeſtelyken yver, en in allen opzichten de merkteekenen dragende van eenen die een nieuw ſchepſel is, geſchapen in Chriſtus Jezus.

Zyn yver voor de zaak van God was aanmerkelyk, toen hy voorleden *February* aan de hoeken van *Delaware* by my was; daar was een oude *Pawwaaw* of *Beſweerder*, die my dreigde te *betooveren*, dog deze Man tartte hem om zyn ergſte te doen, zeggende dat hy zelfs een zoo groote *Beſweerder* had geweeſt als hy; maar dat zoo ras als hy het woord, dat dit Volk bemind, in zyn herte gevoelde, hem zyn magt van beſweeringe terſtond verlaten had, en zoo zoude het u ook doen, zeide hy, indien gy dat woord maar eens in uw herte gevoelde. Zoo dat hy nu als *Paulus*, dat *geloove beſchermt*,

schermt, en praktikaal *verkondigt*, *het welk hy eertyds verwoestede. De Heere zy de eere voor de verbaazende veranderinge, die Hy in hem gewrocht heeft.*

Op des *Heeren-dag*, den 18den van *Mey*, predikte ik Voor- en Namiddag uit Openb. III: 20. Tusschen de twee Kerktyden nam ik gelegentheit om met veelen te spreken, op een meer byzondere wyze, van de goedertierenheit en het gedult van den gezegenden Zaligmaker in het *slaan* en *kloppen*, enz. het welk eenige vrugt en uitwerkinge scheen te hebben. Des Achtermiddags wierden de Goddelyke waarheden met groote plechtigheit, en veele traanen vergezelt, schoon 'er die kragtige ontwaakinge niet was, als op voorgaande tyden.

Op den 19den van *Mey*, bezogt en predikte ik voor myn Volk, uit Hand. xx: 18, 19. en trachtte hunne begrippen omtrent de Godvruchtige hertstochten of gemoeds-beweegingen te regt te brengen, toonende hoe begeerlyk die zyn, wanneer dezelve voortvloeyen uit een waare Geestelyke ontdekkinge van de overklimmende heerlykheit en beminnelykheit van den grooten Zaligmaker; dat zulke beschouwingen ons natuurlyk zullen opwekken, om den Heere te dienen met groote beweeginge en nederigheit des gemoeds: en aan de andere zyde, merkende de zondigheit van hooggaande gemoeds-beweegingen onmiddelyk, en om zig zelfs wille, te zoeken, toonde ik hun, dat indien het herte zig lynrecht op God vestigt, de gemoeds-beweegingen dan eenigermaten een vrugt daar van zyn zouden: maar dat die lynrecht en voornamentlyk te zoeken, dezelve te stellen was in de plaatse van God en zyne Heerlykheit. Indien die gezogt wierden, op dat andere zig over ons verwonderen mogten, dat zulks een gruwelyke *hoogmoed* was; indien om het genoe-

genoegen van de beweegingen zelve, dat het dan *Afgodery* en *eigenbehaagelykheit* was. — Ik tragtte ook de wanvoegelykheit aan te toonen van die gemoeds-beweegingen, welke door de kragt van de inbeeldingen gewrocht wierden; terwyl ik steeds de Godvruchtige aandoeninge, vuurigheit, en aandacht aanprees, zonder welke de Godsdienst maar een ledige naam, en een levenloos geraamte zoude zyn. Dit bleek een zeer tydige redenvoeringe geweest te zyn.

Op den 24sten van *Mey*, bezogt ik de *Indianen*, en bezorgde hunne tydelyke zaken, gelyk ik meermalen te voren gedaan had, nadien zy zelve niet bekwaam zyn om die te behandelen, zonder de geduurige zorge en den raad van anderen. Naderhand sprak ik met eenige van hun over Geestelyke dingen.

Op des *Heeren-dag*, den 25sten van *Mey*, predikte ik beide Voor- en Namiddag uit Joh. XII: 44 — 48. Veele weenden en waren zeer bewoogen, en eene Vrouwe ontfing reddinge en troost voor haare ziele, zoo dat zy haar verheugde in God haaren Zaligmaker. Het was een dag van genade en Goddelyke goedertierenheit.

Op des *Heeren-dag*, den 1sten van *Juny*, predikte ik uit Matth. XI: 27, 28. De tegenwoordigheit van God was in de Vergaderinge. Toen doopte ik vyf bejaarde personen, en vyf kinderen; zynde niet weinig verkwikt, dat deze *toegedaan wierden tot de Gemeinte, die*, zoo ik hope, *zalig zal worden.*

Ik heb reden te gelooven, dat God onlangs verscheide, die onder Geestelyke bekommeringen en verlegentheit waren, gered en tot Hem zelven overgebragt heeft, schoon 'er weinig voorbeelden zyn van personen, die onlangs uit eenen staat van zorgeloosheit ontwaakt zyn geworden. En zy, die on-

onlangs trooſt voor hunne zielen ontfangen hebben, ſchynen langs een ſtilder weg overgebragt te zyn. Zynde nog hunne verlegentheit nog vertrooſtinge zoo kragtig als voorheen, in het begin van dit werk der genade.

Op den 6den van *Juny*, predikte ik een gedeelte van Jeſ. LIII. Veele wierden bewoogen en verkwikt. Een Man in 't byzonder, die lang onder bekommeringe had geweeſt, wierd gebragt om te zien en te gevoelen, dat het hem onmogelyk was, door zyne traanen, of alles wat hy doen konde, zig zelven te helpen; en bevond dat hy, ten aanzien van zyn eigen magt of goedheit, verlooren was.

Op den 7den van *Juny*, genoodigt zynde door den Eerwaarden Mr. *William Tennent*, om hem in de bedieninge van des Heeren Avondmaal by te ſtaan, woonde myn Volk de voorbereidende dienſten by.

Op des *Heeren-dag*, den 8ſten van *Juny*, hebben de meeſten van myn Volk, die te voren des Heeren Avondmaal genooten hadden, ook het Avondmaal gebruikt met anderen, die verlangt hadden dezen dag te zien, en wier herten zig verheugden in dit werk der genade. Sommige van de byſtanders wierden zeer bewoogen, door te zien dat zy, *die vervreemt waren geweeſt van het Burgerſchap Iſraels*, enz. nu naby tot God waren gebragt als zyn belydenis doende Volk, en als met Hem het Verbond verzegelende. Andere, zoo my gezegt is, wierden daar door ontwaakt, bezeffende het gevaar van eeuwig *uitgeworpen* te zyn, terwyl zy anderen van het *Ooſten en het Weſten* zig zagen bereiden, om *aan te zitten in het Koningryke Gods*. Andere van myn Volk, die niet ten Avondmaal gingen, waren zeer aangedaan en bewoogen. De overtuigingen

gen wierden in verfcheide voorwerpen verlevendigt: en de Man, daar op den 6[den] van *Juny* van gemeld is, ontfing reddinge en trooft voor zyne ziele.

Op den 9[den] van *Juny*, kwam een meenigte van myn Volk, zeer vroeg in den Morgenftond, in een afgezonderde plaatfe in de boffchadien te famen, alwaar zy met malkanderen baden, zongen, en van Goddelyke dingen fpraken. Daar na woonden zy het befluit van de Sacramentele plechtigheit by; en keerden toen wederom na hunne huizen, verfcheide van hun *zig verheugende over alle de goedheid van God, die zy gezien en gevoelt hadden.*

Op den 13[den] van *Juny*, predikte ik voor myn Volk, over het *nieuwe fchepfel*, uit 2 Cor. v: 17. De tegenwoordigheit van God was in de Vergaderinge. Gods Volk wierd verkwikt en verfterkt, hunne aangezigten befchouwende in den fpiegel van Gods woord, en in zig zelven de *merkteekenen* en *trekken* van het *nieuwe fchepfel* bevindende. Ook wierden fommige, die alreede ontwaakt en bekommert waren, op een nieuw bewoogen en onder aandoeninge gebragt. Ik doopte twee kinderen en drie bejaarde perfonen. Een van deze was die zeer oude Vrouwe, daar op den 26[ften] van *December* van gemeld is. Zy gaf my nu een zeer onderfcheiden, redelyk, en voldoenende rekenfchap van de aanmerkelyke veranderinge, die zy, eenige maanden na het begin van haare verlegentheit, ondervonden hadde; welke ik bekennen moet, my toefcheen de waare werkingen van Gods Geeft te zyn. En ik heb veel reden te hopen en te gelooven, dat zy in haaren ouderdom wedergeboren, en een *nieuw fchepfel* geworden is; zynde zy nu, zoo ik vermoede, meer dan *tachentig jaren* oud.

Op den 19[den] van *Juny*, bezogt ik, met twee

van

van de eerwaardige *Correspondenten*, myn Volk. Ik bragt eenigen tyd met hun door in het ſpreken over geeſtelyke dingen, en maakte toen eenige bezorginge omtrent hunne tydelyke zaken.

Het is heden een volkomen jaar, dat ik voor deze *Indianen* in *Nieuw-Jerſey* heb beginnen te prediken. —— Welke verbaazende dingen heeft God niet voor dit Volk gewrocht! Wat eene wonderlyke veranderinge ontdekt zig niet in hunne geſteltheit en gedraginge! Hoe zyn niet de toornige en woeſte *Heidenen* in beminnelyke, teedere, en ootmoedige *Chriſtenen* verandert! en hunne dronkene en *Heidenſche* huilingen en geſchreeuw, in Godvruchtige en vuurige gebeden en dankzeggingen tot God omgekeert! *Zy die eertyds duiſterniſſe waren, zyn nu licht in den Heere.* Ach! of zy *wandelen mogen als kinderen des lichts. Hem nu die magtig is hen te beveſtigen, na het Euangelium, ende de predikinge Chriſti;——Den alleen Wyzen God, zy door Jezum Chriſtum, de heerlykheit in der eeuwigheit.* Amen.

Eer ik nu afbreeke, zal ik eenige weinige algemeene aanmerkingen maken.

1. Ik kan niet anders dan aanmerken, dat ſedert myn eerſte aankomſt onder deze *Indianen* in *Nieuw-Jerſey*, ik algemeen begunſtigt ben geworden met dien byſtant, welke my ongewoon geweeſt is, in het prediken van eenen *gekruiſten Chriſtus*, en in Hem te ſtellen tot het middelpunt en doelwit van alle myne redenvoeringen onder hen. En na dat ik hen iets geleerd had van Gods wezen en van zyne volmaaktheden; van zyne ſcheppinge van den menſche in eenen ſtaat van regtheit en gelukzaligheit, als ook van de verbinteniſſen van den menſch om Hem lief te hebben en te dienen, zoo is myn

voornaame toeleg geweest, in alle myne Predikatien, om hen te leiden tot eene kennisse van hunnen beklaaglyken en verlooren staat van natuure, als *gevallene schepselen*; van hunne *onmagt*, om zig zelven daar uit te redden; en van de *volstrekte ongenoegsaamheit* van alle uitwendige hervormingen en verbeteringen des levens, of van alle Godsdienstige betrachtingen, daar zy in dezen staat bekwaam toe waren, om hen in de gunste van God te brengen, of om hun aandeel te konnen geven in zyne eeuwige barmhertigheit. Van daar ging ik over om hun hunne volstrekte noodsakelykheit van Christus aan te wyzen, om hen te verlossen en zalig te maken uit dien staat van elende, daar zy in *gevallen* waren; om hun te openen zyne algenoegsaamheit en gewilligheit om de voornaamste der zondaren zalig te maken; de vryheit en rykdom van zyne Goddelyke genade, dewelke voorgestelt word *zonder geld en zonder prys*, aan allen die dezelve willen aannemen; hen daar op vermaanende, om zonder uitstel zig naar Hem te begeven, onder een gevoelen van hunne elende en verlooren staat, om hulpe en eeuwige zaligheit; hun teffens aantoonende de overvloedige bemoediginge, welke het Euangelium voorstelt aan nooddruftige, hulpelooze, en verloorene zondaren, ten einde om hen te beweegen om zulks te doen.

Ik hebbe ook meenigmaal met verwonderinge opgemerkt, dat, wat stoffe ik ook predikte, ik, na de verklaaringe en ophelderinge van de waarheden daar in vervat, natuurlyk geleid ben geworden tot Christus, als den zakelyken inhoud van ieder stoffe. Handelde ik over het wezen en de heerlyke volmaaktheden van God, ik wierd van daar geleid om te spreken van Christus als den eenigen weg

tot

tot den Vader. Zocht ik de beklaagelyke elenden van onzen *natuurlyken ſtaat* open te leggen, daar uit vloeide natuurlyk dat ik aanwees de noodſakelykheit van Chriſtus Borgwordinge, om onze zonden te verzoenen, en ons van derzelver macht te verloſſen. Leerde ik hen de Geboden van God, en toonde ik de ſchendinge en overtredinge van dezelve; dit bragt my, op eene *gemakkelyke* en *natuurlyke* wyze, om te ſpreken van den *Heere Jezus Chriſtus*, en Hem aan te pryzen, als eenen die *de Wet* verheerlykt had, die wy gebroken hadden, en die *het einde der Wet was tot rechtvaardigheit, een iegelyk die gelooft*. En nooit heb ik meer ruimte en byſtant ondervonden, in de verſcheide ſtukken en deelen van myne redenvoeringen in Chriſtus te doen ſamenkomen, als onder deze *Indianen*.

Wanneer ik ſomtyds van voornemen was, over een of andere ſtoffe, maar eenige weinige woorden te ſpreken, en geen gelegentheit zag tot eenige aanmerkelyke uitbreidinge, zoo is my wel eens, op het onverwagtſte, zulk een fonteine van Euangeliſche genade geopent, welke in die ſtoffe doorſcheen, of natuurlyk uit de verklaaringe van dezelve afgeleid wierd, en Chriſtus ſcheen op zulk eene levendige wyze, als de inhoud van het gene dat ik aanmerkte en verklaarde, aangewezen te worden, dat ik niet alleen *gemakkelyk* en *natuurlyk*, *gevoegelyk* en *gepaſt*, maar ook byna *onvermydelyk* geleid ben geworden, om van Hem te ſpreken, het zy ten aanzien van zyne Menſchwordinge, van zyn Borgtocht, van zyne voldoeninge, van zyne wonderlyke gepaſtheit tot het werk van des menſchen verloſſinge, of van de oneindige noodſakelykheit daar de zondaren in zyn, om aandeel aan Hem te

hebben; waar door my een weg geopent wierd van aanhoudende Euangelische noodigingen van verloorene zielen, om zoo *ledig* en zoo *naakt*, zoo *vermoeid* en *belast*, als zy waren, te komen, en zig op Hem te werpen.

En gelyk ik op tyden verbaazende verzorgt wierd met *stoffe*, rakende den *Heere Jezus Christus*, en den weg der zaligheit door Hem, zoo ook met eene voordeelige *wyze* van de verborgentheden der Goddelyke genade te openen, en de oneindige uitnementheden en *onnaspeurelyke rykdommen van Christus* te vertoonen. Ik ben gewoonelyk in staat gestelt, om zyne personeele heerlykheit, beminnelykheit, en gepastheit voor te stellen; om den oneindigen rykdom van zyne genade open te leggen, zondaren te roepen, te noodigen, en te smeeken; als ook klaagende te vragen, waarom zy eenen, die zoo oneindig beminnelyk, en zoo vry aangeboden wierd, zouden verwerpen. En dit alles op zulk eene wyze, met zulk eene vrymoedigheit, gepastheit, beweegelykheit, en toepassinge op de conscientie, als ik my, door de grootste naarstigheit des gemoeds, nooit eigen had konnen maken.

Ik maak van deze dingen geen meldinge, om myne eigene verrichtingen te pryzen; want ik moet erkennen, dat ik van tyd tot tyd ondervond, dat ik geen bekwaamheit nog wysheit had tot myn groote werk, nog ook geen *aangenaame woorden wist te verkiezen*, die gepast waren om de arme blinde *Heidenen* aan te spreken. Dog het behaagde God my aldus te helpen, om *niets onder hen te weten dan Jezus Christus, ende dien gekruist.*

En dit was de predikinge, die God gebruikte tot ontwaakinge der zondaren, en tot voortplantinge van dit werk der genade onder de *Indianen*. En

het

het was opmerkelyk, wanneer ik begunſtigt wierd met eene byzondere ruimte en vrymoedigheit in het ſpreken van de macht en de gewilligheit van Chriſtus om zondaren zalig te maken, en hoe volſtrekt zy zulk eenen Zaligmaker noodig hadden, dat 'er dan de grootſte blyken waren van de Goddelyke macht, in het ontwaken van zorgelooze zielen, de bevorderinge van de reets begonne overtuigingen; en de vertrooſtinge van benaauwde zielen.

2. Ik achtte het ook aanmerkinge waardig, dat een groote meenigte van dit Volk gebragt is tot eene naauwkeurige onderwerpinge aan de regelen van *zedelykheit* en *matigheit*, en tot eene gemoedelyke betrachtinge van de *uitwendige* plichten van het Chriſtendom, door de *innerlyke* kragt en invloed van de byzondere leeringen der genade, zonder dat deze zedelyke plichten dikwils herhaalt, of hun ingeprent, of de tegengeſtelde ondeugden byzonderlyk opengelegt, en tegengeſproken werden. Ik heb alreede aangemerkt, wat de trant en het oogmerk geweeſt is van myne predikinge, welke de waarheden waren, die ik voornamentlyk verhandelde, en hoe ik van tyd tot tyd bekwaam gemaakt wierd, om dezelve aanhoudende aan te dringen. En het behaagde God die waarheden zulk een krachtigen invloed te doen hebben op het gemoed van deze menſchen, dat hun leven terſtont verbetert wierd, zonder dat ik nodig hadde om de geboden der *zedelykheit* te verhandelen, of veel tyd door te brengen in herhaalde redenvoeringen over de *uitwendige* plichten.——Daar was waarlyk geen plaatſe nog gelegentheit voor eenige andere ſoort van redenvoeringen, dan die het *wezen* van den Godsdienſt, en de bevindelyke kenniſſe van Goddelyke dingen raakten; nadien 'er dagelyks zoo veele be-

geerig waren te weten, niet hoe zy hun uitwendig gedrag zouden beſtieren, maar *wat zy moeſten doen om zalig te worden.* Zoo dat myn groote werk was, hen nog ſteets te leiden tot een verder gezigt van hunne *verloorenheit* in zig zelven, en van de geheele verdorventheit van hunne herten, — en hun ter zelver tyd open te leggen, de heerlyke en volmaakte verloſſinge die in Chriſtus verzorgt is voor hulpelooze verloorengaande zondaren, en die om niet word aangeboden aan de genen die geen goedheid hebben in zig zelven, geen *werken der rechtvaardigheit die zy gedaan hebben*, om hen aan Gods gunſte aan te pryzen.

Wanneer deze waarheden in *het herte* ingang kregen en gevoelt wierden, zoo waren 'er geen zonden daar zy zig niet van hervormden, nog geen uitwendige plichten die zy nalieten; de dronkenſchap, hunne troetel-zonde, wierd verlaaten, zoo dat 'er naauwelyks een voorbeeld van te vinden was, onder hen, voor verſcheide maanden achter een. Het zondig gebruik van *Mannen* en *Vrouwen*, die malkanderen verlieten, en andere namen, wierd terſtont verbetert; zoo dat drie of vier paar de genen, die zy verkeerdelyk genomen hadden, gewillig ontſlagen hebben, en nu wederom met malkanderen in liefde en vrede te ſamen woonen. Het zelfde kan ook gezegt worden van alle andere zondige praktyken. De Reformatie was algemeen, en alles voortkomende uit den *inwendigen* invloed van de Goddelyke waarheden in hunne herten, en niet uit eenig *uitwendig* bedwang. Van ſommige dezer zonden had ik zelfs nooit eenige meldinge gedaan, inzonderheit niet van het ſcheiden van Mannen en Vrouwen van malkanderen, tot dat ſommige, wier conſcientie door Gods woord ontwaakt

zyn

zynde, van zelfs kwamen, en zig in dat opzicht ſchuldig beleden. En wanneer ik te eeniger tyd hunne Goddelooze praktyken melde, en de zonden daar zy, ſtrydig tegen het *licht der natuure*, aan ſchuldig waren, zoo geſchiede dit niet met een toeleg of verwagtinge, om door dit middel een kragtige reformatie te werken in hunne *zeden*; want ik wiſt, dat zoo lang de *boom bedorven* bleef, de *vrugt* ook *natuurlyk* zoodanig zoude zyn: maar met een oogmerk om hen, door het zien van de goddeloosheit van hun leven, te leiden tot een gevoeligheit van de verdorventheit hunner herten, hen te overtuigen van de noodſakelykheit van de vernieuwinge hunner natuure, en hen aan te zetten om met de grootſte naarſtigheit deze groote veranderinge te zoeken deelachtig te worden; dewelke, zoo die verkregen wierd, ik verzekert was, dat van zelfs een reformatie van uitwendige zeden, in allen opzichten, voortbrengen zoude.

En gelyk door het *gevoelen* van de kragt dezer waarheden in *hunne herten*, alle zonden verbetert wierden, zoo wierden ook de *uitwendige* plichten van het Chriſtendom ingewilligt, en gemoedelyk betracht uit het zelfde *inwendig* beginſel; het huiſſelyk gebed wierd opgerigt, en ſtandvaſtig waargenomen, uitgenomen onder eenige weinige, die onlangs eerſt aangekomen, en weinig van deze Goddelyke werkinge gevoelt hadden. Deze plicht word ſtantvaſtig waargenomen, zelfs in ſommige familien daar niet dan Vrouwen in zyn; en daar is naauwlyks onder *honderd* van hun een Huisgezin te vinden, daar het gebed niet in waargenomen word. Des Heeren-dag word ernſtelyk en Godvruchtig doorgebragt, en de ouders dragen zorge om hunne kinderen geregelt te houden op dien heiligen dag. En

dat niet, om dat ik hen tot de volbrenginge van die plichten gedreven had, door een meenigvuldig inſtampen van dezelve, maar om dat zy de kragt van Gods woord in hunne herten ondervonden hadden, en van hunne zonden en elende gevoelig waren, zoo dat zy niet anders dan bidden konden, en zig aan alles overgeven wat zy wiſten dat hunnen plicht was, uit het gene zy in zig zelven gevoelden. Wanneer hunne herten geraakt waren met een gevoelen van hunne eeuwige belangens, zoo konden zy met groote vryheit zoo wel als vuurigheit bidden, zonder de moeite te doen om tot dat einde *gezette formulieren* te leeren. En ſommige van hun die ſchielyk ontwaakt wierden na hun eerſte komſte tot ons, wierden gebragt om te bidden en te roepen om genade met de grootſte aanhoudentheit, zonder ooit onderwezen te zyn in de plicht des gebeds, of zelfs niet eens beſtiert te worden tot de volbrenginge daar van.

De gelukkige uitwerkingen van de byzondere leerſtukken der genade, welke ik zoo aanhoudende verhandelt heb onder deze menſchen, ontdekken klaar en overtuigende, dat die in plaatſe van eene deure tot zorgeloosheit te openen, (gelyk veele zig ydelyk inbeelden, en laſterlyk inboezemen) zy lynrecht tot het tegendeel leiden; zoo dat een naauwkeurige *toepaſſinge* en een *gevoelen* van dezelve, de krachtigſte invloed zal hebben tot *vernieuwinge en krachtdadige reformatie* beide van het herte en het leven.

Ook heeft de gelukkige ondervindinge, zoo wel als het woord van God, en in het byzonder, het voorbeeld van Chriſtus en zyne Apoſtelen, my geleerd, dat die wyze van predikinge, welke meeſt geſchikt is tot ontwakinge van de menſchen tot een gevoe-

gevoelen en levendige bevattinge van hunne verdorventheit en elende in *eenen gevallen ſtaat*; tot opwekkinge van hun om naar eene veranderinge des herten te zoeken, en naar eene inwendige reinìginge; als ook om te vlieden tot de vrye en Soevereine genade, als de eenige voorgeſtelde hope; waarſchynlyk de voorſpoedigſte zal zyn tot reformatie van hun uitwendig gedrag en wandel. Ik hebbe bevonden dat redenvoeringen op de man aan, en plechtige toepaſſingen van de Goddelyke waarheden op de conſcientie, regelrecht zyn ſtrekkende om de wortel van alle ondeucht en zonde te dooden; terwyl welſprekende en aangenaame redenvoeringen over *zedelyke deugden*, en *uitwendige plichten*, ten hoogſten niet meer te weeg zullen brengen, dan eenige takken van de bedorventheit af te kappen, terwyl de wortel van alle ondeucht en zonde onaangeraakt blyft.

De beſchouwingen, die ik van deze dingen gehad heb, hebben my meenigmaal herinnert wat een gepaſte vermaaninge voor Leeraren ten aanzien van anderen, zoo wel als voor byzondere perſonen ten aanzien van zig zelven, die woorden van onzen Heere Jezus zyn, — *reinigt eerſt dat binnen in den drinkbeker ende de ſchootel is, op dat ook het buitenſte derzelve rein worde*, Matth. XXIII: 26. Dat is, de eenige krachtdadige weg om het buitenſte te reinigen, is te beginnen met het binnenſte, en wanneer de fonteine gezuivert is, dan zullen de ſtroomen *natuurlyk* rein zyn.

Of ſchoon ik nu niet voorgeven kan, dat de reformatie onder myn Volk, in ieder voorval, van een zaligmakende veranderinge des herten voortvloeit, zoo mag ik nogtans met waarheit zeggen, dat die voortvloeit van een *hert en gemoed-aandoenend*

nend gezigt en gevoelen der Goddelyke waarheden, welke zy allen in eene meerdere of mindere maate gehad hebben.

Ik bedoel hier mede niet om de predikinge van de *zedelykheit*, en het aanzetten van perſonen tot de uitwendige volbrenginge en betrachtinge van de plichten, te vertoonen als *te aller tyd* geheel onnoodſakelyk en onnut, inzonderheit op tyden wanneer de middelen der genade met minder Goddelyke kracht vergezelt worden; en wanneer uit gebrek van inwendige invloeden 'er uitwendige bedwang-middelen noodig zyn. Dit behoort zekerlyk tot *de dingen die men doen moet*, terwyl men *de andere niet moet nalaaten.* Dog het gene ik door deze aanmerkinge voornamentlyk beoog, is niet anders dan een klaare *daad van gebeurtenis*, namentlyk, dat de verbeteringe, de maatigheit, en de uitwendige onderwerpinge aan de regelen en plichten van het Chriſtendom, welke zig vertoonen onder myn Volk, geenzins de vrucht zyn van een *bloote leerſtukkige* onderwyzinge, of *enkel* redelyke beſchouwinge van de ſchoonheden der *zedelyke deugd*; maar van de inwendige kragt en invloed die de Goddelyke waarheden (de ziel-vernederende leerſtukken der genade) op hunne herten gehad hebben.

3. Het is ook aanmerkelyk, dat God alhier de plasregens van zyne genade zoo *aangehouden* en *vernieuwt*, zyn Koninkryk zoo *ſpoedig* en zoo *zichtbaar* onder hen opgericht, en hen zoo begunſtigt heeft, ten aanzien van hunne verkryginge beide van eene Goddelyke en menſchelyke wetenſchap. Het is nu omtrent een jaar geleden, ſedert het begin van deze genadige uitſtortinge van Gods Geeſt onder hen; en ſchoon die meenigmaal ſcheen

in ſommige voorvallen af te nemen en te verminderen, zoo is die plasregen evenwel wederom *vernieuwt*, en het werk der genade *verlevendigt* geworden. Ik moet erkennen, dat 'er ſedert eenigen tyd, in 't algemeen, een meer blykbaar afneminge van dit werk zig ontdekt heeft; en de gezegende geeſt ſchynt zig in een aanmerkelyke maate ontrokken te hebben, inzonderheit ten aanzien van zyne ontwakende en overtuigende invloeden, zoo dat vreemdelingen, die onlangs aangekomen zyn, niet met verlegentheit en bekommeringe zyn aangetaſt geworden, als voorheen; en eenige weinigen die, eenigen tyd geleden, door de Goddelyke waarheit krachtig aangedaan en bewoogen zyn geweeſt, ſchynen nu minder verlegen met zig zelven te zyn. Nogtans (de Heere zy gedankt) daar blyven nog blyken van Goddelyke macht en genade, als ook een zeer begeerlyke maate van teederheit, Godvruchtige aandoeninge, en aandacht in onze Vergaderingen.

En gelyk God ons begunſtigt heeft met ſtortregens van genade, zoo heeft Hy ook met ongemeene *ſpoedigheit* zyn Koninkryk onder ons opgericht. Ik heb nu *zevenenzeventig* perſonen gedoopt, *achtendertig* bejaarden, en *negenendertig* kinderen; en dat alles binnen den tyd van *elf maanden*. En ik hebbe geen bejaarde perſonen gedoopt, dan die, naar een oordeel van liefde, blyken gaven van een werk van byzondere genade gewrocht in hunne herten, en bevindinge te hebben van de vernieuwende en trooſtende invloeden van den gezegenden Geeſt van God. Daar zyn veele andere onder een groote en plechtige bezorgtheit en verlegentheit voor hunne zielen, welke ik oordeele perſonen te zyn van genoegſame kenniſſe, en zichtbaa-

baaren ernst, *voor tegenwoordig*, om hen bekwaame onderwerpen te doen zyn voor de ordonnantie des Doops. Dog dewyl ik geen troostelyke blyken van eene zaligmakende veranderinge in hun bespeure, en aanmerkende de groote geneigtheit, die 'er in dit Volk is, om zig in dronkenschap te buiten te gaan, vreezende ook of niet sommige, die nu zeer ernstig schynen, mogelyk hunne verlegentheit verliezen, en tot deze zonde wederkeeren mogten, en dus, indien zy gedoopt wierden, een schande worden van hunne belydenisse; zoo hebbe ik het gevoegt geoordeelt tot hier toe, den Doop van allen na te laten, dan aan de zulken die hoopgevende blyken geven van eene zaligmakende veranderinge; schoon ik niet voorwende volstrekt te bepaalen omtrent den staat van iemant.

Ik hebbe ook des *Heeren Avondmaal* bedient aan een aantal van personen, welke ik overvloedig reden hebbe te denken dat gepaste onderwerpen waren voor deze ordonnantie, binnen den tyd van tien maanden en tien dagen, na myn eerste predikinge tot hen. En binnen den tyd van twaalf maanden, na dat sommigen van hen een *Afgodisch Feest* en *Offerhande*, ter eere van den Duivel, hadden bygewoont. Christus kleine kudde alhier, zoo spoedig uit de *Heidenen* vergadert, mag zekerlyk met recht, met de Kerke van ouds, zeggen, *de Heere heeft groote dingen aan ons gedaan, dies zullen wy verblydt zyn.*

Daar wierd ook veel van Gods macht en goedertierenheit openbaar, in hunne verkryginge van kennisse, zoo in den Godsdienst, als in de gemeene bezigheden des levens. Daar heeft by hen een wonderlyk dorsten na de kennisse van de Christelyke leere de overhand gehad, en eene ernstige begeerte om

om in de leerſtukken en zeden van het Chriſtendom onderwezen te worden. Dit heeft hen aangezet, om veele gepaſte, zoo wel als gewichtige, vraagen te doen, de antwoorden op welke grootelyks geſtrekt hebben, tot verlichtinge van hun verſtant, en tot bevorderinge van hunne kenniſſe in Goddelyke dingen. Zy hebben my omtrent veele van de leerſtukken, die ik verhandelt heb, nader gevraagt, ten einde om verder licht en inzien in dezelve te ontfangen; inzonderheit omtrent de leere der *Prædeſtinatie*. En zy hebben van tyd tot tyd een goed verſtand van dezelve betoont, door hunne antwoorden op de vraagen die hun voorgeſtelt wierden in myne *Catechetiſche* leſſen. Zy hebben my ook gevraagt omtrent een gevoegelyke *wyze* zoo wel als gepaſte *ſtoffe* des gebeds, en uitdrukkingen die bekwaam waren voor die Godvruchtige oeffeninge, en hebben veel moeite aengewend, ten einde om deze plicht te volbrengen met verſtand. Zy hebben ook moeite gedaan, en zyn aanmerkelyk bekwaam geweeſt, om de *voiſen der Pſalmen* te leeren, en zyn nu in ſtaat om met welvoegelykheit te zingen.

Zy hebben ook een groote maate van nuttige kenniſſe verkregen in de zaken van het menſchelyk leven; zoo dat zy zig nu betoonen als redelyke Schepſelen, bekwaam voor een menſchelyke ſamenlevinge, en vry van die woeſte ruwheit, en beeſtachtige domheit, welke hen zeer wanvoegelyk maakten in hunnen *Heidenſchen* ſtaat. Zy ſchynen zeer gezet te zyn op een volkome kenniſſe van de *Engelſche* taal, de meeſte van hun verſtaan alreede een groot deel, en ſommige den geheelen inhoud van myne Predikatien, zonder een *Tolk*; en de voorzienigheit is hun gunſtig geweeſt ten aanzien

van

van gepaste middelen tot hunner onderwyzinge in dezelve, door ons eenen *Schoolmeester* te verzorgen, van wien ik met recht mag zeggen, *ik kenke niemant die even alzoo gemoed is, dewelke oprechtelyk hunne zaken zal bezorgen.* De kinderen leeren met eene verwonderlyke vaardigheit, zoo dat hy my verhaalt, dat hy nooit een *Engelsch* School gehad heeft, daar zoo spoedig geleerd wierd. Daar waren 'er onder dertig, en meer, maar twee die niet binnen de drie dagen, na dat hy tot zyn werk getreden was, alle de letteren van het *Alphabet* onderscheidentlyk hadden leeren kennen, en verscheide konden binnen dien tyd iets wat spelden. En sommige zyn, sedert het begin van *February* laatstleden, in staat om in een *Psalmboek* of *Nieuw Testament* te lezen, zonder te spelden. Behalven deze, heeft hy nog vyftien of twintig menschen, getrouwden en ongetrouwden, in zyn avondschool gehad, het welk hy hield, toen de avonden lang waren.

Zy worden tweemaal ter week onderwezen in de *korte Catechismus* van de vergaderinge van *Westmunster*; en sommige hebben geleerd, om denzelven meer dan half door, zeer onderscheidentlyk van buiten op te zeggen. Zy zyn ook onderwezen in de plicht van het verborgen gebed, en zetten malkanderen daar toe aan.

4. Ik achtte het ook, tot roem van de Soevereine genade, aanmerkens-waardig, dat in het midden van een zoo groot werk van overtuiginge, en Godsdienstige aandoeninge, 'er geen *valsche Godsdienst* (indien ik het zoo noemen mag) de overhand gehad heeft, geen driftige inbeeldingen, onmaatigen yver, en geestelyke hoogmoed; welke bedorvene inmengselen maar al te gewoon de herlevin-

levinge, en krachtige voortplantinge van den Godsdienst vergezellen. Dit werk van genade is, in 't algemeen, met eene verbaazende maate van *zuiverheit*, en vryheit van bedorvene inmengselen, voortgezet geworden. De Godvruchtige verlegentheit, daar de menschen onder hebben geweest, was algemeen zeer *redelyk* en *rechtmatig*, voortvloeyende uit een gevoelen van hunne zonden, en onderhevigheit aan Gods toorn, zoo wel als van hunne volstrekte onmacht om zig zelven te behouden. Of zoo 'er al eenige *vertooninge* van onredelyke aandoeninge is geweest, zoo heeft nogtans niets daar van de overhand gehad. En of schoon de verlegentheit van veelen zeer groot en hooggaande is geweest, zoo heb ik nogtans nooit, in een eenig voorbeeld, iets gezien dat na wanhoop gelykt. Niets heeft hen afgeschrikt van een allernaarstigst gebruik van gepaste middelen, tot hunner bekeeringe en zaligheit.

De *vertroostinge*, die sommige na hunne benaauwtheden ontfangen hebben, zyn ook algemeen zeer vast, welgegrond, en schriftmatig geweest; ontstaande uit eene geestelyke en bovennatuurlyke verlichtinge des verstands; eene beschouwinge van Goddelyke dingen eenigermaaten, *zoo als zy zyn*; een welbehagen der ziele in de Goddelyke volmaaktheden; en een zonderling genoegen in den weg der zaligheit, uit soevereine vrye genade, door den grooten Zaligmaker. Hunne blydschap is uit eene verscheidenheit van beschouwingen en aanmerkingen ontstaan. Sommige zyn na de grootste tegenspartelingen en twistingen des herten tegen Gods soevereinheit, by de eerste aanbreekinge van hunnen troost, gebracht geworden, om op eene byzondere wyze zig daar in te verheugen, en hebben een

welbe-

welbehagen gehad in te denken, dat een goed God met hen en de hunnen zoude handelen *even zoo als het Hem beliefde.* Andere die aanmerkelyk benaauwt waren onder een gevoelen van hunne *verloorenheit* en geeſtelyk *armoede*, zyn meer byzonder verheugt geworden door eene beſchouwinge van de *vryheit* en *rykdom* van Gods genade. Sommige hebben zig eerſt verheugt in de Goddelyke *wysheit*, welke zig ontdekte in den weg van zaligheit door Chriſtus, verwondert zynde over hunne voorgaande dwaasheit in het zoeken van zaligheit langs andere wegen. Andere hebben een meer algemeen gezicht gehad van de ſchoonheit en uitnementheit van Chriſtus, en zyn verheugt geworden met zyne Goddelyke heerlykheit, als onuitſprekelyk te bovengaande alles wat zy ooit te voren begrepen hadden. Dog of ſchoon hunne vertrooſtingen uit eene *verſcheidenheit* van beſchouwingen ontſtaan zyn, zoo waren het echter *geeſtelyke* en *bovennatuurlyke* beſchouwingen, en geen ongegronde inbeeldingen, die de ſpringbron zyn geweeſt van hunne blydſchap en vertrooſtinge.

Evenwel moet erkent worden, wanneer dit werk zoo *algemeen* en krachtig wierd, dat *de Satan* zig ſcheen *in eenen Engel des lichts te veranderen*, en eenige krachtige poogingen aanwende om onſtuimige hertſtochtelyke beweegingen in te voeren, in plaatſe van waare overtuigingen van zonde; als ook ingebeelde begrippen van Chriſtus, als zig vertoonende aan het ooge des verſtands, in eene menſchelyke gedaante, en in byzondere lichaams geſtalten, in plaats van geeſtelyke bovennatuurlyke ontdekkingen van zyne Goddelyke heerlykheit en uitmuntentheit: benevens verſcheide andere bedriegeryen. En ik heb reden te denken, indien deze din-

dingen eenige aanmoediging en begunſtigingen ontmoet hadden, dat 'er een aanmerkelyken Oogſt van dit ſoort van bekeerden alhier geweeſt zoudeu hebben. De *geeſtelyke hoogmoed* heeft zig ook in verſcheide voorvallen ontdekt; en in een of twee een onbetaamelyke eer- en yverzugt om Leeraren van anderen te zyn. Doch gedankt zy God, of ſchoon zig iets van deze natuure ontdekt heeft, dat'er niets de overhand gehad, noch groote voortgang gemaakt heeft.

Daar zyn ook zeer weinige voorbeelden geweeſt van ergerlyke of onregelmaatige gedragingen onder de genen die belydeniſſe gedaan, of eenige vertooninge van Godtsdienſt gehad hebben. Daar zyn 'er niet boven drie of vier, zoo veel ik weet, die zig aan openbaar wanbedryf ſchuldig hebben gemaakt, en niet een eenige die in iets van die natuure volhard. En mogelyk is de aanmerkelyke zuiverheit van dit werk in het *laatſte opzicht*, deszelfs vryheit van meenigvuldige voorbeelden van ergerniſſe, veel toe te ſchryven aan de zuiverheit van het zelve in het *eerſte opzicht*, namentlyk de vryheit van bedorvene inmengſelen van geeſtelyke hoogmoed, en verleidingen, welke natuurlyk een grond leggen tot ergerlyke practyken.

Och! of dit gezegende werk, in deszelfs kracht en zuiverheit, onder de Indianen alhier de overhand behouden, en zich op andere plaatſen verſpreiden mocht, tot dat hunne laate nageſlachten de zaligheit Gods zullen zien! Amen.

Dan volgt een verhaal van de *Collecten* of *verzamelingen*, die 'er in *Nieuw-Jork*, *Jamaika*, en veele byzondere Steden, en Gemeintens gedaan zyn, tot onderſtant van het *Engelſche* School, en tot betaalinge van andere noodſakelyke koſten, tot bevorderinge van de

 Gods-

Godsdienſtige belangens van de *Indianen*; als ook van de *wyze* op welke de verzamelde gelden beſteed zyn geworden.

Daar na volgt een Aanhangſel aan het *Dag-verhaal*, een bericht gevende, in een antwoord op eenen Brief van de Eerwaardige Maatſchappye tot voortplantinge van de Chriſtelyke Leere, welke middelen hy gebruikt heeft tot onderwyzinge van zig zelven in de *Indiaanſche taale*; wat voortgang hy daar in gemaakt heeft; hoedanige Leerwyze hy nu houd tot onderwyzinge van de *Indianen*, inzonderheit wat moeielykheden hem alreede ontmoet zyn, en welke middelen hy gebruikt heeft om dezelve te boven te komen. Onder andere geeft hy een proeve van zyne handelwyze in het *Catechizeeren* van hen, welke volkomen overeenkomt, met de handelwyze gehouden in de *korte Catechismus* van de *Weſtmunſterſche* Vergaderinge.

Eindelyk, volgen 'er eenige Atteſtatien tot beveſtiginge van de waarheit van het geheel, zoo verre als daar berigt van konde bekomen worden, onderteekent door de Eerwaardige Heeren *William Tennent* van *Freehold*, en *Karel Macknigt* van *Croswicks*; en door de Ouderlingen en Diakenen van de Presbyteriaanſche Kerk in *Freehold*.

E I N D E.

AAN-

AANHANGSEL.

Uittrekfel van eenen Brief van den Eerwaardigen Mr. *Pemberton*, Voorzitter van de Eerwaardige Maatfchappy's Correfponderende Leden te *Nieuw-Jork*, gedagteekent den 21[ften] van July 1747. aan den Voorzitter van de Maatfchappye.

„ Wy zyn verblyd te hooren, dat het *Dag-ver-*
„ *haal* van Mr. *Brainerd* U E. zoo veel
„ voldoeninge geeft. Wy hebben het genoegen om
„ U E. te berichten, dat de Godsdienft fteets aan de
„ toenemende hand is onder die *Indianen*. Zy die
„ te vooren bekeert zyn geworden, bewyzen de
„ waarheit van hunne veranderinge door eenen Euan-
„ lie-betaamenden wandel; en hun getal zyn onlangs
„ aanmerkelyk vermeerdert door veelen uit verfchei-
„ de plaatfen, *welke alle te famen woonen in eene*
„ *welgeregelde Maatfchappye.* Een *Engelfche* School-
„ meefter word onder hen onderhouden, door by-
„ zondere betaalingen in deze geweften. Veele van
„ hunne kinderen maken grooten voortgang in het
„ lezen, en in het leeren van den *Catechifmus.*

„ Mr. *Brainerd* is waarlyk voor eenen langen tyd
„ door ziekte verhindert geweeft, en is noch in eenen
„ zwakken en gevaarlyken ftaat van gezondheit, ver-
„ oorzaakt door zynen onophoudelyken arbeid en
„ reizen in 't vervolgen van zyne zendinge; doch
„ op dat den *Indiaanfchen* Dienft geduurende zyne
„ krankheit niet mocht lyden, zoo heeft hy zynen
„ Broeder verzorgt, (een Godvrugtig en verftan-
„ dig Jongeling en Proponent) om onder de *In-*

„ *dianen* te woonen, die onder hen zeer bemint „ en voorſpoedig is. Of Mr. *Brainerd* ooit weder„ om herſtelt zal worden is als noch onzeker; hy „ heeft nu verſcheide maanden als voor den mond „ des grafs geweeſt; maar heeft zelfs in zynen zwak„ ken ſtaat meer werkſaam geweeſt in het werk dat „ hem is opgelegt, dan men had konnen verwach„ ten. Indien het God behaagen mocht hem uit „ de weereld weg te nemen, dat zoude, ik had „ haaſt gezegt, een onherſtelbaar verlies zyn, doch „ ik herroepe dat woord; —— want by God is „ noch des Geeſtes overig.

„ Wy hebben als noch geene van de *Indiaan*„ *ſche* Jeugt doen optrekken voor de Bedieninge, „ daar zyn tot hier toe verſcheide ſwarigheden in „ den weg geworpen, welke wy niet hebben kon„ nen te boven komen; dog wanneer wy oordee„ len een redelyk vooruitzicht te hebben om aan de „ groote eindens van de Maatſchappye te konnen „ beantwoorden, zoo zullen wy die gelegentheit met „ blymoedigheit omhelzen.

„ Ten einde op dat U E. een klaarder inzigt mogt „ hebben van de omſtandigheden der *Indianen*, on„ der de bezorginge van Mr. *Brainerd*, zoo heb ik „ eenen Brief ingeſloten dien ik onlangs van zynen „ Broeder ontfangen heb, die, gelyk ik te voren ge„ meld hebbe, in zyne plaatſe den Dienſt waarneemt, „ zoo lange hy door ziekte onbekwaam blyft.

„ Wy bevelen ons zelven, en onze Kerken in de„ ze verafgelegene geweſten, aan uwe gebeden.

„ Dit word uit name van de Correſpondenten on„ derteekent,

Myn Heer, door uwen allergehoorzaamſten en ootmoedigſten Dienaar,"

EBENEZER PEMBERTON. P. C.

Brief

Brief van *Johan Brainerd* in den voorgaanden Brief gemeld, namentlyk,

„ Voor den Eerwaardigen Heer *Ebenezer Pemberton*, te *Nieuw-Jork*.

„ Nadien het u behaagt heeft my te verzoeken U.E. „ een berigt te geven van den tegenwoordigen ſtaat „ der zaken onder de *Indianen*, van welken ik heden „ de meer onmiddelyke bezorginge heb; zoo zal ik „ zulks zoo kort als my mogelyk is, dog echter na „ waarheit, trachten te doen.

„ 1. Daar behooren nu tot de gemeenſchap der „ *Indianen*, iets wat meer dan 160 perſonen, zoo „ oud als jong; en welke na myn gedagten, met „ recht genaamt mogen worden de Inwoonders van „ de Stad.

„ 2. Onder deze zyn 'er 37, dewelke tot de Sa- „ cramenten van den Doop en het Avondmaal zyn „ toegelaaten, en die, volgens een oordeel van liefde, „ een werk van zaligmakende genade in hunne herten „ ondervonden hebben. Daar zyn ook verſcheide „ andere, die, gelyk ik rede hebbe te denken, waarlyk „ godvrugtig zyn, en die als bekwaame onderwerpen „ na die Ordonnantien ſtaan.

„ 3. Uit het eerſtgenoemde getal, zyn 'er omtrent „ 30 perſonen, die tot deze plaatſe gekomen zyn, „ ſedert myn aankomſte alhier, welke geweeſt is op „ den 15^{den} van *April*; tien van deze zyn bejaarde, „ en de overige kinderen. Belangende de bejaarden, „ ik heb reden te denken, dat zy alle op eene rede- „ lyke wyze van de waarheit van den Chriſtelyken „ Godsdienſt overtuigt, en onder eenige verlegent- „ heit zyn; de meeſte ſchynen veel bekommert te „ wezen en hunne overtuigingen byblyvende en op- „ recht te zyn.

„ De andere zaak die ik zal melden is het School, „ het welk beſtaat uit 53 kinderen, die daar eigentlyk „ toe behooren, en daar gewoonelyk in komen: van „ deze konnen 27 het Nieuwe Teſtament lezen, en „ de meeſte konnen de *korte Catechismus* van de „ *Weſtmunſterſche* Vergadering, geheel van buiten „ opzeggen. Andere lezen in de Pſalmboeken, in ſpel- „ boeken, en leeren het A. B. C. ook konnen veele „ van deze den *Catechismus* half door van buiten. „ Deze kinderen zyn immers veele, onder God- „ vrugtige indrukken, en ſchynen ernſtig naar Zion „ te vraagen; en ſommige, zelfs van die genen, „ welke eerſt nieuwelings zyn aangekomen, zyn on- „ der groote bekommeringe voor hunne zielen; en „ alle die tot eenige grootte zyn opgewaſſen (zoo „ verre wy zulks door opmerkinge, en door hunne „ Ouders te vraagen, of van den eenen omtrent den „ anderen konnen weten) leven in een geduurige „ waarneminge van verborgene pligten.

„ Belangende hunne tydelyke zaken, die zyn veel troo- „ ſtelyker en genoechelyker als zy geweeſt hebben. Zy „ hebben meer dan 20 Morgen *Engels* Graan in de aar- „ de; en byna zoo veel *Indiaanſch koorn*; ook vervol- „ gen zy, na myn oordeel, hunne tydelyke bezigheden „ zoo wel als vermacht kan worden, gemerkt zy alle „ hunne dagen tot luiheit en ledigheit gewent zyn ge- „ weeſt. Dus hebbe ik u, myn Heer, een zeer „ kort antwoord op uw verzoek gegeven, doch ik „ denk ook een waar bericht van den tegenwoordi- „ gen toeſtant van deze *Indianen*; en zoo blyve ik „ Eerw. Heer uwen ootmoedigen Dienaar,"

JOHAN BRAINERD.

„ Van *Bethel* de *Indiaanſche*
„ *Stad* in *Nieuw-Jerſey*,
„ den 23ſten van *Juny*, 1747.

NA-

NASCHRIFT.

De Eerwaardige *Maatſchappye* in *Schotland* tot *voortplantinge van de Chriſtelyke Leere*, hebben zeer onlangs geleden, van hunne Correſpondenten te *Nieuw-Jork*, Brieven ontfangen, gedagteekent in *February* laatſtleden, waar in bericht word gegeven „ van het zeer droevig afſterven van Mr. „ *David Brainerd*, die (gelyk zy het uitdrukken) „ *van God grootelyks in zyn leven en dood geëert is geweeſt*. En dat zyn Broeder *Johan Brainerd* hem „ in het heerlyk werk van *Zendeling*, aan de nieu„ we *Indiaanſche* Stad, opgevolgt is; welke zy zeer „ gevoeggelyk den naam van *Bethel* gegeven hebben; „ alwaar hy ſchoone blyken geeft van de voetſtap„ pen van zyn overleden Broeder te volgen, niet al„ leen in zyn Godvrucht, maar in zyn bekwaamheden, „ werkſaamheit en yver voor het Koninkryke Gods; „ ook ontmoet hy groote bemoediginge en liefde on„ der de *Indianen*, wier Vergaderinge en *Engelſche* „ School geduurig blyven toenemen en vermeerde„ ren, door nieuwe aankomelingen van andere *Indi*„ *aanſche* Landſtreken."

Men hebbe hier ook aan te merken, dat de gemelde Eerwaardige Maatſchappye in *Schotland*, noch eenen anderen Zendeling onderhoud onder de *Indianen* op *Lang-Eiland*, alwaar hy arbeid om beide jong en oud te onderwyzen en te bekeeren, niet zonder hope van voorſpoedig te zyn.

Indien deze hoopgevende voortgangen van de arme Wilden van *Amerika* te beſchaaven, zoo wel als tot het Chriſten Geloof te bekeeren, zullen blyven toenemen, zoo mogen de voordeelen dewelke in 't ver-

vervolg daar uit, zelfs uit *Staatkundige* en *handeldryvende* aanmerkingen tot *Groot-Brittannien* zullen voortkomen, de opmerkinge van het gemeen verdienen: nadien het brengen van de *Indianen* om op eene geregelde wyze te leven, (een fwaarigheit die men tot nu toe onoverkomelyk geoordeelt heeft) met vaste Woonplaatfen en Landhoeven, zyne Majesteit, met 'er tyd, een groote vermeerdering van vastgestelde Onderdanen in *Amerika* kan toe brengen, dewelke naderhand zeer nuttig konnnen zyn in de verbeteringe en bebouwinge van de woeste Landeryen aldaar, als ook in het oprichten van Stoffen daar op, tot onze eigen Koophandel en Manufacturen Het fchynt derhalven van geen kleine aangelegentheit te zyn voor *Groot-Brittannien*, dat alle mogelyke poogingen gebruikt worden tot bekeeringe van de *Indianen* (in en grenzende aan onze Volkplantingen in *Amerika*) tot het Christelyke geloove, zelf uit aanmerkinge van enkele *Staatkunde* alleen, nadien uit het brengen van hen tot het *Christen geloove*, hunne befchaavinge byna natuurlyk volgt. Dus is de bevorderinge van dit uitnemende werk, zakelyk, zoo wel ons belang ten aanzien van deze weereld, enkel aangemerkt, als onze hoogste pligt en aanbelang ten aanzien van de eeuwigheit. Wy hopen derhalven, dat alle die deze vereenigde aanmerkingen onder het oogе hebben, in hunne byzondere standplaatfen, en na hunne vermogens, famen zullen fpannen om de handen te fterken van eene Maatfchappye, die niet alleen een groote meenigte Schoolen onderhoud binnenslands, in de *Hoogelanden*, en naby leggende Eilanden, maar ook haare uitterste poogingen aanwend, om het Euangelium te verfpreiden in de verst gelegene gewesten van de *Britfche* Heerfchappyen.